

Pro Gradu -tutkielma

**TASAVEROSTAKO VALLITSEVA VEROTUSMUOTO
SUOMEEN?**

Tutkimus tasaveron kannattajien ja vastustajien argumentoinnista julkisessa
keskustelussa

Ilkka Honkasalo

Jyväskylän yliopisto

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Yhteiskuntapolitiikka

Kevät 2008

Tekijä:	Ilkka Honkasalo	
Tutkielman nimi:	Tasaverostako vallitseva verotusmuoto Suomeen? Tutkimus tasaveron kannattajien ja vastustajien argumentoinnista julkisessa keskustelussa	
English title:	Flat Tax – a New Taxation System to Finland? A Study of Flat Tax Supporters’ and Opponents’ Argumentation in a Public Discussion	
Päivämäärä:	21.4.2008	Sivumäärä: 90
Laitos:	Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos	
Oppiaine:	Yhteiskuntapolitiikka	
Ohjaaja(t):	Ville-Pekka Sorsa ja Risto Heiskala	

Tiivistelmä:

Tutkielman tavoitteena on käsitellä, miten tasaveron kannattajat ja vastustajat argumentoivat omia kantojaan. Tavoitteena on myös tarkastella sitä, minkälaiseen maailmaan sekä tasaveron kannattajat, että sen vastustajat näkevät tasaveron sijoittuvan ja millä tavalla se muuttaisi yhteiskuntaa. Aiheena tasaveron on tärkeä, koska verotus koskee kaikkia kansalaisia yhteiskunnassa. Keskustelun tasaverosta on aloittanut tasaveron kannattajat, jotka usein edustavat elinkeinoelämää.

Aineistokseni olen valinnut kahden sanomalehden ja kahden talouslehden pääkirjoitukset ja mielipidekirjoitukset, jotka käsittelevät tasaveron. Lehdet ovat Helsingin Sanomat (HS), Turun Sanomat (TS), Kauppalehti (KL) ja Taloussanomat. Artikkeleita olen tutkinut teemoittelun avulla, jossa olen yrittänyt löytää kirjoituksista aiheet, jotka toistuvat ja joilla on tärkeä rooli tasaverosta keskusteltaessa. Lisäksi olen käyttänyt diskurssi-analyysiä, jonka avulla pyrin hahmottelemaan sitä maailmaa, johon tasaveron sijoittuisi.

Tutkielma osoitti, että tasaveron kannattajat pitävät järjestelmää oikeudenmukaisempana kuin progressiivista verotusta. Tasaveron kannattajat näkevät, että tasaveron mahdollisuus lisätä kilpailukykyä ja että se on hyvinvoinnin jatkumisen kannalta olennainen asia. Kannattajat uskovat, että kevyempi tasaverotus houkuttelisi Suomeen osaavaa työvoimaa ja se yleensäkin kannustaisi ihmisiä työntekoon. Näin se yksinkertaistaisi verotuksen, jolloin lisätöitä verotettaisiin samalla veroprosentilla kuin muitakin tuloja. Tasaveron vastustajat nostivat oikeudenmukaisuuden ongelmaksi, sillä heidän mielestään tasaveron sotii hyvinvointivaltion oikeudenmukaisuutta vastaan. Samalla tuloerojen kasvun odotetaan lisäävän sosiaalisia ongelmia yhteiskunnassa. Vastustajat näkevät tasaveron hyvinvointivaltion kuoliniskuksi, jolloin erilaiset tulonsiirrot siirtyisivät historiaan. Tasaveron vastustajat näkevät, ettei tasaveron sovellu suomalaiseen yhteiskuntaan, jossa yhteiskuntavastuu on aina ollut suuri.

Tasaveron kannattajien mukaan hyvinvointi säilyisi myös uudistuksen jälkeen mutta vastustajat näkevät, että nykyinen hyvinvointi olisi sen seurauksena mennyttä. Etenkin pieni- ja keskituloisten hyvinvointi heikkenisi, koska kansalaisten väliset tuloerot kasvaisivat nykyisestä. Samalla tasaveron kannattajilta jää mainitsematta, että uudistuksella olisi myös häviäjiä. Tasaveron kannattajat vastustavat verotuksen progressiivisuutta mutta he kuitenkin ehdottavat uutta mallia, joka on eräänlainen muoto progressiivisesta verotuksesta. Tasaveron kannattajien ja vastustajien tekemät verouudistuksen vaikutuksia koskevat laskelmat eroavat suuresti toisistaan. Kannattajien mukaan tasaverolla pystyttäisiin keräämään nykyisenkaltaisen verokertymä, kun taas vastustajien mielestä se vaatisi korkeamman tasaveroprosentin.

Avainsanat: Tasaveron, progressiivinen verotus, verojärjestelmä, pääkirjoitus, tuloerot, oikeudenmukaisuus

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	JOHDATUS TUTKIMUKSEN AIHEPIIRIIN JA KÄSITTEISIIN	6
2.1	Verotus ja Suomen tuloverojärjestelmä	6
2.1.1	Verotuksen periaatteet	6
2.1.2	Suomen tuloverojärjestelmä	10
2.2	Tasavero	13
2.2.1	Tasaverot ja ehdotetut tasaverojärjestelmät	13
2.2.2	Tasaveron vaikutukset	16
2.2.3	Käytössä olevia tasaveromalleja	18
2.2.3.1	Pääomatulojen tasavero ja ansiotulot	18
2.2.3.2	Arvonlisävero tasaverona	20
2.2.3.3	Tasavero Euroopassa	21
2.2.4	Suomi ja tasavero	24
3	TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT	27
3.1	Tutkimusongelma	27
3.2	Aineisto	28
3.2.1	Aineisto ja sen kerääminen	28
3.2.2	Aineiston ominaispiirteet	28
3.3	Analyysimenetelmät	29
3.3.1	Teemoittelu	29
3.3.2	Diskurssianalyysi	31
4	AINEISTON ANALYYSI	34
4.1	Tasaveron kannattajien argumentointi	34
4.1.1	Tasavero selkeyttäisi verotusta	36
4.1.1.1	Verotuksen tasapuolistaminen	36
4.1.1.2	Verotuksen yksinkertaistaminen	38
4.1.1.3	Verotuksen oikeudenmukaisuus	39
4.1.1.4	Verotuksella keinottelu loppuisi	40
4.1.1.5	Tasavero poistaisi verotuksen ongelmat	41
4.1.2	Hyvinvointivaltion jatkuvuus	43
4.1.2.1	Hyvinvoinnin turvaaminen	43
4.1.2.2	Verotus ei kiristyisi tasaveron myötä	44
4.1.2.3	Puuttuvan verokertymän kerääminen	46
4.1.2.4	Elintaso nousisi	48
4.1.3	Osaajat Suomeen ja työnteko haluttavaksi	51
4.1.3.1	Osaava työvoima Suomeen	51
4.1.3.2	Kannustus työntekoon	54
4.1.3.3	Tasavero houkuttelisi ansaitsemaan	56
4.1.4	Itä-Euroopan kokemuksia tasaverosta	57

4.2	Tasaveron vastustajien argumentointi	62
4.2.1	Tuloerot kasvaisivat tasaveron myötä.....	63
4.2.2	Uhka hyvinvoinnille	70
4.2.3	Tasavero ei sovellu suomalaiseen yhteiskuntaan.....	74
4.2.4	Progressiivisen verotuksen keventäminen tulevaisuuden haaste.....	79
5	TULOSTEN TARKASTELU.....	82
	LÄHTEET	87

1 JOHDANTO

Itä-Euroopan tasaveron myötä julkiseen keskusteluun on viime vuosina noussut tasaveron mahdollisuus myös Suomen verojärjestelmäksi. EVA:n ekonomisti Martti Nyberg on vuonna 2006 julkaissut raportin mahdollisuudesta siirtyä Suomessa tasaveroon. Suomalaisessa lehdistössä on käyty keskustelua tasaveron eduista ja haitoista ja sen soveltuvuudesta suomalaisen yhteiskuntaan. Tasaveron on poliittisesti arka aihe, eikä yksikään puolue Suomessa ole ottanut siihen oikeastaan kantaa. Keskustelun herättäjinä ovatkin useimmiten olleet elinkeinoelämän edustajat.

Tasaveron kannattajat ovat muun muassa vakuutelleet, ettei tasaveron muuttaisi nykyistä hyvinvointivaltiota mitenkään radikaalisti. Tasaveron vastustajat ovat kuitenkin omilla puheenvuoroissaan nostaneet esille sen, että tasaveron seurauksena olisi yhteiskunnan tukirakenteiden heikkeneminen. Samalla epäilyksiä on herättänyt se, että veroprosentti nousisi suurella osalla väestöä. Tasaveron kannattajat ovat puhuneet alle 30 % tasaverosta, minkä tasaveron vastustajat ovat kyseenalaistaneet sillä perusteella, ettei se tuo tarpeeksi verotuloja nykyisenkaltaiseen hyvinvointivaltioon. Tasaveron kannattajat ovat perustelleet järjestelmän etuja sillä, että siinä oleva vapaan tulonosa takaisi myös pieniosaisille kohtuullisen toimeentulon.

Tasaveron lähestytään tässä tutkimuksessa sanoma- ja talouslehtien pää- ja mielipidekirjoitusten kautta. Aineistoa analysoidaan teemoittelun ja diskurssianalyysin avulla ja tulokseksi saadaan viitteitä siitä, minkä takia tasaveron vastustetaan ja kannatetaan. Mielenkiinnon kohteena on myös se, että minkälaiseen maailmaan molemmat osapuolet näkevät tasaveron sijoittuvan. Tutkimuksen näkökulmaksi on taloustieteellisen analyysin sijaan valittu yhteiskunnallinen lähestymistapa, minkä avulla asiaa pyritään tarkastelemaan kokonaisvaltaisesti tuoden esille ristiriitoja kannattajien ja vastustajien leireistä. Tasaverosta ei tästä näkökulmasta ole toistaiseksi tehty tutkimusta.

2 JOHDATUS TUTKIMUKSEN AIHEPIIRIIN JA KÄSITTEISIIN

2.1 Verotus ja Suomen tuloverojärjestelmä

2.1.1 Verotuksen periaatteet

Henkilöiden ja yritysten tuloista ja voitoista kerätään Suomessa veroja valtiolle, kunnille, seurakunnille ja Kansaneläkelaitokselle. Luonnollisten henkilöiden, kuolinpesien ja yhtiöiden tuloista kertyneet verot jaetaan progressiivisesti verotettaviin ansiotuloihin ja suhteellisesti verotettaviin pääomatuloihin. Näiden lisäksi myös yhteisöt ovat verovelvollisia ja ne maksavat voitoistaan veroa suhteellisen yhteisöverokannan mukaan. (Veronmaksajain Keskusliitto 2007) Verotuksen tarkoituksena on siirtää varoja yksityiseltä sektorilta julkisen sektorin käyttöön. Vero on sen maksajalle vastikkeetonta pakkoperintää, koska vero ei sisällä veronmaksajalle välitöntä vastasuoritusta. Veroja maksettaessa yksityisen sektorin kulutusmahdollisuudet heikkenevät ja samalla julkisesta kulutuksesta ja investoinneista tulee mahdollisia. (Niskakangas 2005: 13)

Verot voidaan jakaa välillisiin ja välittömiin veroihin. Välittömiin veroihin kuuluvat verot, jotka jäävät veronmaksajan itsensä kustantamiksi (Niskakangas 2005: 13). Tulovero koostuu kunnallisverosta ja valtionverosta ja se on välittömistä veroista merkittävin, sillä sitä kerätään Suomessa noin 40 % kaikista julkisen sektorin veroista. Välillisissä veroissa, kuten kulutusveroissa, vero vyörytetään kuluttajan maksettaviksi. Kulutusverot tuottavat toiseksi merkittävimmän osan verokertymästä (31 %). (Veronmaksajain Keskusliitto 2007) Kulutusveroja ovat muun muassa arvonlisävero, jossa liikkeenharjoittaja lisää veron myymiensä hyödykkeiden hintoihin. Muita kulutusveroja ovat mm. ajoneuvovero, energiaverot, jätevero ja tupakkaverot, joilla pyritään ohjailemaan kuluttajan käyttäytymistä. (Niskakangas 2005: 14-15)

Verojärjestelmät voidaan jakaa kahteen eri järjestelmään, jotka ovat progressiivinen ja suhteellinen verojärjestelmä. Vero on progressiivinen, jos maksettava osuus riippuu tulojen

suuruudesta. Tällainen verojärjestelmä on Suomessa käytössä mm. tuloverotuksen osalta. Suhteellisella verolla tarkoitetaan veroa, jonka prosenttiosuus on kaikille sama, riippumatta tulojen määrästä. Suhteellisia veroja ovat mm. pääomatulovero, kunnallisvero, kirkollisvero ja yhteisöjen tulovero. (Verohallinto 2002; Valtiovarainministeriö 2003: 42) Pääomatulojen verokanta on 28 % ja yhteisöverokanta 26 %. Verokannalla tarkoitetaan tuloista maksettavan veron prosenttiosuutta. (Verohallitus 2007; Valtiovarainministeriö 2003: 224)

Verotuksen tavoitteena on kerätä valtiolle riittävät varat harjoittaa erilaisia politiikkoja ja toteuttaa erilaisia tavoitteita verotuksen suhteen (Niskakangas 2005: 15) ja viime vuosikymmeninä veropolitiikan merkitys onkin korostunut talouden ohjailussa (Kiander 2007: 46). Tärkeimpänä lähtökohtana on rahoittaa julkisen sektorin toiminta, jonka lisäksi sen tavoitteena voi olla yhteiskunnalliset ohjausvaikutukset tai olla vaikuttamatta siihen niin vähän kuin mahdollista (Valtiovarainministeriö 2002: 17-19). Verotuksen toisena lähtökohtana on, että verottaja kerää tarvittavan suuruisen verokertymän mahdollisimman vähäisellä haitalla (Nyberg 2007: 75).

Henkilön veronmaksukykyyn voidaan liittää kaksi periaatetta. Ensimmäisessä periaatteessa samassa asemassa olevien pitäisi maksaa yhtä paljon veroja. Toinen periaate on progressiivisen verotuksen peruseriaate, jossa suurempituloinen maksaa enemmän veroa kuin pienituloinen. Oikeudenmukaisuutta voidaan tarkastella koko elinkaaren aikaisilla tuloilla. Tuloerot voivat olla hyvinkin suuret jossakin elämänvaiheessa tarkasteltuna mutta tutkimusten mukaan tuloerot pienenevät kun tarkasteluun otetaan koko elinkaari. Opiskelijalla muun muassa tulot ovat pienet opiskeluaikana mutta samainen opiskelija voi olla myöhemmin suurituloinen, jolloin koko elinkaaren tuloerot tasoittuvat. Verotuksella voi myös painottaa sitä, että tiettyä palvelua käyttävät maksavat enemmän käyttämästään palvelusta. Esimerkiksi polttoaineen verotuksen voidaan nähdä olevan tämän suuntainen. Runsaasti polttoainetta käyttävät maksavat enemmän veroa, koska voidaan ajatella, että he myös kulluttavat enemmän teitä, joita ylläpidetään osaksi polttoaineesta saaduilla verorahoilla. Tällainen periaate on hyvin lähellä maksua, koska siinä voidaan nähdä, että maksun ja saadun edun välinen yhteys on selkeä. (Hjerppe 2006: 81-82)

Julkinen sektori on yksi tärkeimmistä toimijoista yhteiskunnassa. Se luo puitteet kaikelle toiminnalle yhteiskunnassa, kuten jakaa tuloja erilaisilla tulonsiirroilla ja ylläpitää oikeusjärjestystä. Julkinen sektori on yksi tärkeimmistä tekijöistä talouden kasvussa. Euroopassa

julkisten sektorien koot vaihtelevat hiukan mutta järjestäen niiden tulot ja menot ovat vähintään 45 prosenttia bruttokansantuotteesta. Pohjoismaissa julkisten sektoreiden koot ovat yli puolet BKT:stä. Julkinen sektori voi verolinjauksillaan vaikuttaa siihen miten yhteiskunnassa kulutetaan. Julkisen sektorin intresseissä on panostaa koulutus- ja terveystoimintaan. Niiden avulla on mahdollista nostaa kansalaisten panosta tuotantoelämässä. Kansalaisten parempi koulutustaso voi auttaa oppimaan käyttämään nopeammin uutta tekniikkaa ja paremman terveydentilan voidaan huomata parantavan tuottavuutta. (Hjerpe, Kiander 2006: 61-71)

Perintöverotus on yksi viime aikojen kiistellyimmistä veromuodoista Suomessa. Se herättää tunteita siitä, onko oikein verottaa tuloja, joista on jo kertaalleen maksettu verot. Taloustieteellisesti voidaan ajatella, että ihmiset säästävät rahojaan kustantaakseen eläkkeellään olonsa. Näin ollen perintö johtuisi aina ennenaikaisesta kuolemasta. Kuitenkin on selvää, että perinnön jättäminen perillisille on suunnitelmallista. Varallisuudensiirrosta ihmiset pyrkivät olemaan suunnitelmallisia tekemällä lahjoituksia ja pyrkien minimoimaan perintöveron. Taloustieteellisesti perinnönjättämisessä voidaan katsoa olevan kolme luokkaa, jotka ovat altruismi, jossa vanhemmat välittävät lapsiansa tulevaisuudesta. Antamisen ilo, jolloin vanhemmille on oleellista se minkä suuruinen perintö on. Kolmantena luokkana voidaan katsoa olevan korvaus perillisille näiden huolenpidosta ja palveluksista joita he ovat tarjonneet. Tarkasteltaessa perintöveroa voidaan sitä tulkita niin, että se vaikuttaa henkilön elinikäiseen säästämiseen ja sillä saattaa olla vaikutusta talouden kasvuun. (Kohonen 2006: 255-257)

Yleisesti ottaen hyvänä verojärjestelmänä pidetään järjestelmää, joka ottaa huomioon oikeudenmukaisuuden, ennakoitavuuden, neutraliteetin, oikeusvarmuuden, hallinnollisen tehokkuuden sekä kansainvälisen kilpailukykyyn. (Valtiovarainministeriö 2002: 17-21) Verokertymän avulla pyritään myös vaikuttamaan kansalaisten käyttäytymiseen, jolloin korkealla verolla on mahdollista estää kalliiksi tulevia haittoja. Hyvinvointivaltiossa verotus myös pyrkii tasaamaan tuloja ilman, että markkinavoimat toimitusvoimiksi. (Koskela ym. 2002: 200-201)

Verotuksen suunnitteluun vaikuttavat vallalla olevat verotuksen suuntaukset ja näkökohdat, joilla pyritään takaamaan kilpailukyky ja ulkomaankaupan edut. Ulkomailla olevat veroreformit tuovat kotimaiseen keskusteluun suuntauksia, joihin veroja toivottaisiin ajan

mittaan siirrettävän. Verotuksen suunnittelussa tulisikin ottaa huomioon verotuksen kokonaisuus, ettei se ole jollekin kansanryhmälle epäoikeudenmukainen. Verotuksen tehtävänä on kuitenkin se, ettei se heikentäisi yleistä hyvinvointia. (Hjerppe 2006: 78-79) OECD-maissa on 1980-luvun puolivälin jälkeen tehty merkittäviä verouudistuksia. Tavoitteena on ollut luoda järjestelmä, joka olisi oikeudenmukainen, tehokas ja kilpailukykyinen. Verotuksen oleellisena oletuspohjana on kohdella samassa tilanteessa olevia samalla tavalla. Näin ollen yhdelle väestöryhmälle ei voida osoittaa koko verotaakkaa. Oikeudenmukaisessa verotuksessa veronkiertäjien maksuosuutta ei voida säilyttää niiden niskaan, jotka maksavat oman osuutensa verosta. Verotuksen on tärkeää olla kaikin puolin oikeudenmukainen ja ymmärrettävä, koska sillä voidaan lisätä kansalaisten tasavertaisuutta verotuksessa. Sen avulla voidaan lisätä myös verojen maksuhalukkuutta ja verottajaan kohdistuvaa arvostusta. Veropohjaa on pyritty laajentamaan sekä poistamaan erilaisia verohelpotuksia. (Nyberg 2006: 13-15)

Jokainen maa päättää itse omista veroistaan mutta kansainväliset suuntaukset leviävät nopeasti myös verotuksessa. Tällä hetkellä maailmalla on paljon uusia suuntauksia verotuksessa, joiden voidaan nähdä myös tuovan mahdollisesti muutoksia myös Suomen verotukseen. Euroopan yhdentymisen ja globalisaatio muuttavat verotusta eri maissa enemmän toistensa kaltaiseksi. (Hjerppe 2006: 75) Euroopan unionilla on merkittävä rooli jäsenmaidensa verotuskäytäntöihin. EU:n tehtävänä on edistää jäsenmaidensa talouskasvua ja luoda puitteet, jotta hyvinvointi kehittyisi jäsenmaissa. Tunnetuimmat keinot tavoitteiden saavuttamiseksi ovat talous- ja rahaliitto sekä tehokkaasti toimivat sisämarkkinat. Sisämarkkinoiden tehtävänä on varmistaa, että tavarat, työvoima ja pääoma voivat liikkua vapaasti unionin sisällä. Verotus on EU:n sisällä asia, josta jokainen jäsenvaltio saa päättää itsenäisesti. Se voi myös luoda tilanteita, joissa se vaikuttaa siihen, etteivät sisämarkkinat toimi tehokkaimmalla mahdollisella tavalla. Kulutusverotusta lukuun ottamatta verotusta ei kuitenkaan ole yhtenäistetty. Verotusten poikkeavuus merkitsee, että unionin sisällä verotuksen rasittavuus on hyvin eriarvoista. (Kari, Rauhanen 2006: 277-278)

Talouksien globalisoituessa on alkanut esiintyä merkkejä kansainvälisestä verokilpailusta. Länsi-Euroopan hyvinvointivaltioilla on korkea verotus, kun taas Itä-Euroopan maat ovat ottaneet tasaveron käyttöön. Verokilpailu luo suuria paineita Suomen kaltaisille korkean verotuksen maille alentaa verotustaan lähemmäksi eurooppalaista keskiarvoa. Verotuksen suurten erojen vuoksi korkeamman verotuksen maista on siirtynyt paljon yrityksiä maihin,

joissa tasaverotus on käytössä. Korkean verotuksen ongelmana on, että yksinkertainen työ siirtyy halvemman verotuksen maihin Itä-Eurooppaan ja Aasiaan. (Niskakangas 2005: 21; Grecu 2004: 17) EU on harmonisoinut jäsenmaidensa verotusta ja rajoittanut säädöksillä haitallista verokilpailua. Niinpä tänä päivänä verokilpailua käydään verokannoilla. Veropohjien liikkuvuus on johtanut siihen, että verotus on keventynyt, vaikka väestön ikääntyminen ja korkea työttömyys edellyttäisi verojen korottamista. (Kröger 2006: 169)

Ihmisten liikkuvuuden ja tietoliikenneyhteyksien paranemisen myötä on osajien huomiointaminen entistä tärkeämpää. Sen seurauksena maiden väliset erot verotuksessa otetaan huomioon, kun mietitään sijoittumispäätöksiä. Monella alalla työt voidaan tehdä riippumatta siitä missä toimisto fyysisesti sijaitsee. Samalla myös kuluttajalla on mahdollisuus tehdä valinta sen mukaan mistä hyödyke on edullisinta hankkia. (Nyberg 2006: 13-14)

2.1.2 Suomen tuloverojärjestelmä

Suomen tuloveromalli koostuu suhteellisesta pääomaverosta, kunnittain perittävästä suhteellisesta kunnallisverosta ja progressiivisesta valtion tuloverosta (Haataja 1998: 178). Suomen verojärjestelmä on varsin monimutkainen johtuen siitä, että sitä on ajan saatossa jouduttu paikkailemaan, jotta se on saatu kilpailukykyiseksi kansainvälisessä verokilpailussa. Vallitseva verojärjestelmä ei keskity tulojen tai kuluttamisen verottamiseen vaan siihen on sisällytetty kohtia molemmista muodoista ja sen voisi sanoa olevan niiden välimuoto. (Nyberg 2006: 9)

Suomen verotus on kokenut isoja muutoksia viimeisen 20 vuoden aikana. Suomalaisen yhteiskunnan toimintaympäristö on muuttunut kohti eurooppalaisempaa suuntaa. Entisestä kiinteitä investointeja painottavasta ajattelusta on siirrytty kohti osaamis- ja tietointensiivistä kasvua. (Hjerppe, Kari & Kiander 2006: 315-316) Muutoksen taustalla voidaan suurimpina tekijöinä nähdä Euroopan unioni ja yleensäkin talouden globalisaatio. Muutos on johtanut myös siihen, että yksittäinen maa ei voi pääomien ja rahamarkkinoiden vapauduttua vaikuttaa omilla teoillaan talouspoliittiseen ohjaukseen. Näin ollen veropoliitiikan merkitys valtioiden talouspolitiikassa on kasvanut, sillä voidaan tehdä sekä suhdanne- että rakennepolitiikkaa. Vaikka talouspolitiikan ohjausmahdollisuudet ovat entisestä heikentyneet, on kuitenkin vastapainoksi saatu varsin vakaa talous. (Kiander 2007: 46-47)

Rahaliittoon liittymisen myötä mahdollisuudet taloudelliseen ohjaukseen ovat käytännössä poistuneet. Näin ollen verotus on tärkein keino turvata talouspolitiikka. Kansainvälinen verokilpailu on tuonut sen, että pääomien ja yritysten verotus on oltava kilpailukykyinen, etteivät pääomat karkaisi halvemman verotuksen maihin. Laajan veropohjan ylläpito on sikäli myös tärkeää, että tulevaisuudessa väestön ikääntyessä voidaan ennustaa julkiset menojen lisääntyvän. (Hjerppe ym. 2006: 315-316)

Suomen verojärjestelmää pidetään varsin ankarana palkansaajalle ja sitä se myös on, kun vertaillaan eri maiden verotuksia. Suomessa verotus on keskittynyt verottamaan kansalaisten ansiotuloja, joka on varsin yleistä maissa, joissa on käytössä hyvinvointiyhteiskunnan malli. Verotuksen ankaruus saattaa muuttua riippuen siitä, vertaillaanko yhden ihmisen verotusta vai keskitytäänkö siihen kuinka perheitä verotetaan. Yksinäisen palkansaajan verotusta vertaillen Suomessa on Tanskan ja Belgian ohella ankarin verotus. Viime aikojen kehitys on johtamassa Euroopassa siihen, että verotus on kevenemässä kaikissa tuloryhmissä. (Valtiovarainministeriö 2002: 42-46) Kotitalouksien bruttotuloista n. 90 % on veronalaista ansiotuloa, joka muodostuu markkinoilta saatavista työ- ja pääomatuloista sekä kotitalouksien saamista tulonsiirroista. (Mustonen & Pirttilä 2003: 47-59) Verorasitusta tarkasteltaessa pitää ottaa huomioon se, että Suomessa käytössä olevat tulonsiirrot nostavat kokonaisveroastetta. Tuen antaminen verovähennyksinä taas alentaisi kokonaisveroastetta. Yleensäkin Pohjoismaiden korkeaa veroastetta selittää se, että tulonsiirrot joita kotitaloudet saavat ovat veronalaista tuloa. (Kiander & Lönnqvist 2002: 125-127)

Suomalainen yhteiskunta on muuttunut paljon itsenäisyytensä alkutaipaleelta. Kansantalouden veroaste on noussut 1910-luvun 8 prosentista noin nykypäivän 44 prosenttiin. Verojen kasvuun suurimpana syynä on se, että Suomesta on tullut hyvinvointivaltio, jonka julkinen sektori on kasvanut huomattavasti. 1900-luvun alussa valtion tehtävänä oli lähinnä huolehtia turvallisuudesta, hallinnosta ja maanpuolustuksesta. Nykypäivän Suomessa verotuloja käytetään muun muassa terveys-, koulutus- ja sosiaalipalveluihin. Korkeiden verojen kerääminen vaatii kansalaisten hyväksynnän asialle, jolloin kansalaisten on ymmärrettävä, että korkeat verot tuottavat kaikille hyötyä. (Hjerppe 2006: 75-77) Suomen veroaste on kasvanut puolitoistakertaiseksi 1960-luvulta nykypäivään. Muutosta ei kuitenkaan voida tarkastella pelkästään näiden numerojen avulla. Verotuksen painopiste on muuttunut paljon ja nykyään monet verotuet on korvattu suoralla tuella. (Kröger 2006: 99)

1960-luvulla verotuksen tavoitteena oli talouskasvu investointien kautta. Yksityishenkilöiden tuloveroa ja sosiaaliturvamaksuja alettiin käyttää tulonjakopolitiikan ja nopeasti kasvavien julkisten menojen rahoituslähteenä. Seuraavalla vuosikymmenellä öljykriisin jälkeisen taantuman jälkimainingeissa yritysveroa hyödynnettiin suhdannepolitiikassa. Yhtenä vallitsevana trendinä oli luoda monia määräaikaista verolakeja investointien ja työllistymisen kannustamiseksi. 1980-luvulla nopean kasvun aikoihin alettiin pohtia korkean verotuksen negatiivisia vaikutuksia talouden aktiviteettiin. Se laukaisi uudistusten sarjan, joka modernisoi Suomen verotuksen sopivaksi kansainväliseen ympäristöön. Tullessa lähemmäksi nykypäivää kehityksen voidaan nähdä muuttuneen entistä enemmän siihen, että verotusta muokataan sen mukaan, että pysytään mukana kansainvälisessä kilpailussa. Euroopan unioniin liittymisen myötä myös Suomi on joutunut harmonisoimaan verotusta yhteisön sääntöihin sopivaksi. (Kröger 2006: 89-90) Työn verotus on muuttunut 1980-luvulta lähtien huomattavasti. Verotusta on suunniteltujen muutosten ohella muuttanut paljon nopeasti tehdyt säästöpäätökset. Käytännössä verotus on pysynyt peruseriaatteissaan samana mutta progression jyrkkyydessä on esiintynyt vaihtelua. Myös verovähennykset ovat supistuneet huomattavasti. (Kiander & Kosonen 2006: 131-132)

Progressiivisessa verotuksessa ansiotulojen verotus on kova ja etenkin progressio on varsin kireä. Progressiivista verotusta on kritisoitu siitä, ettei se kannusta korkeiden rajaveroasteiden takia lisätulojen hankintaan. Marginaali- tai rajaveroasteella tarkoitetaan veron lisäyksen ja verotettavan tulon lisäyksen suhdetta (Valtiovarainministeriö 2003: 179). Tulevaisuudessa kilpailukyvyn takaamiseksi on esitetty, että rajaveroasteiden ja työn verotuksen yleinen taso olisi saatava kevyemmäksi, mikä ei kuitenkaan välttämättä ole tarpeeksi vahva vaihtoehto kilpailukyvyn takaamiseksi. Tasaveroa on esitetty vaihtoehtona ja sen positiivisina puolina olisi, että se poistaisi oikeudenmukaisuusvajeen, joka on nykyisellään olemassa ansiotulojen ja pääomatulojen verokohtelun välissä. Tasaveron voidaan olettaa pienentävän bruttopalkkoja palkkaketjun yläpäässä, koska nettotulot saataisiin kuitenkin nousuun. Samalla se olisi hyvin yksiselitteinen ja yksinkertainen malli, minkä myötä veroilmoitukset ja -ehdotukset olisivat historiaa. Voidaan kuitenkin olettaa, että nykyinen ja tulevaan hallitus ei ryhdy niin suuriin rakenteellisiin muutoksiin. (Tikka 2004: 322-328)

2.2 Tasavero

2.2.1 Tasaverot ja ehdotetut tasaverojärjestelmät

Suhteellinen vero ts. tasavero tarkoittaa, että veroprosentti on sama riippumatta tulojen suuruudesta (Niskakangas 2005: 15). Yhden veroprosentin mallia kutsutaan usein tasaveroksi. Käsite on hieman harhaanjohtava, koska yleensä erilaisissa tasaveromalleissa on tietyn suuruinen vapaan tulon osa ja näin ollen se on periaatteessa eräänlainen malli progressiivisesta verotuksesta. Lineaarinen veromalli, eli tasaverotuksen malli, tarkoittaa puhtaimmillaan sitä, että kaikilla on sama tuloveroprosentti, ilman minkäänlaista verotonta tulo-osaa. Lineaarisesti progressiivinen tuloveromalli on käytetyin malli erilaisissa tasaveropohdintoissa, mutta se ei kuitenkaan ole puhdas tasaveromalli. Lineaarisesti progressiivisessa tuloveromallissa on kaikilla palkansaajilla jonkin suuruinen veroton tulo-osa, jonka jälkeen vasta aletaan periä veroa. (Lehtinen & Oksanen 2003: 6-10) Negatiivisella tuloverolla tarkoitetaan verotuksen ja automaattisen tulotuen yhdistelmää. Verotettavalla tulolla on tietty alaraja, minkä ylittävstä osasta joudutaan maksamaan veroja kuten nykyisinkin. Jos tulot jäävät alarajan alle, yhteiskunta maksaa automaattista tulotukea, eli negatiivista tuloveroa. Negatiivisen tuloveron mallissa on normaalisti käytössä yksi rajaveroprosentti kaikissa tuloluokissa. (Soininvaara 1994: 174)

Vaikka tasavero on periaatteiltaan varsin yksinkertainen verotusmuoto, siitä on silti olemassa monia erilaisia variaatioita. Tasaverossa voidaan käyttää järjestelmää, jossa käytetään yhtä veroprosenttia kaikkiin tuloihin ilman mitään vähennyksiä. Se edustaa mallia puhtaimmillaan. On myös tasaveromalli, johon sisällytetään perusvähennys, jonka jälkeen kaikkea tuloa verotetaan samalla prosentilla. Kolmas malli on Hallin ja Rabushkan (1981) tunnetuksi tekemä malli, jossa on myös perusvähennys. Sen lisäksi siinä on vero, joka kohdistuu yritystoiminnan kassaperusteiseen arvonnalisäykseen, josta on vähennetty maksetut palkat. Neljännessä mallissa on yksi veroprosentti mutta sisältää myös perusvähennyksen, tällaisessa järjestelmässä vähennys maksetaan siltä osin kun se menee veron yli. (Kröger 2006: 192-194)

Tasavero on lähtöisin Yhdysvalloista, jossa Hall ja Rabushka (1981) kehittivät tasaveron idean ja käsitteenä se tuli julkiseen keskusteluun 1980-luvun puolivälissä (Greco 2004:

12). Hall ja Rabushka saivat sisällytettyä tasaveroonsa kaikki vaaditut tehokkuusominaisuudet, minkä myötä rahoitusmuotojen vääristymät poistuisivat, sillä omaa ja vierasta pääomaa verotettaisiin samanasteisesti. (Ylä-Liedenpohja 2007: 89-90) Ensimmäisenä tasaveron mallin on esittänyt Milton Friedman kirjassaan *Capitalism and Freedom* vuonna 1962. Hän esitti teorian, jossa tietyn suuruisten tulojen ylitettyä tuloja verotetaan samalla veroprosentilla. Näin ollen vero on lievästi progressiivinen tasavero ja rajaveroaste on siinä kaikille tulonsaajille sama. (Ylä-Liedenpohja 2007: 90) Myös Steve Forbes on presidentinvaalikampanjassaan vahvasti ajanut tasaveroideaa. Hän esitti, että USA:n pitäisi muuttaa verotustaan mahdollisimman yksinkertaiseksi ja vastauksena siihen olisi juurikin tasavero (Grecu 2004: 12). Forbesin ajatuksena on poistaa verotuksen sudenkuopat ja monimutkaisuus. Hänen tasaverotuksena perustuu siihen, että veroprosentti olisi 17. Verotuksessa olisi vapaan tulon osa, joka olisi nelihenkisellä perheellä 46 000 \$ vuodessa. Forbesin suunnitelmassa säästöt ja investoinnit vapautetaan verotuksesta, jolloin uusi järjestelmä perustuisi vahvasti kulutuksen verottamiseen. Forbesin mallia on kuitenkin kritisoitu siitä, että se on varsin myötämielinen rikkaille ihmisille. Näin ollen sen heikkona puolena on se, että pienituloiset joutuisivat maksamaan osan sosiaalimaksuistaan työnantajansa puolesta. Onnistuakseen järjestelmä ei saa sortaa pienituloisia palkansaajia, joilla verorasitus tuntuu muutenkin raskaammalta. Yhdysvalloissa verouudistusten esteenä on se, että se pitäisi sopia molemmille sekä konservatiiveille että liberaaleille. Forbesin tasaveron ongelmana on, että sen myötä rikkaat hyötyisivät systeemistä enemmän kuin mitä tällä hetkellä. (Goodman, J. C. 2005: 42)

Teorialähtöisesti tarkasteltaessa voidaan huomata, että progressiivinen verotus on haitaksi talouden tehokkuudelle, koska siinä on erilaisia tulonsiirtoja, joiden tehtävänä on tasoittaa palkansaajien tuloeroja (Kiander & Lönnqvist 2002: 130). Usein tasaveroissa on verottoman tulon osa, joka tekee siitä oikeudenmukaisen, koska tässä tapauksessa pienituloisen ei maksa lainkaan tai vain hyvin vähän veroa (Hall & Rabushka 2007: 79). Tasavero on erityisen suosittu veromalli maissa, jotka ovat vasta kehittämässä tuloverojärjestelmäänsä (Kröger 2006: 193). Tasaveroa on esitetty vaihtoehtona veron kevennyksille ja sen positiivisina puolina olisi, että se poistaisi oikeudenmukaisuusvajeen, joka on nykyisellään olemassa ansiotulojen ja pääomatulojen verokohtelun välissä. Tasaveron voidaan olettaa pienentävän bruttopalkkoja palkkaketjun yläpäässä, koska nettotulot saataisiin kuitenkin nousuun. Samalla se olisi hyvin yksiselitteinen ja yksinkertainen malli, minkä myötä veroil-

moitukset ja –ehdotukset olisivat historiaa. Voidaan kuitenkin olettaa, että nykyinen ja tulevakaan hallitus ei ryhdy niin suuriin rakenteellisiin muutoksiin. (Tikka 2004: 322-328)

Tasaveroon voi sisältyä perusvähennys tai perustulo. Ne eroavat toisistaan sillä, että perusvähennys korvaisi käytännössä nykyisen verotuksessa käytössä olevan vähennysjärjestelmän. Perustulo taas on tulo, jonka valtio maksaa jokaiselle täysi-ikäiselle kansalaiselle riippumatta hänen sosiaalisesta statuksestaan. (Hjerppe ym. 2006: 219-220) Saksan verokeskusteluissa on otettu esille Kirchhoffin tasaveromalli. Siinä kaikki tulot verotetaan samalla veroprosentilla riippumatta siitä onko tulo yrityksen vai henkilön tuloja. Kirchhoffin mallissa yritysmuotojen verotus yhdenmukaistetaan samanlaiseksi kaikkiin yritysmuotoihin. Malli muistuttaa hyvin paljon Hallin-Rabushkan mallia mutta ne eroavat siten, että Kirchhoffin malli verottaa tuloja ja Hall-Rabushka tuloja, joita käytetään kulutukseen. (Hjerppe ym. 2006: 223) Myös Kenneth Judd ja Christophe Chamley ovat yrittäneet todistaa, että tehokkaassa verojärjestelmässä pääomatulojen verottamista ei voida tehdä. Kulutuksen verottamisessa päästään tilanteeseen, joka ei vääristä kilpailua. Näin ollen sitä voidaan pitää järkevämpänä järjestelmänä. Hallin ja Rabushkan tavoitteena oli löytää systeemi, jossa taattaisiin mahdollisimman laaja ja toimiva veropohja mutta missä ei harrastettaisi kahteen kertaan verottamista. Sen myötä mikään tulo ei saisi jäädä verotuksen ulkopuolelle, ei edes luontaisedut. Henkilökohtaisessa verotuksessa joudutaan luopumaan pääomatulojen verotuksesta, koska kaksinkertaista verotusta ei voida hyväksyä. Ansiotulojen tasaveron myötä verojärjestelmä pysyisi suhteellisen ennallaan lukuun ottamatta siis ansiotuloja. (Nyberg 2007: 78-81)

Robert Hallin ja Alvin Rabushkan tasaveromallissa pyritään veroprosentti pitämään suhteellisen matalana, jolloin se teoreettisesti hyödyttää kaikkia. Suomen oloihin Hallin ja Rabushkan malli voidaan tulkita niin, että tuloveroprosentiksi määräytyisi 29, jolla pystytään keräämään nykyisenlainen verokertymä. Siihen sisältyisi myös tietty vapaan tulonosa, josta ei maksettaisi ollenkaan veroa. Järjestelmä olisi varsin mullistava Suomessa, koska se keskittyisi vahvasti kulutuksen verotukseen, johon Suomessa ei ole totuttu. Järjestelmän sydämenä olisi periaate, että tuloja verotettaisiin ainoastaan yhden kerran ja sekin tapahtuisi aina mahdollisimman lähellä niiden lähdettä. Nykyisessä verotuksessa osa tuloista, kuten päivärahat, jää verottamatta kokonaan mutta joitakin tuloja, kuten osinkoja, verotetaan kahteen kertaan. Tasaverolla voitaisiin myös pyrkiä eroon järjestelmästä, jossa on mahdollista etsiä itselleen edullisin veromuoto. Näin ollen se olisi kaikki kohtaan tasapuolisempi

ammattiin katsomatta. Tasaveromallissa uutuutena olisi myös se, että säästöjen verottaminen tapahtuisi vain kerran silloin kun niitä käytetään. (Nyberg 2007: 81-87)

Verotuksen yksinkertaisuus toisi myös kansalaisten luottamuksen siihen, koska se ei kannustaisi väärinkäytöksiin ja kaikki olisivat sen edessä tasavertaisia. Uudessa järjestelmässä olisi 7000€ vapaan tulon osa, jonka yhtenä tarkoituksena olisi olla korvaava osa nykyisille verovähennyksille. Tasaveron on ajateltu lisäävän työnteon kannattavuutta ja sen uskotaan myös kannustavan luomaan erilaisia palveluja, jotka nykyisellään eivät olisi kannattavia. Myös kulutuksen verottaminen luo länsimaalaista ajattelutapaa, jossa ahkera voi myöhemmin kuluttaa enemmän työllään ansaitsemia varoja. Osaltaan tasavero kuitenkin hyödyttäisi nopealla tahdilla sellaisia henkilöitä, joilla on osakkeita omistuksessa. Nykyisenlainen järjestelmä suosii jossain tapauksissa pääomien jättämistä yritykseen, uudistusten myötä yritykselle voisi olla edullisempaa antaa osinkoa osakkeen omistajille. (Nyberg 2007: 81-87)

2.2.2 Tasaveron vaikutukset

Palkansaaja maksaa progressiivisesta tuloverosta huolimatta enemmän suhteellista veroa kuin progressiivista veroa. Arvonlisävero ja periaatteessa myös kunnallisvero ovat tasaveroja. Progressiivisen tuloveron yksi tavoite on ollut tasata palkansaajien välisiä tuloeroja. Progressiivisen veron muuttuessa tasaveroksi tuloerot kasvavat entisestään, jos mihinkään tulontasausjärjestelmiin ei puututa. Progressiivinen vero on johtanut monin paikoin myös harmaaseen talouteen. Tasavero olisi yksi ratkaisu sen kitkemiseksi, sillä kevyemmän verotuksen myötä myös veronkierron hyöty heikkenisi. Jos työntekijän maksama tulovero olisi pienempi mutta sosiaaliturvamaksu suurempi, niin työntekijä pysyisi paremmin tietoisena siitä, mitä hän menettää tulevaisuudessa ottaessaan palkan puhtaana käteen. Harmaan talouden houkuttelevuus vähentyisi, jos sosiaaliturvamaksut sisältävä bruttopalkka olisi korkeampi ja taipuvainen nostamaan harmaan talouden palkkatasoa. Tasaveromalleissa on usein tasaisemman tulojaon varmistamiseksi luotu verottoman tulon pohjaosa. Se ei kuitenkaan olisi mikään suuri uudistus, koska myös nykyisessä verojärjestelmässäkin pienet tulot eivät kuulu verotuksen piiriin. (Sipilä 2004: 304-315)

Suhteellinen tulovero ts. tasavero on mahdollista toteuttaa niin, ettei pienituloisten toimeentulo vaarannu ja sen hyväksyminen vaatisikin, ettei jo valmiiksi pienituloisten toimeentulo heikentyisi. Eräs ratkaisu olisi samalla toteuttaa perustulon malli. Perustulo mallin häviäjänä olisivat suurituloisimmat kotitaloudet. Suhteellisen tuloveron toteuttamiseksi on olemassa keinot, mutta kaikissa niissä on omat ongelmansa. Ansiosidonnaisen toimeentuloturvan etuuksiin olisi mahdollista asettaa kattoja, mutta toimenpiteet horjuttaisivat ansiosidonnaisen toimeentuloturvan vakuutusperiaatetta. Keskiluokan ilmaispalveluille olisi mahdollisuus asettaa maksuja, mutta samalla se horjuttaisi esim. pienituloisten koulutusintressejä. Progressiivisen verotuksen sivutuotteeksi on ymmärretty palkkaerojen kasvu, mitä tasaverotus pitkällä tähtäimellä tasoittaisi. Palkkaerojen tasoitus on kuitenkin vaikeaa, koska suuret palkat eivät kuitenkaan kuulu sopimusten piiriin. Voidaankin olettaa, että tasaveron toteuttaminen edellyttäisi tulonsiirtojärjestelmän täysremonttia. (Haataja 1998: 172-202)

Suomeen ehdotetuissa tasaveroissa on tärkeää olla jonkin suuruinen verottoman tulon osa, jolloin pienituloiset eivät joudu uuden järjestelmän kärsijöiksi. Nämä mallit eivät oikeastaan ole puhtaita tasaveroja mutta niistä käytetään tätä termiä. Sitä voi myös perustella sillä, ettei kaikkein pienituloisimpien pitäisi maksaa ollenkaan veroa tuloistaan. Tasaverossa oleva progressiivinen osa myös keventää suurituloisten verotusta. Samalla se myös kannustaa sekä suurituloisten että pienituloisten palkansaajien työn kannattavuutta. Veroton osa on hyvä etenkin henkilöille, jotka työskentelevät vain osan vuodesta tai esim. kotona olevat äidit, jotka voisivat hyötyä siitä ja saada lisäansioita. (Nyberg 2006: 44-47)

Sosiaalipolitiikan näkökulmasta viimeaikainen efektiivisen verotuksen keventäminen on mahdollistanut, että yritykset ovat kokeneet kannattavaksi investoida Suomeen ja pitääkseen mahdollisesti pääkonttorinsa Suomessa. Tulevaisuudessa sosiaalipolitiikan pitää olla joustavaa ja sopeutua mahdollisiin globaaleihin muutoksiin taatakseen Suomalaisen hyvinvoinnin jatkossakin. Verotuksen kevennyttyä valtiolla ei ole enää mahdollisuutta suureen liikkumavaraan etujen ja palvelujen laajentamiselle. (Saari 2005: 49-50)

Tulevaisuudessa teollisuusmaiden haasteena on väestön ikääntyminen, joka aiheuttaa demografisen muutoksen. Seurauksena on sosiaalipolitiikan rahoituksen muutos, jolloin eläkkeiden ja terveystalveluiden kysyntä kasvaa merkittävästi. (Saari 2005: 49) Suomi kohtaa tulevaisuudessa kuitenkin saman ongelman kuin muutkin teollisuusmaat eli väestön

ikäntymisen. Väestön ikääntyminen luo paineita julkisten menojen kasvulle, joka näin ollen myös kiristää verotusta. Se korottaa ensin eläkemenoja ja myöhäisemmässä vaiheessa hoivamenoja. Julkisen talouden tulisi pysyä tulevaisuudessakin vahvana, jolloin kiireän verotuksen ylläpito nähtänee tarpeellisena. (Kiander 2007: 46-47)

Tasavero tai muu verouudistus voisi edesauttaa yritysten innovaatiota. Verojen pienennettyä kilpailukyky paranisi kilpailijoihin nähden. Tällä hetkellä neutraalin verotuksen tunnusmerkkinä on se, ettei valtion taholta voida tukea tiettyä toimialaa muiden kustannuksella. Se myös samalla poistaisi epäreilua kilpailua. Usein tuotekehitys ei kuitenkaan saa sitä osaa voitoista, joka sille kuuluisi. (Valkonen 2007: 163-164)

Tasaveron tultua yleiseen keskusteluun Suomessa, se on saanut kritiikkiä siitä, että se olisi eräänlainen kädenojennus suurituloisille. Yleisesti esitetyissä malleissa on kuitenkin pyritty siihen, että kenenkään verotus ei nousisi. Todennäköisempää on pikemminkin se, että tuskin kukaan osaa varmuudella sanoa minkälaiseksi kansalaisten verotus muuttuisi tasaveron myötä. (Ylä-Liedenpohja 2007: 90) Tasaverolle on Pohjoismaissa kolme ongelmaa. Yhtenä ongelmana sen hyväksymiselle on, ettei se vastaa kansalaisten käsitystä oikeudenmukaisesta verotuksesta. Se käytännössä vaatii suhteellisen korkeaa verokantaa, jotta se olisi budjettineutraali. Tällöin jouduttaisiin tekemään suuri verotaakan uudelleenjakoa. Se ei myöskään ole yhtä joustava kuin pohjoismainen eriytetty tulovero. Näin ollen kilpailukyky saattaa kärsiä sen myötä. (Hjerpe, ym. 2006: 317)

2.2.3 Käytössä olevia tasaveromalleja

2.2.3.1 Pääomatulojen tasavero ja ansiotulot

1980-luvun lopussa Suomessa alkoi verouudistus ketju. Vuosina 1989–1991 suoritettiin kokonaisverouudistus, 1993 vuorossa oli yritys- ja pääomaverouudistus ja 2005 uudistettiin yritys- ja osinkoveroa. Pääomatulon verotuksen pohja oli ennen uudistusta kapea ja veroaste erittäin korkea. Pääomatuloja verotettiin sekä yritys-, että omistajatasolla, tosin verorasitusta lievensi erilaiset vähennykset. Ennen pääomatulon tasaveroa osinkojen rajaveroaste saattoi olla jopa 80 prosenttia. (Kari, Kosonen ja Ulvinen 2006: 109) Suomessa siirryttiin pääomatulossa tasaveroon vuonna 1993 ja sen yhtenä tarkoituksena oli ottaa epäsuorasti

huomioon inflaation vaikutus. Pääomatulojen tasavero on tuonut osalle kansalaisista mahdollisuuden saada hyvällä verosuunnittelulla huomattavia verohyötyjä. Kuitenkin ongelmana verosuunnittelussa on, että se on mahdollista vain osalle kansalaisista, eivätkä julkisella sektorilla työskentelevät ihmiset omaa mahdollisuutta verosuunnitteluun. Esimerkiksi asianajotoimisto on rakenteeltaan osakeyhtiö mutta se ei ole yhtiön partnereiden omistuksessa, vaan partnereiden omistamat osakeyhtiöt omistavat asianajotoimiston. Verotuksen puolustajat argumentoivat kantansa sillä, että kysymyksessä on jo kertaalleen verotetun tulon pääoman tuotosta. Oman asunnon tapauksessa näin voidaan tulkita olevan mutta merkittävät sijoitusvarallisuudet ovat harvoin luotu verotetuista tuloista. Ne ovat useimmiten syntyneet osakkeiden tai kiinteistöiden arvonnoususta. (Tikka 2004: 322-328) Vuonna 1993 tapahtunutta pääomatulojen verouudistusta voidaan jälkikäteen pitää erittäin onnistuneena. Se paransi verotuksen neutraalisuutta, yksinkertaisuutta, verotuotot kasvoivat huomattavasti ja talouskasvu parani yritysten saamien kiihokkeiden avulla. (Kari ym. 2006: 112)

Isoille pääomatuloille on ominaista, että ne keskittyvät tavallisesti pienelle osalle verovelvollisia, esim. vuonna 2000 pääomatuloja sai 1 209 287 ja näistä yli 150 000 markkaa sai reilut 50 000 verovelvollista. Korkea pääomatulovero edistää huolellisen verosuunnittelun suosiota, jolloin voi mahdollisesti säästää suuriakin summia. Yhtenä ongelmana on tulojen kanavoiminen verovapaissa maissa oleviin yhtiöihin. Lisäksi kansainvälinen verovalvonta on hankalaa, koska valtioiden välinen tietojenvaihto on puutteellista. Ankarat verotukset vähentää myös ulkomaisilla tileillä olevien sijoitustulojen ilmoittamista veroviranomaisille. (Valtiovarainministeriö 2002: 73-74) Pääomatulojen siirryttyä suhteellisen verotuksen piiriin veropohjaa saatiin laajennettua ja samalla poistettiin myös useita verotuksia (Kröger 2006: 96). Pääomaverojärjestelmän uudistaminen lisäsi verotuottoja huomattavasti. Kymmenessä vuodessa yhteisöveron tuotto kasvoi kolminkertaiseksi (Kari ym. 2006: 120).

Progressiivisesta pääomatuloverotuksesta on jouduttu usein tinkimään, koska muuten laajan veropohjan luominen on ollut miltei mahdotonta (Lehtinen & Oksanen 2003: 6). Verotus on viime vuosikymmeninä ollut Euroopassa voimakkaan muutoksen kourissa ja se on johtanut siihen, että etenkin pääomatulojen verotusta on jouduttu harmonisoimaan. Verotuksen eriarvoisuus työ- ja pääomatulojen osalta saattaa tuoda niiden verotuksen lähemmäksi toisiaan. Työtulojen marginaaliveroasteen laskeminen on todennäköisin keino saada ne tasa-arvoisiksi. (Vartia & Ylä-Anttila 1996: 291-292) 1990-luvulla pääomatulojen ja

ansiotulojen verotuksen eriytyös antoi Suomelle kilpailuedun muihin maihin verrattuna. Samalla myös toteutettiin yritysverouudistus, jonka seurauksena yrityksiltä kerättävät verot ovat lisääntyneet huolimatta siitä, että verokantoja alennettiin reilusti. (Kiander & Lönnqvist 2002: 179)

2.2.3.2 Arvonlisävero tasaverona

Arvonlisävero on kulutusvero, joka merkitsee sitä, että kuluttajat maksavat kyseisen veron. Vero on kuitenkin keskitetty tavarantuoantoon ja jakeluportaaseen, koska sen periminen kuluttajalta olisi hyvin hankala käytännössä mahdoton tehtävä. Näin ollen tuotanto- ja jakeluporras hoitaa verotuksen tilityksen valtiolle. (Vapaavuori 1996: 24-27)

Suomen arvonlisäverojärjestelmä on rakennettu varsin turvalliseksi kansainväliseltä verokilpailulta. Se on pyritty rakentamaan sellaiseksi, että siitä tuleva verokertymä on mahdollisimman laaja ja se on myös varsin selkeä, koska poikkeamat 22 prosentin verokannasta ovat harvinaisia. Toimialakohtaiset arvonlisäveron helpotukset ovat saaneet kannatusta kautta linjan sillä, että se parantaisi muun muassa työllisyyttä. Loppujen lopuksi kohdenne-tut tuloveron helpotukset ovat parempi ase helpottaa pienituloisten toimeentuloa. (Korkman 2007: 29-30) Liikevaihtovero otetaan usein käyttöön silloin, kun valtiolla on tarvetta saada korkeammat verotulot. Suomeen liikevaihtovero tuli 1941, jolloin sodan takia ulkomaankauppa oli tyrehtynyt. Se oli monien muiden verojen ohella tarkoitus olla vain väliaikainen verotusmuoto. Valtion rahantarve on kuitenkin kokoajan kasvanut, joten siitä ei ole ollut mielekäästä luopua. (Rauhanen 2006: 151-156)

Alkuaikana liikevaihtoveron piirissä olleet tavarat oli varsin sattumanvaraisesti joko verotomia tai verollisia. 1960-luvulla veroa ryhdyttiin perimään kaikissa taloudellisen vaihdannan vaiheissa. 1971 astui voimaan tuonnin tasausvero, jolla pyrittiin tasaamaan kotimainen tuotanto tasa-arvoiseksi ulkomaisen tuotannon kanssa. Myöhemmin liikevaihtoveroa muutettiin niin, ettei veron kertaantumista enää esiintyisi entiseen tapaan. Vuonna 1994 tuli voimaan EU:n arvonlisäverodirektiiviin perustuva arvonlisävero. Vanha liikevaihtovero oli rakenteeltaan erilainen kuin EU:ssa sovellettava alv. Sen veropohja oli kapea ja se käytännössä perustui tavarankulutukseen. Tavaroiden tuotantopanosten vähennysoikeus oli vajavainen ja sitä ei myöskään ollut kaikilla toimijoilla. Vähittäis- ja tukkukaupalla ei ollut oikeutta vähennyksiin. Se johti siihen, että vero kertaantui ja lopputuotteiden hintoihin jäi

piiloon liikevaihtoveroa. Se ohjasi kuluttajien kulutuskäyttäytymistä ja vaikeutti vientiä. Siirtyminen arvonlisäveroon mahdollisti, että kaikki tavarat ja palvelut ovat arvonlisäveron alaisia. Sen myötä verovelvollisten määrä kasvoi 110 000:sta 370 000:een. EU:n arvonlisäverojärjestelmään siirtyminen kevensi huomattavasti yritystoiminnan kustannuksia, sillä maahantuonnista maksettava vero poistui. Samalla se heikensi myös valtion verotuloja. Siitä koituneet veromenetykset kuitattiin lyhentämällä verovelvollisten tilitysaikaa 20 päivällä. Tällöin korkomenot pienentyivät suurin piirtein saman verran kun tappio oli ollut. (Rauhanen 2006: 151-156)

2.2.3.3 Tasavero Euroopassa

Tasavero on yleisesti käytössä Euroopan entisissä sosialistisissa valtioissa. Tasavero on ollut nopea ja helpoin keino luoda maahan uusi verojärjestelmä sen jälkeen kun rautasirippu on laskeutunut. Tasaveromalleissa on varsin yleistä, että tiettyyn summaan asti tulot ovat kokonaan verottomia. Nykyisin käytössä olevissa tasaverotalouksissa yleistä on myös veroprosentin alhaisuus verrattuna progressiivisen verotuksen maihin. (Mustonen & Pirttilä 2003: 55-57)

Tasaveromalliin on Euroopassa toistaiseksi siirtynyt vasta Itä-Euroopan entiset suunnitelmataloudet. Syy siihen on lähinnä se, että näin saatiin nopeasti luotua jonkinlainen verojärjestelmä ja saatiin myös kerättyä edes jonkinlainen verokertymä. Ensimmäisenä Euroopan maana tasaveroon siirtyi Viro vuonna 1994. Muutaman vuoden sen perässä myös Liettua ja Latvia siirtyivät samaan järjestelmään. Viro on vuosien mittaan tiputtanut veroprosenttia 26 %:sta 20 %:een. Tasaveromaihin kuuluvat Viro, Latvia, Liettua, Venäjä, Serbia, Slovakia, Ukraina, Romania ja Georgia. Lisäksi Puola, Kroatia, Bulgaria ja Unkari ovat ilmoittaneet siirtyvänsä tasaveron kannalle. (Nyberg 2006: 29-31) Makedonian parlamenttivaaleissa vuonna 2006 pääministeriksi valittu Nikola Gruevski perusti kampanjansa lupaukseen, jossa maa siirtyy asteittain lopulta 10% tasaveroon. Mallia alhaiseen verotukseen on otettu Baltian maista, joiden talouskasvu nojautuu edulliseen tasaverotukseen. Myös piskuisen Mauritius on siirtymässä tulevaisuudessa tasaveroa käyttäviin maihin. (Hall & Rabushka 2007: ix-x)

Tasaveron onnistunut maihinousu Itä-Euroopassa on nostanut esille sen mahdollisuuden olla verotusjärjestelmänä myös Länsi-Euroopassa. Tasaveron etuna olisi järjestelmissä se,

että se sisältää usein vapaan tulon osan, joka vapauttaa pienituloisimmat palkansaajat verotuksesta. Oikeudenmukaisuutta lisää myös se, että verotuksen yksinkertaistuttua poistuu erilaiset porsaanreiät, joita on aiemmin käytetty hyväksi. Tasavero antaa myös ahkeralle työntekijälle mahdollisuuden lisätuloihin, koska lisätyön tekeminen verotetaan samalla veroprosentilla kun muutkin tulot. Etuina voidaan myös nähdä se, että verotus muuttuu mahdollisimman yksinkertaiseksi, eikä enää tarvita monimutkaisia verolakeja. Myös veroviranomaisten väheneminen poistaa turhaa byrokratiaa. (Matlack & Ewing 2005: 59)

Tasavero oli pitkään olemassa vain teoriassa. Neuvostoliiton hajoamisen myötä sen satelliittivaltiot ottivat nopean taloudellisen kasvun myötä tasaveron käyttöön verotuksessaan. Niiden nopea talouskasvu on saanut myös Länsi-Euroopan maat tutkimaan mahdollisuutta muuttaa verotustaan tasaveron suuntaan. Se tulee olemaan vaihtoehtona, kun suunnitellaan veronalennuksia. Mitään varmuutta ei tietenkään voida saada toimisiko tasavero yhtä hyvin myös lännessä mutta sen myötä poistuisi kansalaisia hiertävät verotuksen oikeudenmukaisuusongelmat ja samalla se voisi yksinkertaisuudellaan palauttaa luottamuksen verotukseen. (Matlack & Ewing 2005: 59)

Viro

Viro otti tasaveron käyttöön vuonna 1994 itsenäisyytensä alkutaipaleella. Viron käyttämä tasaveroprosentti oli 26 mutta se on vuosien mittaan alentunut 20 %:n tietämiin. Viro on myös poistanut yritysverotuksen investointivoitoilta. Tasavero on Virossa edistänyt talouskasvua, tuotannonkasvua, nostanut palkkoja ja luonut lisää työpaikkoja. Viron tasavero-malli on myös houkutelut maahan paljon ulkomaista investointirahaa. Myös muut Baltian maat seurasivat Viroa varsin nopeasti tasaveroon. (Grecu 2004: 12-14) Tasavero on valtiaille tehokas keino houkutella maahan pääomia, tosin se ei vielä ole tapahtunut siinä laajuudessa, kun sitä on odotettu (Kanniainen 2007: 152).

Venäjä

Venäjäällä tasavero kohdistuu henkilöverotukseen ja se otettiin käyttöön vuonna 2001. Aiemmin Venäjän verotus perustui järjestelmään, jossa oli kolme eri veroluokkaa. Verouudistuksen myötä Venäjällä veropohjan laajennus onnistui, kun vähennyksiä ja verovapauksia poistettiin. Järjestelmässä otettiin myös käyttöön perusvähennys, jonka jälkeen sovelletaan 13 prosentin tasaveroa. Suuri muutos Venäjällä oli myös se, ettei verouudistuksen jälkeen kansalaisilla ollut enää mahdollisuutta neuvotella veroistaan. Tällöin oli myös mah-

dollista maksaa verot tavarana. Reformin myötä verot kerätään ennakoperintänä. Aiemmin Venäjällä oli kaikki rahastot erillisiä kuten eläkerahasto, sosiaalivakuutusrahasto, sairaskuutusrahasto ja työllisyysrahasto mutta uudistuksen myötä ne yhdistettiin yhdeksi isoksi rahastoksi. Näin ollen työntekijän sosiaaliturvamaksut siirtyivät kokonaan työnantajan maksettavaksi ja samalla ne muuttuivat regressiiviseksi. Verotuksen muutoksen myötä suurituloisten verotus keveni huomattavasti enemmän kuin pieni- ja keskituloisten. Verojen kevenemisestä huolimatta verotulot kasvoivat Venäjällä noin neljänneksen verrattuna vanhaan järjestelmään. Venäjän kasvaneet verotuotot on herättänyt runsaasti keskustelua onko mahdollista lisätä verotuloja veroja keventämällä? Venäjän tapauksessa oman vaikutuksen tuo muun muassa se, että samoihin aikoihin uudistuksen kanssa Venäjän talous toipui vuoden 1998 lamasta. Verovalvonta kiristyi myös huomattavasti ja verojen kiertämisestä saatu hyöty pieneni veron laskun myötä. Tulonjaon erot kasvoivat samalla mutta toisaalta se toi myös suuren joukon suurituloisia verotuksen piiriin. Venäjän verojärjestelmän voidaan sanoa muuttuneen oikeudenmukaiseksi ja läpinäkyväksi. Oikeudenmukaisuuteen suurimman vaikutuksen on tehnyt se, että verohallinto järjestettiin uudistuksessa täysin. (Kröger 2006: 195-198)

Tasavero on kuitenkin mahdollista toteuttaa usealla eri tavalla. Sen avulla voidaan verotus suunnata joko tuloon tai kulutukseen. Venäjällä tasavero on suunnattu kansalaisten tuloihin kun taas Slovakiassa se kohdistuu henkilöiden ja yritysten tuloihin. (Kröger 2006: 194)

Slovakia

Slovakiassa siirtyi verotuksessaan tasaveroon vuonna 2004. Ennen uudistusta Slovakiassa oli järjestelmä, jossa pääomatuloja verotettiin suhteellisella verokannalla ja ansiotulojen verotus oli progressiivinen. Uudistuksen taustalla oli luoda järjestelmä, joka olisi suotuisa yrittämiselle ja jossa ei olisi verovääristymiä, jolloin se olisi myös oikeudenmukainen. Taustalla oli myös halu houkuttaa ulkomaisia sijoittajia tuomaan pääomaa Slovakiaan. Verojärjestelmässä kaikkia tuloja verotetaan perusvähennyksen jälkeen samalla yhtenäisellä veroprosentilla. Slovakiassa on myös uudistuksen jälkeen vähennetty sosiaaliturvaetuja, samalla verotus on siirtynyt välittömästä verotuksesta välilliseen verotukseen. Samassa yhteydessä poistettiin perintö- ja lahjavero kokonaan. Sosiaalivakuutusmaksut ovat regressiivisiä, jolloin esim. palkkatulon ylittäessä kolminkertaisesti keskimääräisen teollisuustyöntekijän palkan, tulot verotetaan 19 prosentin verolla ilman sosiaalivakuutusmaksuja. Slovakiassa uudistus ei käytännössä laskenut palkkatulojen verotusta ollenkaan. Kannustavana

vaikutuksena tuli työnteon kannattavuus mutta se toteutui lähinnä sosiaalietuuksien leikkauksen turvin. Palkkatulojen ja pääomatulojen erilainen verokanta on kannustanut muuttamaan tulot kevyemmin verotettavaksi pääomatuloksi. Tosin tämä etu poistuu, kun tulot kasvavat tarpeeksi paljon. Syynä siihen on se, että palkkatuloista maksetaan sosiaalivakuutusmaksua, joka poistuu tulojen kasvaessa tarpeeksi. Kansalaisten tuloerot ovat kasvaneet, johon yhtenä syynä on se, että erilaiset etuudet poistuivat uudistuksen myötä. Osinkotuloja verotetaan matalalla veroprosentilla, joka lisää suurituloisten hyvinvointia, kun taas arvonalisäverotuksen korottamisen myötä pienituloisen näkee päivittäin sen negatiiviset vaikutukset. Verouudistuksella on onnistuttu Slovakiassa saamaan yritystoimintaan kannustimia, samoin eri rahoitusmuotojen tasapuolisempi verokohtelu. (Kröger 2006: 198-201)

2.2.4 Suomi ja tasavero

Suomen nykyinen verojärjestelmä muistuttaa jo nyt varsin paljon tasaveromallia, tosin se on monimutkaisempi kuin tasavero yksinkertaisimmillaan. Sosiaalimaksujen, kulutusverojen, pääoma-, yritys- ja kunnallisverotuksen verottaminen tapahtuu jo nyt tasaverotuksen mukaan ja näin ollen suurin osa maksetuista veroista peritäänkin tasaveroperiaatteen mukaan. (Korkman 2007: 29)

Viimeisinä parina vuosikymmenenä tuloverojärjestelmä on Suomessa kehittynyt vähemmän progressiiviseen suuntaan. Tämä ei ole kuitenkaan merkinnyt efektiivisen verokannan laskua, vaan pikemminkin veropohja on monesti laajentunut. Hyvän verojärjestelmän kokonaistaloudelliset tavoitteet on jakaa verorasitus ja verotuksen kustannukset laajalle pohjalle. Verotuksen taloudellinen vaikutus pyritään saamaan vastaamaan yhteiskuntapoliittisesti asetettuja tavoitteita. Tavoitteena on jakaa verorasitus oikeudenmukaisesti ja, että verotuksesta koituisi mahdollisimman vähän kuluja verohallinnolle ja verovelvollisille. Veropohjan tärkeä tehtävä on turvata hyvinvointivaltion palvelut ja vuosittainen taloudellinen kasvu on keino jolla pyritään varmistamaan, että rahoitus riittää kattamaan menot. (Tikka 2004: 322-328)

Suomessa on viime aikoina useilta eri tahoilta tullut keskustelunavauksia mahdollisen tasaveromallin käyttöönotosta. Tasaveroa on esitetty ratkaisuna, joka poistaisi

progressiiviseen verotukseen liittyvät vääristymät työ- ja pääomamarkkinoilla sekä verotuksen monimutkaisuuden. Globalisaation myötä on tullut tarve eliminoida kansallisia verojärjestelmiä, joissa esiintyy tehottomuutta. (Hjerppe, Kari, Rauhanen, Viitamäki 2006: 207-208) Käytännössä kaikki ehdotetut mallit ovat sisältäneet vapaan tulonosan, jolloin siitä on saatu hieman tasapuolisempi myös pienituloisille. Suomessa tasaveron hyviä puolia on perusteltu sillä, että se olisi yksinkertainen ja korkeat rajaveroprosentit poistuisivat kokonaan. Se olisi myös oikeudenmukainen sen takia, että rajaveroaste olisi kaikilla vakio. Eri malleissa on suositeltu alhaista veroprosenttia, joskin ne ovat olleet korkeampia kuin maissa, jossa tasavero on käytössä. Tasaveroa on perusteltu myös sillä, että siitä voidaan suunnitella kaikkia eri tuloryhmiä suosiva. (Mustonen & Pirttilä 2003: 55-56) Elinkeinoelämän Valtuuskunnan ehdottama veromalli painottaa, että tuloja pitäisi verottaa vain yhden kerran. Nykyisessä verojärjestelmässä esimerkiksi osinkoja verotetaan kahteen kertaan. Myös verottomien tulojen kuten päivärahojen ja muiden luontaisetujen tulisi kuulua veronalaisiin tuloihin. (Nyberg 2006: 32-33)

Nybergin mukaan ankara verotus vähentää aina verotettavaa hyödykettä kohtaavaa kiinnostusta. Suomen tapauksessa lähellä sijaitsevat lievemmän verotuksen maat saattavat houkutella sekä yrityksiä että työntekijöitä sinne. Ankara tuloverotus laskee työn kiinnostavuutta ja osinkojen kaksinkertainen verotus tekee yrityksen käyttäytymisestä erilaista kuin jos niitä verotettaisiin vain kerran. Ratkaisuna ongelmiin on, että veropohja on mahdollisimman laaja ja veroasteet ovat matalia. Sen seurauksena myös verotuksen progressio vähenee. Verotuksessa pitäisikin löytää ratkaisu, joka on tasapuolinen kaikille unohtamatta tulontasausta. (Nyberg 2006: 24-25) Verotuksen keventäminen tasaveron avulla saattaisi mahdollistaa innovatiivisten henkilöiden houkuttelemista Suomeen. Yritykselle itselleen Suomen yritysverotus on kuitenkin varsin kilpailukykyinen maailman mittakaavassa. Nykyaikana yrityksen työvoimassa osajia täytyy olla ympäri organisaatiota. Monelle ulkomaalaiselle työntekijälle Suomen korkea verotus luo esteen tulla työskentelemään Suomeen. Osajien houkuttelemiseksi keskimääräisen veroasteen tulisi alentua ylimpien marginaaliveroasteiden ohella. (Valtioneuvosto 2004: 43-44)

Verokilpailu herättää keskustelua ottaa mahdollisesti käyttöön lineaarinen verojärjestelmä, joka vastaa tasaveroideaa (Mustonen & Pirttilä 2003: 55-57). Verokilpailun kannalta olisi edullista Suomelle, että verokannat eivät olisi kovin korkeita vaan laajoilla veropohjilla saataisiin kerättyä tarvittavat verotulot. Verokilpailu on johtanut siihen, että pääomaverois-

sa on siirrytty tasaverotukseen. (Kiander & Lönnqvist 2002: 175-177) Korkea verotus ei välttämättä ole Suomelle ongelma, koska samaan aikaan Suomi pystyy tarjoamaan yrityksille korkean verotuksen myötä tulleita etuja, kuten osaavaa työvoimaa innovointeihin (Kiander & Lönnqvist 2002: 182-183).

Tasaveron myötä verojen kiertämisen kannattavuus pieneni ja se helpottaisi lisäansioiden hankkimista, koska ei tarvittaisi erillistä verokorttia sivutuloille. Harmaan talouden harjoittaminen vähenisi, sillä pienyritysten paperisota vähenisi ja niiden olisi helpompaa hankkia lisätyövoimaa. Tällä hetkellä pienyritys kohtaa lähes saman paperisodan kun iso pörssi-yhtiö. (Nyberg 2006: 45) Siirtyminen tasaveroon siirtäisi verotusta tulojen verottamisesta enemmän kulutuksen verotuksen suuntaan. Tasaveron vallitessa yhteiskunnassa kohtelisi se eriarvoisesti uutta ja vanhaa pääomaa. Käytännössä tasavero merkitsisi sitä, että erilaisien verovähennysten ja poistojen aikakausi olisi ohi. Pääomavaltaisessa teollisuudessa verotuksen taso nousisi useaksi vuodeksi korkeaksi, jolloin verotus olisi entistä mallia ankarampi. (Korkman 2007: 28-29)

Tasaverotus olisi johdonmukainen ja selkiyttäisi verosuunnittelua. Suunnittelut tasaveromallit verottavat etupäässä kulutusta. Nykyisessä verojärjestelmässä säästöjä verotetaan usein kahteenkin kertaan. Tavoitteena olisi myös tehdä yksinkertainen järjestelmä, joka saa siten enemmän luottamusta kansalaisilta. Näin pyrittäisiin minimoimaan myös se, etteivät ihmiset ajaudu laillisen järjestelmän ulkopuolelle. (Nyberg 2006: 32-34) Nykyisellään osinkojen kaksinkertainen verotus luo tilanteita, jossa yritys ei jaa voittoa omistajille vaan verotussyistä pitää sen yrityksen sisällä. Tasaveron myötä säästämistä ja investoinnista ei kerätä veroa. Näin ollen veronjälkeiset tulot ovat oletettavasti samansuuruiset kuin odotetut tuotot investoinneista ennen veroja. (Nyberg 2006: 46)

3 TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT

3.1 Tutkimusongelma

Tasavero on herättänyt keskustelua viime vuosina tasaisin väliajoin ja verotusasiat ovatkin relevantteja jokaisen kansalaisen kannalta, koska ne vaikuttavat jokaisen ihmisen elämään. Aihe on ollut ajankohtainen jo pidemmän aikaa ja yhtenä sen tärkeänä tekijänä on herättää keskustelua. Yleensä keskustelun on avannut tasaverotuksen positiivisena asiana näkevät henkilöt ja keskustelun herättäminen onkin ollut heillä miltei tärkein tavoite. Keskustelun tasaveroon siirtymisestä on aktiivisimmin avannut Helsingin yliopistossa finanssioikeuden professorina toiminut Kari S. Tikka, ETLA:n toimitusjohtaja professori Pentti Vartia ja EVA:n projektipäällikkö filosofian tohtori Martti Nyberg. Omaa pohdintaa aiheeseen on lisäksi tuonut Palkansaajien tutkimuslaitoksen johtaja Jaakko Kiander. Lisäksi Tampereen yliopiston kansleri Jorma Sipilä ja Osmo Soininvaara ovat arvioineet miten verojärjestelmää tulisi tulevaisuudessa kehittää.

Elinkeinoelämän lisäksi myös yhteiskuntatutkijat ovat ottaneet kantaa tasaveron mahdollisuuksiin. Vaikka tasavero voi tuntua vielä varsin kaukaiselta asialta, ei voida kuitenkaan unohtaa tosiasiaa, että palkansaaja maksaa tälläkin hetkellä enemmän tasaveroa kuin progressiivista veroa. Monissa puheenvuoroissa on esitelty mahdollisuus yksinkertaistaa verotusta vähentämällä tuloveroluokkia nykyisestä. Se loisi trendin, jonka voitaisiin nähdä olevan askel tasaveron suuntaan.

Tutkimustehtäviä on kaksi:

1. Etsiä syitä, millä tasaveroa kannatetaan ja vastustetaan.
2. Pohtia, minkälaiseen maailmaan tasaveron kannattajat ja vastustajat näkevät sen sijoittuvan.

3.2 Aineisto

3.2.1 Aineisto ja sen kerääminen

Aineistokseni olen valinnut kahden sanomalehden ja kahden talouslehden pääkirjoitukset, mielipidekirjoitukset ja vieraskynäosiot, joissa käsitellään tasaverotusta Suomessa. Sanomalehdiksi olen valinnut Helsingin Sanomat (HS) ja Turun Sanomat (TS). Talouslehtien puolelta olen valinnut tutkielmaan Kauppalehden (KL) ja Taloussanomien. Ajanjaksoksi olen valinnut 9.7.2003–15.3.2007, sillä tällä välillä on ilmestynyt suurin osa tasaveroa käsittelevistä kirjoituksista. Aineisto koostuu yhteensä 84 kirjoituksesta, jotka ovat jakautuneet niin, että Helsingin Sanomissa oli 23 kirjoitusta, Turun Sanomissa 18, Kauppalehdessä 16 ja Taloussanomissa 27 kirjoitusta. Pääkirjoituksista on valittu sellaisia, joissa on keskustelua siitä, pitäisikö Suomen siirtyä progressiivisesta verotuksesta jonkinlaiseen tasaveromalliin ja se on kerätty lehtien Internetissä olevista arkistoista. Näissä arkistoissa oli sähköisesti saatavilla kaikki pääkirjoitukset ja muutkin lehdessä ilmestyneet artikkelit.

Tasaverosta on keskustelua myös 1990-luvun puolivälin jälkeen mutta Itä-Euroopan maiden taloudellinen nousu on osaltaan laitettu siellä käyttöönotetun tasaveron ansioksi. Ennen tutkittavaa jaksoa olleet tekstit olivat vuosilta 1996 ja 1997 ja eikä niitä ollut järkevää ottaa mukaan, koska ne eivät enää olleet ajankohtaisia. Lehtien maantieteellinen jakautuminen on keskittynyt pienelle alueelle mutta en näe sen olevan ongelma, koska olen valinnut tutkittavaksi sanomalehtien lisäksi myös talouslehtiä. Uskon, että sanoma- ja talouslehdet tuovat asioita esille eri näkökulmista ja talouslehti voi käsitellä asioita enemmän talouden kuin yksilön kannalta.

3.2.2 Aineiston ominaispiirteet

Kaikki edellä mainitut lehdet ovat virallisesti sitoutumattomia, jolloin voidaan olettaa, että lehdillä ei ole mitään eturistiriitoja asioita käsiteltäessä. Lehtien kotipaikat keskittyvät eteläiseen Suomeen mutta en näe sen olevan ongelma, sillä suurina lehtinä etenkin Helsingin

Sanomilla on lukijoita kaikkialla Suomessa. Tutkittavat talouslehdet ovat myös valtakunnallisesti ilmestyviä.

Sotien jälkeen Helsingin Sanomien pääkirjoituksissa saatettiin toimittajien toimesta ottaa vahvasti kantaa vallitseviin tapahtumiin. Kirjoittajat ottivat roolin, jossa he olivat kiistan osapuolena ottamassa kantaa asioihin, eivätkä pelkästään tyytyneet kommentoimaan tai arvioimaan asioita. Sodan jälkeisenä aikana Helsingin Sanomat edusti vielä liberaalista ajattelutapaa mutta myöhemmin siitä on tullut universaali puolueeton lehti. Aatteellisuuden väheneminen voidaan nähdä myös siitä syystä, että sodan jälkeen koettiin tärkeänä kansakunnan yhteisöllisyys. (Alasuutari 1996: 106-107) Pääkirjoituksia analysoitaessa täytyy muistaa, että teksti on tarkoitettu julkiseen keskusteluun, jolloin sen tulkitseminen poikkeaa tilanteesta, jossa se olisi tarkoitettu vain tietyn alan ihmisille. Kirjoituksen tullessa julkiseen keskusteluun kirjoittaja haluaa sen herättävän myös strategisia siirtoja alan piirissä ja sen toiveena on avata keskusteluun uusia ulottuvuuksia ja herättää ajatuksia kuinka yhteiskunta voitaisiin uudistaa. Diskurssisella ajattelutavalla pääkirjoituksista voidaan tulkita minkälaisiin seurauksiin tietyt toimenpiteet johtavat. Puheavaruutta analysoimalla voidaan tekstistä löytää syitä miksi kirjoittaja kirjoittaa aiheesta. (Alasuutari 1996: 155-158) Artikkeleissa ja kirjoituksissa voidaan useasti käyttää kielikuvia joiden ymmärrys jää lukijalle usein epäselväksi. Useasti kirjoituksissa toistuvat samat latteudet kirjoituksesta toiseen ja argumentointi on pysähtynyt ensimmäiseen kirjoitukseen. (Andersson & Furberg 1974: 151-153)

3.3 Analyysimenetelmät

3.3.1 Teemoittelu

Teemoittelemalla saadaan aineistosta etsittyä esiin nousevia tutkimusongelmia. Sen avulla on mahdollista vertailla kuinka usein tietyt teemat esiintyvät aineistossa. Teemoittelu auttaa löytämään tekstissä olevat keskeisimmät aiheet. Teemoittelua käytettäessä tulisi teorian ja empirian olevan vuorovaikutuksessa keskenään, jolloin ne lomittuvat toisiinsa tutkimustekstissä. Sen etuna on se, että se on varsin oivallinen, jos halutaan poimia käytännöllisen

tutkimusongelman kannalta oleellista tietoa. Teemoittelua voi halutessa jatkaa myös pidemmälle, jolloin sen avulla voidaan tekstistä löytää vastauksia esitettyihin kysymyksiin tai vaihtoehtoisesti tuloksia niihin. Pidemmälle vietyinä teemoittelu antaa vastauksia käytännöllisiin ongelmiin. (Eskola & Suoranta 2000: 174-180)

Teemoittelun avulla on mahdollista avata tutkimusongelmaan selkeämmäksi etsimällä teemoja, jotka toistuvat ja kertovat tutkittavasta asiasta. Teemoittelussa käytetään usein sitaatteja rinnalla, joiden avulla on mahdollista kuvata tutkittavaa asiaa paremmin. Irrotetut sitaatit kertovat yksityiskohtaisemmin tutkimusongelmista ja samalla ne myös helpottavat ja keventävät tutkimuksen lukemista. Teemoittelussa on neljä vakiintunutta pelkistämistapaa esittää aineistoa. Niitä ovat tekstikatkelmat, joilla pystytään perustelemaan omia tuloksia, sitaateilla on mahdollisuus kuvata aineistoa, lainauksella on mahdollista elävöittää tekstiä ja neljäntenä mahdollisuutena on pelkistää tiivistettyjä kertomuksia. Kaiken kaikkiaan teemoittelu on hyvä esitystapa esittää käytännöllinen ongelma. Sen avulla saadaan tekstistä poimittuja tutkimuksen kannalta olennaiset asiat ja esitettyä ne. Aineisto ja teoria kulkevat tiukasti yhdessä teemoittelussa. (Eskola & Suoranta 2000: 174-180)

Pyrin tutkimaan kirjoituksia teemoittelemalla niitä ja etsimällä niissä toistuvia kannanottoja sekä tasaveron puolesta että vastaan. Lehdet eivät luultavimmin ota kovin voimakkaasti pääkirjoituksissaan kantaa siihen, mikä olisi oikea verojärjestelmä vaan tarkoituksena on ennemminkin nostaa esille keskustelua. Pääkirjoitusten on tarkoitus ottaa ajankohtaisiin keskusteluihin kantaa ja pikemminkin herättää lisää keskustelua kuin lyödä pöytään yhden argumentin, jolla hiljennetään koko orastava debatti.

Teemoittelun avulla pyrin löytämään teksteistä aiheet, jotka toistuvat teksteissä ja joilla on tärkeä rooli keskusteltaessa tasaverotuksessa. Aineistosta nousee esiin uusia näkökulmia ja argumentteja joilla sekä puolustajat että vastustajat perustelevat kantojansa. Niitä analysoimalla uskon löytäväni tekstistä merkkejä, miten asiaan suhtaudutaan. Uskon, että samoja argumentteja löytyy useista pääkirjoituksista aiheeseen liittyen, sillä kirjoitukset ovat usein ilmestyneet silloin, kun joku taho on tehnyt raportin liittyen tasaverotukseen.

3.3.2 Diskurssianalyysi

Diskurssianalyysiä voidaan lähteä tarkastelemaan eri lähtökohdista. Kirjoitetussa viestinnässä voidaan lähteä tarkastelemaan, minkälaisella kielenkäytöllä asia on ilmaistu. Se on kuitenkin vasta pintapuolinen raapaisu tutkittavaan aiheeseen. Kerronta voi paljastaa haastatellusta henkilöstä hänen arvostamiaan aloja ja sen minkälaisena hän kokee tulevaisuuden. Tarkoituksena on tulkita kaikkea kielenkäyttöä tekemisenä. Diskurssin avulla tuotetaan tutkimusta, jossa tutkitaan kielenkäyttöä ja muuta merkitysvälitteistä toimintaa. Sen avulla voidaan yksityiskohtaisesti analysoida sitä, minkälaista sosiaalista todellisuutta luodaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä. Diskurssianalyysissä sekä puhe ja teot molemmat määrittelevät sosiaalista todellisuutta. Diskurssianalyysin keinoin on mahdollista löytää tekstistä seikkoja, jotka kertovat millaisen maailman haastateltava haluaa. Se punnitsee sekä tekoja että toimintaa luoden niistä kokonaiskuvan. (Suoninen 1999: 17-23) Diskurssianalyysi on varsin väljä tutkimusmuoto. Sitä voidaan kutsua väljäksi teoreettiseksi viitekehukseksi. Tutkija voi itse päättää minkälaisella painotuksella tutkii asiaa ja mistä näkökulmasta. Kieltä käytettäessä konstruimme sitä eli luomme merkityksen puhumistamme asioista. Nykyaikana kielessä emme käytännössä kyseenalaista sanojen merkityksiä tai ainakin yleisesti ottaen emme pohdi niiden kaikki merkityksiä. Kulttuuri muovaa meille sanan merkityksen. Tutkiessa tekstiä myöskään tutkijan käyttämä kieli voi olla moni merkityksellistä. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 17-23)

Diskurssianalyysi on suhteellisen uusi analyysityyli monille tieteenaloille. Sen tarkoituksena on laajimmillaan tutkia kaikkea kielen kognitiivista ja sosiaalista tutkimusta. Todellisuuden kuvana ajatellessa diskurssianalyysillä saadaan tietoa olemassa olevista faktoista, kun taas sosiaalisessa konstruktionismissa ajatellaan kuinka kieli ei ole väline tavoitellessa todellisuutta vaan se on enemmänkin osa todellisuutta. Tekstejä analysoitaessa on otettava huomioon se konteksti, jossa asiasta puhutaan. Irrottamalla lauseita asiayhteydestä voidaan saada hyvinkin erilaisia tuloksia selville, jotka eivät kuitenkaan vastaa todellisuutta millään tavalla. Diskurssianalyysin etuna on se, että tulkintoja tehdessä sitaatit kuvaavat selontekoa eikä niistä tehtyjä tulkintoja. Näin kaikki mielenkiinto keskitetään itse selontekoon eikä asioita voi irrottaa niiden asiayhteyksistä. Tutkijalla ei diskurssianalyysissä ole valmiina sisällöllistä jäsenystä vaan tutkija itse nostaa esille aiheet, jotka eivät muuten tulisi esille. Raportoidessa diskurssianalyysin tuloksia tarkoituksena on kertoa muutakin kuin pelkät tutkimustulokset. Asiat tulisi esittää siten, että lukija voi seurata tutkimusprosessia ja tehdä

myös omia johtopäätöksiä asiasta. Suorilla sitaateilla voidaan helposti kuvailla tekstiä luki-joille, jolloin se luo kuvaa tekstistä. Tutkijan tulee myös analyysiä kirjoittaessa miettiä minkälaista kieltä itse käyttää. On varsin ongelmallista pohtia mitä sanoja itse käyttää tutkimuksessaan, ettei tutkimuksen uskottavuus kärsi. (Eskola & Suoranta 2000: 193-202)

Norman Fairclough on yksi kriittisen diskurssianalyysin isistä. Sen pyrkimyksenä on luoda uusia suuntauksia, jolla voidaan vastustaa uusliberaaleja kehitystendenssejä. Kriittinen diskurssianalyysi lähtee siitä, että siihen liittyy aina poliittinen sitoutuneisuus. Tutkijan tehtävänä on valita tutkimuskohteeseen tilanteita, joissa vallitsee epätasa-arvoisuutta ja pyritään poistamaan epäoikeudenmukaisuus. Tutkimuksen on hyvä sisältää ehdotuksia, joilla vallan pitäjät voivat lähteä muuttamaan asioita, joissa vallitsee epätasa-arvo. Fairclough diskurssianalyysiä pidetään kaikkein pisimmälle kehiteltynä diskurssianalyysin lähestymistapana. Siinä erilaisille aiheille ja tapahtumille annetaan merkitys erityisestä näkökulmasta. (Jokinen & Juhila 1999: 54)

Lehtien pääkirjoituksia voidaan tarkastella diskursiivisesta näkökulmasta, jolloin kirjoituksia tulee verratta suurempaan kokonaisuuteen kuin pelkästään sanoihin tai asioihin. Asioita voidaan tarkastella puheavaruuden tasolla, jonka (Alasuutari 1996) määrittelee sen, että yksittäiset lausumat rakentavat ja mahdollisesti myös muuttaa puhujan ja toimijan välistä tilallista rakennetta. Puheavaruutta voidaan tulkita laajemmin kuin pelkkiä sanoja. Sen avulla voidaan tulkita vallitsevaa ajatusmaailmaa yhteiskunnassa. Puheavaruus muuttuu kokoajan siinä tahdissa kuin muukin yhteiskunta ja se tuo esille ajan ideologisen ilmapii- rin. (Alasuutari 1996: 16–21)

Diskurssianalyysin avulla pyrin etsimään tekstistä merkkejä siitä minkälaiseksi tasaveron kannattaja tai vastustaja näkee yhteiskunnan tulevaisuudessa muuttuvan. Pyrin etsimään artikkeleista asioita, jotka toimisivat vain tietynlaisessa yhteiskunnassa. Uskon, että jos vertauksissa ylistetään jotain tiettyä yhteiskuntaa, on mahdollista, että kirjoittaja toivoo Suomen muuttuvan sen kaltaiseksi. Tekstistä on mahdollista etsiä, mitä kirjoittaja pitää yhteiskunnassa tärkeänä ja sen avulla arvioida sitä diskurssissa. Pyrin nostamaan esille teemoittelun avulla seikkoja, jotka nousevat esiin artikkeleista ja arvioida niitä diskurssin valossa. Tekstistä on myös mahdollista nostaa esiin se, kuka mielipiteen esittää. Esittäjän yhteiskunnallisella asemalla voi arvioida, minkälaiseksi henkilö haluaisi Suomen muuttuvan.

Esimerkiksi elinkeinoelämän edustajalla voi olla intresseissään taloudellisen kasvun näkökulma, kun taas yhteiskunnallinen tutkija voi esittää arviot eri arvonäkökulmasta.

Artikkelien sanavalinnat kertovat ihanteista, joihin tulisi tavalla tai toisella pyrkiä. Samalla on myös mahdollista, että esiin nostetaan alan asiantuntijoita, joita käytetään hyödyksi, kun todistellaan oman näkökulman paremmuutta. Talousasioissa on omalta osaltaan merkitystä sillä kenelle taloudellinen kasvu halutaan suunnata. Jos jonkun tietyn yhteiskuntaluokan verotusta halutaan laskea tai korottaa antaa se signaalin vallitsevista ihanteista, joihin tulisi pyrkiä.

4 AINEISTON ANALYYSI

Aineiston analyysissä pyrin löytämään kirjoituksista teemoja sekä tasaverotuksen puolesta, että sitä vastaan olevista argumenteista. Odotan myös, että joissakin pääkirjoituksissa on esitetty argumentteja, joita ei löydy kuin yhdestä kirjoituksesta. Pyrin myös peilaamaan kirjoituksia samoihin aikoihin ilmestyneiden tasavero raporttien kautta. Ilmeistä on kuitenkin se, että aktiivisimmin tasaverosta keskustellaan silloin, kun joku taho ottaa virallisesti kantaa siihen. Aihe on kuitenkin ajankohtaisuudestaan huolimatta vielä kaukana siitä, että siitä tulisi vallitseva verojärjestelmä Suomeen. Pääkirjoituksissa muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta käsitellään tasaveroa varsin neutraalisti. Ilmeistä on, ettei siihen haluta ottaa voimakkaasti kantaa johtuen muun muassa siitä, että minkäänlaista poliittista hyväksyntää tasavero ei ole Suomessa saanut. Tällä hetkellä mikään poliittinen puolue ei halua romuttaa nykyistä progressiivista verotusta niin radikaalisti että siitä siirryttäisiin kokonaan pois. Puolueissa on varmasti hyvin muistissa, kun Saksassa kristillisdemokraattien verosiantuntija lupasi kansalle tasaveroa. Tästä johtuen puolueen ylivoimainen johto kutistui minimaaliseksi voitoksi. Läntisen Euroopan maissa progressiivisen verotuksen poistaminen loisi paljon epävarmuutta tulevaisuuteen. On hyvin vaikea verrata läntistä Eurooppaa entisiin Itä-Euroopan kommunistisiin maihin, joissa tasavero on nyt käytössä. Näissä maissa on jouduttu nopeasti luomaan verojärjestelmä ja lisäksi haasteena on ollut sen hyväksyntä kansalaisilla. Kommunistisen vallan aikana ei käytännössä veroja maksettu, koska palkanmaksaja joka tapauksessa oli valtio, joten oli turha kierrättää rahoja eri systeemien kautta.

4.1 Tasaveron kannattajien argumentointi

Tasaveron puolestapuhujat tuovat argumenttinsa usein taloustieteellisen näkökulman kautta, jolloin usein unohtuvat erilaiset instituutiot, joita on Suomessakin rakennettu vuosikymmeniä. Se, että Suomi on maailman johtavia maita ihmisten taloudellisessa hyvinvoinnissa, kertoo onnistuneesta yhteiskunnan rakentamisesta. Sosiaaliset turvaverkostot ovat taanneet sen, että ihmisten tuloerot ovat poikkeuksellisen pieniä maailmassa. Itä-Euroopan

esimerkki tasaverotuksesta on saanut kuitenkin asiantuntijat pohtimaan sen mahdollisuutta myös maissa, joissa on vallalla progressiivinen verotus. Siirtymistä uuteen järjestelmään on perusteltu usein kansallisen kilpailukyvyyn parannuksella ja verotuksen tasapuolistamisella. Lisäksi tasaveron puolustajat ovat luoneet uhkakuvia, että ilman tasaverotusta Suomi tulee menettämään työikäistä väestöä maihin joissa tasaveron on vallitseva verotuksen muoto. Toisaalta oman osansa kannattajat ovat luoneet mielikuvilla, jossa Itäisen Keski-Euroopan talouskasvu laitetaan ainoastaan siellä vallitsevan tasaveron piikkiin.

Kaiken kaikkiaan kuitenkin voi sanoa, että tasaveron tuominen keskusteluun on monilta osin piristänyt verotuksesta käytävää keskustelua ja tuonut suurelle yleisölle tiedon, että valtion verotuksen järjestämisessä on myös vaihtoehtoja. Se kuinka tasaveron tulisi Suomessa toimimaan, perustuu ainoastaan erilaisiin laskelmiin. Tällä hetkellä Islantia lukuun ottamatta Läntisessä Euroopassa ei tasaveroa käytetä vallitsevana verotusmuotona. Näin ollen yksikään maa ei ole uskaltanut lähteä tienraivaajaksi asiassa, josta ei ole varmuutta miten se sopii länsimaiseen yhteiskuntaan. Yhtenä tärkeänä argumentoinnin muotona tuodaan esille, että sillä olisi kannustava vaikutus työntekoon. Se yksinkertaistaisi verotuksen, koska kaikkia tuloja verotettaisiin samalla veroprosentilla, eikä lisäansioista enää verotettaisi rankalla kädellä. Laskelmien mukaan tasaveron tieltä tultaisiin kuitenkin poistamaan erilaisia kannustimia ja tukirahoja. Systeemiin sisällytetty verottoman tulonosa korvaisi tällä hetkellä olevia yhteiskunnan kannustimia.

Tasaveron kannattajia on tähän asti voinut pitää elinkeinoelämän vaikuttajia. EVA julkaisi vuonna 2006 Martti Nybergin raportin tasaverosta. Siinä esiteltiin pohdintoja siitä, minkälainen tasaveron voisi olla Suomessa. Myös ETLA:n toimitusjohtaja Pentti Vartia on perustellut tasaveron suosivaa järjestelmää. Osansa keskusteluun on tuonut myös Keskuskauppakamarin varatoimitusjohtaja Pauli K. Mattila, joka on ennustanut, että nykyinen kehitys vie väistämättä kohti tasaveron. Tunnetuin tasaveron puolestapuhuja Suomessa on kuitenkin ollut vuonna 2006 edesmennyt finanssioikeuden professori Kari S. Tikka. Hänen kuolemansa jälkeen keskustelu tasaverosta on Suomessa vähentynyt. Vaikka Tikka otti voimakkaasti kantaa tasaveron puolesta, hän kuitenkin piti tärkeänä, että turvattaisiin hyvinvointivaltion olemassaolo.

4.1.1 Tasaveron selkeyttäisi verotusta

4.1.1.1 Verotuksen tasapuolistaminen

Pääkirjoituksissa tasaveron puolestapuhujien tavoitteena on aikaansaada verotus, joka on tasapuolinen kaikille kansalaisille. Verotuksen tasapuolistaminen koskisi kaikkia kansalaisia, koska palkansaajien veroprosentti olisi sama riippumatta tulojen suuruudesta. Samalla esille tulee aspekti, joka on kismittänyt monia palkansaajia, sillä tälläkin hetkellä ne, jotka pystyvät ottamaan tulonsa pääomatuloina ovat käytännössä tasaverotuksen piirissä. Uudistuksen myötä ei yrittäjällä olisi etulyöntiasemaa työntekijöihin nähden, koska tällöin he eivät voisi maksaa itselleen pientä palkkaa pienellä veroprosentilla ja ottamalla loput tulot kevyenä pääomatulona. Tällaisessa tilanteessa yrittäjät eivät kuitenkaan joudu häviäjän asemaan, koska näin heidän tilanteensa ei muuttuisi käytännössä yhtään. Kari S. Tikka ottaa Turun Sanomissa (12.11.2005) esille ongelman, joka luo sosiaalisen kuilun palkansaajien ja pääomatulojen saajien välillä. Martti Nyberg (2006) tuo radikaalissa verouudistuksen mallissaan esille mahdollisuuden, jossa pääomatulojen verotus poistuisi kokonaan. Näin ollen osa kansalaisista ei maksaisi tulevaisuudessa tuloistaan ollenkaan veroa.

Tällä hetkellä moni suurituloisen nostaa pääosan palkastaan pääomatulona, jota verotetaan 28 prosentin verolla. Näin he onnistuvat kiertämään verotusta laillisesti. Tasaverotuksella olisi mahdollista sulkea tällainen oikeudenmukaisuus vaje. Tavallinen palkansaaja ei voi millään toimia samalla tavalla kuin yrityksen omistava omistaja. Turun Sanomat (23.4.2006) nostaa esille sen tosiseikan, että tavallinen keskituloisen palkansaaja maksaa suhteessa enemmän veroja kuin osinkomiljonääri. Siihen epäkohtaan tasaveron onnistuisi puuttumaan hyvin, jos tasaveron toteutettaisiin niin, että pääomatuloja verotettaisiin samalla veroprosentilla kuin ansiotuloja.

”Perusteluissaan Tikka ottaa esille lisäksi nykyisen järjestelmän epäkohdat, kuten syvenevän sosiaalisen kuilun palkansaajien ja pääomatulojen saajien välillä.” Turun Sanomat 12.11.2005

Verotuksen yksinkertaistaminen on jokaisen yhteiskunnan haaste. Lehdet tuovat esille ongelman, jonka Tikka on esittänyt, millä saataisiin verotus koskemaan kaikkia kansalaisia tasapuolisesti. Vaikka Tikka oli tasaveron kannattaja, hän myös kantoi huolta siitä millä

tavalla yhteiskunta pysyisi myös jatkossa toimivana. Esitetyissä uudistusmalleissa kansalaisten hyvinvointia pyritään varmistamaan tietyn suuruisella verottomalla tulonosalla. Näin ollen olisi mahdollisuus saada myös tasavero tasapuolisemmaksi pieni- ja keskituloisille. Varsinkin suuri keskiluokkaisten ryhmä täytyy saada uudistuksen taakse, jotta sillä on mahdollisuus saada kannatusta tulevaisuudessa.

Verotuksen tasapuolistaminen tuntuu kirjoitusten mukaan olevan myös asia, jolla tasaveron puolestapuhujat yrittävät saada ideologiaan levitettyä myös tavalliselle kansalle. Verotuksen yksinkertaistaminen näytti esiintyvän kaikkien lehtien pääkirjoituksissa useampaan otteeseen. Se on hyvin ymmärrettävää, koska tasaverohan olisi niin tasapuolinen kaikille kuin verotus vain voi olla. Samalla se lopettaisi ansiotuloverotuksella ja pääomatuloverotuksella tapahtuvan keinottelun. Näin jokainen ammattiryhmä olisi samalla viivalla verojen maksun suhteen. Omalta osaltaan asia on näin, mutta samalla jää huomioitta se, että tasaverotus todennäköisesti lisäisi pienituloisen verorasitusta. Poliittinen johto joutuu kuitenkin tarkastelemaan asioita laajemmasta näkökulmasta ja omalta osaltaan olevan vastuussa koko yhteiskunnan tilasta. Artikkelit antavat ymmärtää, että tällä hetkellä yhdenkään puolueen intresseihin ei kuulu ottaa riskiä, jossa toisena vaihtoehtona on poliittinen itsemurha.

Etenkin Turun Sanomat tuo pääkirjoituksissaan esille tasaveron olevan tasapuolinen kaikille kansalaisille ja samalla se lopettaisi verotuksen porsaanreikien hyväksikäytön. Adam Smith- tutkimuslaitoksen johtaja Madsen Pirien mukaan tasaveron suurin etu on päästä irti erilaisista verotukseen liittyvistä sidonnaisuuksista, poikkeussäännöistä ja tukimuodoista. Ne ovat yhdessä tehneet progressiivisesta verotuksesta hyvin monimutkaisen järjestelmän. Tasaveron suurin etu olisikin juuri yksinkertaisuus, jos kaikki verotettavat tulot olisivat saman prosentin alla. Nykymuotoisen verotuksen ongelmana ovat myös mahdolliset palkankorotukset, jotka saattavat syödä jonkun tukimuodon pois. Samoin mahdollinen palkankorotus syö suurelta osin sen edun, jonka palkansaaja korotuksella saisi.

”Tasaveron suurin etu on Pirien mielestä pääsy irti erilaisista verotukseen liittyvistä sidonnaisuuksista, poikkeussäännöistä, tukimuodoista ja kikkailusta, joiden seurauksena progressiivinen verotus on muodostunut monimutkaiseksi viidakoksi.” Turun Sanomat 27.2.2005

4.1.1.2 Verotuksen yksinkertaistaminen

Tasaveron yhtenä vahvimpana puolena pidetään sitä, että se olisi verotettavalle mahdollisimman yksinkertainen. Yhden ainoan rajaveroasteen käyttö myös valtion tuloverossa loisi järjestelmästä yksinkertaisen, jolloin olisi mahdollisimman helppo arvioida kuinka suuri osa tuloista menee verotukseen. Varsin monelta taholta, mm. Matti Vanhaselta, on tullut toiveita, että tuloveroluokkia voitaisiin nykyisestä vähentää. Veroluokkien vähentäminen ei sinällään tarkoita automaattisesti, että oltaisiin siirtymässä kohti tasaveroa mutta sen avulla voidaan kuitenkin tarkastella miten tasavero tulisi mahdollisesti toimimaan Suomessa. Veroluokkien vähentäminen voidaan tietenkin nähdä siirtymisenä kohti yhden veroprosentin järjestelmää, koska on huomattavasti kivuttomampaa siirtyä siihen asteittain kuin suoraan. Veroluokkien vähentäminen olisi myös palkansaajille helpompi tapa. Asteittaiset veroluokkien vähennykset totuttaisivat sekä kansalaiset, että valtion pikku hiljaa uuteen systeemiin. Pidemmällä aikavälillä järjestelmää voitaisiin myös mahdollisesti tarpeen mukaan rakentaa niin, että hyvinvointivaltion palvelut pysyisivät toiminnassa myös jatkossa. Se voisi olla myös eräänlainen keino kerätä informaatiota tulevaisuutta varten ja, jos järjestelmä toimii moitteettomasti, sitä olisi myös mahdollisuus yksinkertaistaa.

“Vanhanen haluaisi yksinkertaistaa tuloverotusta esimerkiksi vähentämällä tuloveroluokkia. Veroluokkien vähentämisen voi nähdä askeleena kohti tasaveromallia.” Taloussanommat 8.10.2005

Kirjoitusten mukaan verotuksen yksinkertaistamisella voisimme päästä tilanteeseen, jossa verotus vääristäisi taloutta mahdollisimman vähän. Monimutkainen verotus erilaisine tukineen luo tilanteen, jossa verotus ei toimi täysin luonnollisesti. Lyhyellä aikavälillä ei kuitenkaan välttämättä saataisi toivottuja tuloksia, joten pitäisi muistaa, että monet vielä tällä hetkellä näkymättömät hyödyt tulevat esiin vasta pitkällä aikavälillä.

”Ajatuksena on ollut, että veroluokkia pitäisi valtionverotuksessa vähentää.” Kauppalehti 16.3.2005

Tasaveron kannattajat pyrkivät mielellään mainostamaan tasaveroa yksinkertaisena, oikeudenmukaisena ja taloudellista kasvua tukevana järjestelmänä. Muun muassa Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA julkaisi raportin, jonka nimessä tuotiin jo esille edellä mainitut sa-

nat. Kauppalehti tuo esille arvostetun talouslehti Economist:n mielipiteen tasaveron yksinkertaisuudesta. Heidän mukaansa tasavero on osoittanut vahvuutensa vallitsevana verojärjestelmänä. Economist pitää Itä-Euroopassa vallitsevaa tasaveroa yksinkertaisesti parempana järjestelmänä kuin lännessä olevaa progressiivista verotusta. Lehti perustaa paremmuuden siihen, että tasavero on huomattavasti yksinkertaisempi ja reilumpi verotettavalle kuin progressiivinen verotus. Tämä on varsin mielenkiintoista, sillä lehti on Isosta-Britanniasta ja Euroopassa on yleisesti käytössä tuloja tasaavia järjestelmiä, joita pidetään tasa-arvoisena. Yleensäkin voidaan sanoa, että eurooppalainen ajattelutapa perustuu traditioon, jossa yritetään kantaa huolta koko kansan hyvinvoinnista.

Monissa eri medioissa on puhuttu, ettei Itä-Euroopan tilanne ole talouskasvusta huolimatta niin ruusuinen kuin annetaan ymmärtää, sillä taloudellinen hyvinvointi keskittyy vain pienelle osalle kansasta. Totta kuitenkin on, että tasaveroa yksinkertaisempaa verotusta tuskin voidaan keksiä ja se on myös kaikkia kohtaan reilu järjestelmä. Sen reiluutta voidaan tarkastella monelta eri kantilta mutta jos mietitään Rawlsin oikeudenmukaisuusteorian kautta, niin tuloja tasaava järjestelmä tuo omalla tavallaan reiluutta verotuksen kautta. Toisaalta sen voidaan myös sanoa olevan reilu järjestelmä, koska kaikki maksavat tuloistaan veroa yhtä suuren prosentuaalisen osan.

4.1.1.3 Verotuksen oikeudenmukaisuus

Pohjoismainen hyvinvointivaltio perustuu vahvaan valtion asemaan. Erilaisilla tulonsiirroilla tasataan kansalaisten tuloja ja näin on pyritty saamaan yhteiskunta, jossa kaikille olisi tarjolla perusturva. Tasaveromallissa oikeudenmukaisuuskysymyksiä voitaisiin ratkaista juuri suoralla tulonsiirrolla, joka perustuisi tietyn suuruiseen vapaantulonosaan. Samalla myös voidaan olettaa, että korkeimmat bruttotulot alenisivat mutta toisaalta siitä huolimatta nettotulot olisivat suuremmat kuin ennen.

”Perusteluissaan Tikka ottaa esille lisäksi nykyisen järjestelmän epäkohdat, kuten syvenevän sosiaalisen kuilun palkansaajien ja pääomatulojen saajien välille.” Turun Sanomat 12.11.2005

Oikeudenmukaisuus on suurelta osin arvokysymys, koska ennustettavissa on, että tasavero kasvatteisi kansalaisten välisiä tuloeroja. Nybergin mallissa EVA esitti omat arvionsa,

jossa ei nähdä ongelmana, että kansalaisten väliset tuloerot kasvaisivat. Tuloerojen kasvu on kuitenkin iso ongelma, kun mietitään voisiko tasavero olla tulevaisuudessa vallitseva järjestelmä Suomessa. Tällä hetkellä onkin hyvin hankala löytää puoluetta, joka avoimesti kannattaisi tuloerojen kasvua ja ajaisi tasaveroa voimakkaasti. Poliittinen kannanotto asiaan on riski, koska sen myötä äänestäjäkunta saattaa kaikota muiden puolueiden taakse.

Tasaveron oikeutusta esitetään sillä, että jokainen olisi samanarvoinen verotuksen edessä. Tasaveron kannattajat argumentoivat etuja tasaveron oikeudenmukaisuudella. Näin siitä annetaan positiivisempi kuva ja saadaan huomio pois siltä tosiseikalta, että todennäköisesti keskituloisten verotus nousisi. Pääomatulojen ja ansiotulojen verotuksen oikeudenmukaisuusvajeeseen annetaan lehdissä vain ratkaisuksi se, että myös ansiotulojen verotuksessa siirryttäisiin tasaveroon. Progressiivisen verotuksen ulottamista takaisin pääomatuloihin ei nähdä mahdollisuutena, sillä se olisi hyvin ongelmallista ja mahdollisesti myös haitallista Suomen taloudelle. Tällä hetkellä pääomatuloja verotetaan EU:n alueella tasaverojärjestelmän mukaan ja siirtyminen takaisin progressiiviseen verotukseen siirtäisi mahdollisesti yrityksiä ulkomaille, koska tällä järjestelyllä yrityksen omistajat säästäisivät paljon. Se myös mahdollisesti vähentäisi työpaikkojen määrää kotimaassa.

4.1.1.4 Verotuksella keinottelu loppuisi

Taloustieteellisesti ajateltuna tulonsiirrot toki vääristää jonkin verran esimerkiksi vapaata kilpailua. Sinällään ne ovat kuitenkin tarpeellisia yhteiskunnassamme, koska niiden avulla on mahdollista saada taattua parempi yhteiskuntarauha, kun kaikilla pitäisi ainakin teorias-
sa olla toimeentulo, jolla tulee yhteiskunnassa toimeen. Välttämättä näin ei kuitenkaan to-
siasiasa ole. Tulonsiirrot ovat kaikkiaan ideana hyviä mutta ne saattavat muodostaa louk-
kuja, joissa on kannattavampi olla kotona kuin tehdä töitä.

Ongelmallista on mielestäni omalta osaltaan tasaverossa se, että on esitetty arvioita, että pääomatulojen verotus voitaisiin tasaveron myötä kokonaan poistaa. Ihmetystä pääomatu-
lojen verotuksen poisto herättää siinä mielessä, että käytännössä se ei muuttaisi mitään ver-
rattuna nykypäivään. Pääomaveron poistumisen seurauksena oikeudenmukaisuusvaje sekä
pääomatuloilla keinottelu jatkuisivat entiseen tapaan. Pahimmassa tapauksessa veron
poistuminen johtaisi siihen, että sen seurauksena suurituloisin väestönosa ei maksaisi
lainkaan veroja. Tällainen uudistus kyseenalaistaisi tavallisen palkansaajan luottamuksen
veroihin ja valtioon ylipäätänsä. Mahdollisena skenaariona voisi myös olla se, että

valtioon ylipäättänsä. Mahdollisena skenaariona voisi myös olla se, että yksikään yrittäjä ei poistamisen jälkeen maksaisi omasta tulostaan veroja. Näin ollen omistaja-Suomen ja palkansaaja-Suomen välinen kuilu jatkaisi kasvamista entiseen malliin. Palkka- ja pääomatulojen eriarvoisuuteen tasavero pureutuisi hyvin mutta ongelmana saattaa olla se, että pääomatulojen verotusta ei voi nykytasosta nostaa.

Toisaalta on hyvinkin mahdollista, että tasaveron veroprosentiksi onnistuttaisiin saamaan suurin piirtein nykyisen pääomatulojen mukainen veroprosentti. Siinä tapauksessa tasavero saattaisi toimia kohtuullisesti mutta ongelmana on ennemminkin se, että pääomatulojen veroprosentti nousisi nykyistä 28 prosenttia korkeammaksi. Erinäisissä arvioissa on ennustettu, että tasaveron myötä ansiotulojen- ja pääomatulojen verotus yhtenäistettäisiin, jolloin pääomatulojen verotusta jouduttaisiin todennäköisesti hieman nostamaan. Veron nousu saattaisi johtaa valtiolle epämieluisaan kehitykseen, jossa yritykset mahdollisesti lähtisivät kevyemmin verotettavaan maihin. Samalla varmasti kasvaisi myös ulkomaille muuttavien yrittäjien määrä. Veronkeräämiseen veron nostaminen vaikuttaisi mutta merkittäväksi se tekee vasta sitten kun ulkomaille verotettavaksi siirtyvien määrä lisääntyy radikaalisti. Sitä miten tällainen muutos vaikuttaisi työllisyyteen, on vaikea arvioida. Välttämättä ei kovinkaan paljon, jos esimerkiksi yrityksen omistaja vain muuttaisi ulkomaille. Yrittäjä kuitenkin voisi varsin helposti perustaa uuden yrityksen uuteen asuinmaahansa, jonka kautta hän voisi nostaa tulonsa.

4.1.1.5 Tasavero poistaisi verotuksen ongelmat

Tasaveron puolesta argumentoidaan tuomalla esiin taustalla olevat muut asiat. Verotuksen ongelmat laitetaan korkean progression syyksi, joka poistuisi vain muuttamalla verotus tasaveroksi. Taustalla vaikuttavat kuitenkin suunnitelmat muuttaa yhteiskunta enemmän amerikkalaistyylliseksi. Oikeudenmukaisuuden käsite muuttuisi paljon siitä, minkälaiseksi se ymmärretään nykyään. Lausunnoista voi nähdä nykyisen trendin, jossa markkinatalous sanelee maailman menoa vahvasti ja kaikessa pitää maksimoida voitto. Artikkeleista voi myös huomata sen, ettei nykyistä pääomatuloina otettavia tuloja pidetään kovinkaan merkittävänä ongelmana. Oikeastaan lausuntojen taustalla on helppo nähdä yhteiskunnallisen murroksen, jossa entisajan ihanteet romuttuvat nykyisten ihanteiden tieltä. Välinpitämättömyys muista ihmisistä on omiaan lisäämään kansalaisten välisiä tuloeroja. Julkisen sektorin pienentyminen johtaisi siihen, että auttaminen siirtyisi entistä enemmän järjestöjen ja

vapaaehtoistyön piiriin. Tasaveron kannattajien voi nähdä pyrkivän tasapuolisuuden sijasta tilanteeseen, jossa pyrkimys on edistää hyvätuloisten asiaa. Tasaveron kannattajiksi on myös leimautuneet elinkeinoelämän vaikuttajat, jotka perinteisesti eivät ole kovinkaan kiinnostuneita palkansaajien kohtelusta. Enemmänkin pyrkimyksenä voi nähdä olevan kilpailukyvyn vieminen lähemmäksi Itä-Euroopan maita.

EVA:n julkistaman tasaveroraportin nimessäkin tuli esille sana oikeudenmukainen. Totta kuitenkin on se, että tasaveron myötä verotus muuttuisi hyvin yksinkertaiseksi mutta oikeudenmukaisuutta se ei edustaisi ollenkaan siinä miten se hyvinvointivaltiossa ymmärretään. Heidän visioissaan yhteiskunnan tulisi muuttua nykyisestä yhteiskunnaksi, jossa kaikki mitattaisiin rahassa. Tätä tukee omalta osaltaan se, että elinkeinoelämä on ollut suurin äänenkannattaja tasaveroasiassa. Verokeskusteluissa on nähtävillä seikka, että sitä pyritään suuntaamaan progressiivisen verotuksen negatiivisiin asioihin. Pyritään luomaan mielikuvia, kuinka helppo uusi järjestelmä olisi ja jätetään kertomatta kaikki siihen liittyvät lieveilmiöt. Verokeskusteluissa on usein helppo saada tuulta purjeisiin, kun luvataan että verot tulevat pienenemään. Tasaverokeskustelun voi sanoa keskittyneen pitkälti vain siihen positiivisten asioiden esittelyyn unohtaen kaiken negatiivisen. Samalla on kuitenkin unohdettu keskustelu siitä, mihin suuntaan yhteiskunta tulisi tasaveron seurauksena muuttumaan. Vaikka tasavero vielä tuntuu kaukaiselta asialta, niin tosiasiaa verotuksemme on jo nyt lähes kokonaan tasavero. Se tulee artikkeleissa harvoin esille. Keskustelussa halutaan unohtaa ryhmät, joilla ei mene hyvin. He ikään kuin lakaistaan maton alle ja unohdetaan, koska kaikki voimavarat halutaan keskittää hyvätuloiselle ryhmälle.

Lehdet käyttävät huomattavan paljon sanaa vaikeaselkoinen, kun puhutaan progressiivisesta verotuksesta. Nykyisestä verotuksesta halutaan luoda kuva, että sen monimutkaisuus tekee siitä palkansaajille huonon. Negatiivisten asioiden avulla unohdetaan kaikki hyvä, mitä verokertymällä saadaan aikaan. Keskustelussa vedotaan myös, että tasavero lopettaisi verokeinottelun. Yleisesti ottaen verokeinottelu ei Suomessa ole hälyttävä ongelma ja voidaan myös kyseenalaistaa, lopettaisiko tasavero sitä kuitenkaan loppujen lopuksi. Veroja on aina kierretty ja todennäköisesti niin tulee aina käymäänkin.

4.1.2 Hyvinvointivaltion jatkuvuus

4.1.2.1 Hyvinvoinnin turvaaminen

Mahdollinen tasaverojärjestelmään siirtyminen mullistaisi totutun hyvinvointivaltion toimintaa. On hyvin epätodennäköistä, että kaikki vallitsevat tukimuodot siirtyisivät sellaiseen uuteen järjestelmään. Tasaveron kannattajien argumentoinnissa ei kuitenkaan lähdetä murskaamaan hyvinvointivaltiota vaan heidän laskelmien mukaan uudessa järjestelmässä saataisiin kerättyä suurin piirtein entisen kaltainen verokertymä, toki hieman toisella tavalla painotettuna. Itäiseen Eurooppaan verrattuna tasavero tulisi täysin erilaiselle yhteiskuntapohjalle. Pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa ajattelutapa on keskittynyt yhteisöllisyyteen, jossa valtio pyrkii turvaamaan kaikille hyvän sosiaaliturvan, kun taas Itä-Euroopassa kommunismin romahtamisen jälkeen hallitsevana on ollut individualistinen ajattelutapa. Näin ollen on hyvin vaikea nähdä miten täällä tasavero toimisi. Myös julkisuudessa esitetyt laskelmat tasaveron toimivuudesta vaihtelevat sen mukaan, mikä on henkilön kanta tasaveroon. Kannattajat uskovat, että tasaverolla pystytään keräämään nykyisen suuruinen verokertymä, jolloin sen vaikutus valtion toimintaan ei olisi niin suuri. Mutta tasaveron vastustajat ovat julkisuudessa tuoneet esille näkökannan, että suuri keskituloisten luokka olisi uudistuksen suurin häviöjä.

”Nyberg on rakentanut mallinsa niin, että verokertymä pysyy suurin piirtein muuttumattomana, mikä on keskustelun kannalta hyvä asia.” Turun Sanomat 21.4.2006

”Viron mallinen matala tasavero merkitsisi suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan loppua.” Helsingin Sanomat 19.3.2004

TS (12.11.2005) ottaa myös esille sen tosiseikan, että tällä hetkellä kuilu omistajien ja työntekijöiden välillä kasvaa kokoajan. Vanhasta järjestelmästä kynsin hampain kiinnipitäminen riskeeraa omalta osaltaan kansalaisten hyvinvointia mutta voidaan kuitenkin kyseenalaistaa, onko kiinnipitäminen todellinen uhka vai vain tapa jolla yritetään saada nostettua tasaveron kannatusta. Totta kuitenkin on se, että jos kansalaisten kesken vallitsee suuret tuloerot, on se omiaan lisäämään turvattomuuden tunnetta yhteiskunnassa. Viimeaikainen kehitys kansalaisten varallisuudessa on johtanut tuloerojen kasvuun.

4.1.2.2 Verotus ei kiristyisi tasaveron myötä

Lehdissä tuodaan esille Martti Nybergin (2006) verokeskusteluun tuoma tasaveromalli, joka perustuu suomalaisittain alhaiseen 24 prosentin tasaveroon, johon on sisällytetty 10 000 € vapaan tulonosa. Nyberg vakuuttaa, että tämä malli mahdollistaisi sen, ettei keskiluokan verotus nousisi uudistuksen myötä. Malli takaisi myös sen, ettei valtion tai kuntien verotuotot vähenisi nykyisestä. Ansiotuloverotuksen vähentyneet tuotot korvattaisiin yritysveron tuoton kasvulla. Nybergin malli kuulostaa varsin autuaalta, koska se väittää, ettei kenenkään verotus nousisi. Se on kuitenkin saanut myös paljon kritiikkiä siitä, ettei se ole totuudenmukainen. Sinällään veroton tulonosa ei toisi minkäänlaista muutosta nykyiseen verotuskäytäntöömme, koska nykyiselläänkin valtionveroasteikko alkaa vasta 12 400 € vuosituloista. Askel ei siten olisikaan niin radikaali kuin ensi kuulemalta voisi olettaa. Toisaalta Nybergin mallin vapaa tulonosa on pienempi kuin nykyisen verojärjestelmän vapaa tulonosa.

*“Valtion tuloverokertymä säilyisi jo kohtuullisella veroasteella kutakuinkin ennallaan.”
Taloussanomat 14.11.2005*

Nybergin tasaveromallin tiimoilta herää aiheellisesti kysymys: miten käy niiden kansalaisten, joiden nykyinen veroprosentti jää alle 24 prosentin? Näyttäisi siltä, että esimerkiksi pienituloisten verotus kiristyisi varsin huomattavasti. Samalla pohdintaan tulee myös se, minkälaisia muutoksia tapahtuisi hyvinvointivaltion palveluissa. Jos niiden suhteen tapahtuisi karsintaa, näyttäisi varsin selkeästi siltä, että monen kansalaisen verotus kiristyisi huomattavasti. Siinä tapauksessa, että verot nousisivat huomattavasti isolla osalla kansaa, voidaan nähdä, että tasaveron hyväksyminen kansan keskuudessa olisi hankalaa. Onnistuakseen Nybergin mallissa on remontoitava verojärjestelmää myös muilta osin, jottei kenenkään verorasitus pääsisi nousemaan nykyisestä liikaa.

”Mallin kehittäjän mukaan esitetyn mukaiseen tasaverojärjestelmään siirtyminen toisi vain voittajia. Näin voidaan olettaa, kun veromuutoksiin liitetään sopiva määrä dynaamisia vaikutuksia. Tältä osin ollaan enemmän uskontotieteen kuin taloustieteen alueella” Turun Sanomat 21.4.2006

Kirjoitusten mukaan on vaikea arvioida, minkälaiseksi verotus muuttuisi tasaveron myötä. Periaatteessa voidaan ajatella, että sekä tasaveron kannattajien että vastustajien argumentointi perustuu aivan muihin seikkoihin kuin puolueettomaan arviointiin. Suomessakin on tapahtunut niin, että veronkevennysten myötä verotulot ovat kuitenkin kasvaneet. Tosin niihinkin tietoihin täytyy suhtautua varauksella, koska verotulojen kasvu voi perustua johonkin muuhun kuin itse verotuksen keventymiseen. Pääomatulojen muuttuminen tasaveroksi kasvatti veropottia, koska tällöin oli edullisempaa ottaa tuotto itselleen. Tosiasia on joka tapauksessa se, että tasavero antaisi todennäköisesti kasvusysäyksen kulutukselle. Se ei kuitenkaan ole automaatio vaan ensin on saatava täysi varmistus siitä, miten se vaikuttaa eri tuloluokkien verotukseen. Nykyisillä puheenvuoroilla on lupailtu, ettei minkään ryhmän verotus kiristyisi. Näin ollen ihmisten tulot kasvaisivat ja ylimääräinen tulo suuntautuisi todennäköisesti kulutukseen. Se muuttaisi verotuksen painopistettä kohti kulutuksen verottamista, jolloin kulutuksen verotuoton kasvu korreloisi palkkatuloissa tapahtunutta laskua.

Verouudistuksia tehdessä veronmaksajilla on olennaisena kysymyksenä se, miten uudistukset vaikuttavat omiin tuloihin. Karkeasti ottaen voidaan sanoa, että suurimmalla osalla ihmisistä on toiveena se, että verot saisivat laskea. Näin ollen esiteltäessä uusia ehdotuksia olisi tärkeää, etteivät ne suoraan herättäisi vastustusta kansalaisissa. Jonkin tietyn väestöryhmän suosiminen tai sortaminen voi saada liikkeelle haitallista liikehdintää. Loppujen lopuksi asia on kuitenkin jonkin aikaa esillä ja unohtuu sen jälkeen. Jos veronkorotuksista päätetään valtionhallinnossa, ei veronmaksajalle kuitenkaan loppujen lopuksi jää paljon mahdollisuuksia toimia sitä vastaan. En kuitenkaan usko, että Suomessa päädyttäisiin mihinkään kovin radikaaleihin toimiin.

Kaiken kaikkiaan Suomessa sopeudutaan verotukseen hyvin ja viimeaikaisen trendin mukaisesti Suomen ansiotuloverotus on ollut lievenemään päin. 1990-luvulta lähtien veronlaskut ovat lisänneet valtion verotuloja, joihin on toisaalta vaikuttanut myös suotuisa kehitys talouskasvussa. Ulkomailla tasaveroon siirtyminen on myös lisännyt huomattavasti verotuloja, koska veronkierron kannattavuus on kevenneiden verojen myötä heikentynyt. Suomessa ei painita samanlaisen ongelman kanssa, joten siirtymän vaikutus ei missään nimessä olisi niin suuri kuin nykyisissä tasaveromaissa. Suomessakin tasaveroon siirtyminen voisi kuitenkin jonkun verran vähentää veronkierron kannattavuutta. Suomessa veronkier-

ron vähentämistä voidaan jonkin verran edistää verotuksen keventämisellä mutta pääsääntöisesti parempi ratkaisu olisi antaa viranomaisille tehokkaammat välineet käyttöön.

”Suomessakin on näyttöä siitä, että verotulojen alentaminen voi kasvattaa valtion verotuloja.” Taloussanomat 14.11.2005

Suomeen ehdotettuja tasaveromalleja ja ulkomailta käytössä olevia malleja on hankala verrata suoralta kädeltä, koska lähtökohdat niille ovat aivan toisenlaiset. Suomessa tasaveron kannattajat ovat painottaneet sitä seikkaa, että tasaveron myötä kansalaisten verotus ei missään tapauksessa nousisi. Ilman verottoman tulon osaa ei millään saada luotua järjestelmää joka ilman verojen nostoa ylläpitäisi nykyisen kaltaisen yhteiskunnan. Näin ollen voidaan huomata, että kaikissa ehdotetuissa järjestelmissä verotettava saisi noin 10 000€ verottoman tulonosan. Sillä pyrittäisiin takaamaan se, ettei minkään tuloryhmän verotus nousisi kohtuuttomasti. Riskinä on, että jos suuri keskituloisten ryhmä joutuu uudistuksen maksu- mieheksi, niin hyväksyntä uudistukselle on kiven takana.

4.1.2.3 Puuttuvan verokertymän kerääminen

Turun Sanomat tuo esille, että Nybergin mallissa verokertymä pyritään pitämään suunnitteen muuttumattomana, mikä on keskustelun kannalta hyvä ratkaisu, koska tällöin ei tarvitse alkaa keskustella siitä, mikä on julkisen sektorin oikea koko. Nykyisenlainen verokertymä takaisi myös sen, ettei yhteiskuntarakennetta tarvitsisi alkaa radikaalisti muuttaa tasaveron myötä.

“Nyberg lähtee siitä, että hänen tasaveromallinsa ei vähentäisi valtion ja kuntien verotuloja, vaan että ansiotuloverotuksen pienentyneet tuotot korvautuisivat yritysveron tuoton kasvulla.” Helsingin Sanomat 20.6.2005

Tasaveron mahdollisuuksista puhuttaessa nousee esille seikka, millä saataisiin kerättyä tarpeellinen määrä veroja myös tulevaisuudessa. Ehdotettujen uusien järjestelmien mukaan nykyisenlainen verokertymä olisi mahdollista saada kerättyä myös tasaverolla. Tasaveron myötä verotus kevenisi etenkin tuloluokkien ylä- ja alapäässä. Tällöin onnistuttaisiin luomaan järjestelmä, joka olisi fiskaalisesti neutraali eli valtion tuloverokertymä pysyisi suunnitteen ennallaan. Verotuksen keveneminen kasvattaisi palkansaajien nettotuloja huomattavasti.

tavasti, jolloin myös kulutus kasvaisi. Etenkin Nyberg (2006) on mallissaan tuonut esille sen seikan, ettei verouudistuksen myötä valtion verokertymä laskisi. Hyvinvointivaltio saa Suomessa korkean kannatuksen, jolloin uusien ehdotusten tulee taata myös sen jatkuvuus. Järjestelmien esittäjätäkään eivät halua tuhota pitkään rakennettua hyvinvointivaltiota romuttamalla valtion verotuotot. Epäilyksiä kuitenkin herättää se, että suuri keskituloisten ryhmä olisi uudistuksen häviäjä. Ryhmä on kuitenkin kriittinen politiikoille, koska poliittisesti heidän tärkeytensä korostuu vaaleissa.

”Valtion tuloverokertymä säilyisi jo kohtuullisella veroasteella kutakuinkin ennallaan.”
Taloussanomat 11.10.2005

Suomessa on suurikokoinen julkinen sektori, minkä ylläpito vaatii paljon rahaa. Näin ollen lehdissä on esitetty arvioita, kuinka tasavero vaikuttaisi verovarojen keräämiseen. Osassa arvioita vakuutellaan, ettei verokertymään tulisi juurikaan muutosta. TS:n (21.6.2005) mukaan vaje joka verokertymään tulisi, katettaisiin yritysten maksamilla veroilla. Tässä tapauksessa yritysten maksama vero ei kuitenkaan nousisi vaan veropohja olisi entistä laajempi, jolloin maksajiakin olisi enemmän. Kulutuksen verottaminen toisi tehokkaasti takaisin valtiolle sen summan, jonka se aikaisemmin antaisi palkansaajille. Tässä tapauksessa uudistus toimisi moitteettomasti eikä se jättäisi verokertymää nykyistä pienemmäksi. Taloussanomat (11.10.2005) tuo lisäksi esille seikan, ettei verokertymän turvaaminen kuitenkaan loppujen lopuksi olisi iso ongelma, koska se pysyisi nykyiseen verrattuna entisellään jo varsin kohtuullisella veroasteella. Toisaalta se voisi tuoda entistä jyrkemmän kahtiajaon hyvin ja huonosti ansaitsevien välille.

Lehdissä on varsin vähälle huomiolle jätetty se, kuinka paljon kansalaisten kulutus lisääntyisi, jos veronalennukset osuisivat valtaosalle veronmaksajista. Taloussanomat (14.11.2005) kritisoi sitä, että Suomessa ei ole ollenkaan nostettu esille, että tasaveroon siirtyminen toisi mahdollisesti positiivisen efektin kansantaloudelle. Kaiken kaikkiaan lehdissä on hyvin vähän keskustelua siitä, minkälaisen mahdollisuuden tasavero saattaisi tuoda. Enemmän on tuotu esille negatiivisia seikkoja, joissa usein vedotaan oikeudenmukaisuuteen. Esimerkiksi Slovakiassa 19 prosentin tasavero on toiminut hyvin ja siihen ollaan yleisesti ottaen oltu tyytyväisiä. Tosin täytyy tietenkin muistaa se, että Slovakiassa yhteiskuntarakente on erilainen kuin Suomessa ja siellä ei ole samanlaista julkista sektoria. Onnistuessaan tasavero takaisi, että puuttuva verokertymä pystyttäisiin keräämään yrityksiltä

lisääntyneen kulutuksen myötä. Toisaalta ongelmaksi voisi nousta myös se, että jos puuttuvaa verokertymään ei onnistuttaisi saamaan. Se johtaisi julkisen sektorin supistuksiin, mikä taas olisi pitkällä tähtäimellä turmiollista ja lisäisi yhteiskunnallisia ongelmia.

Kauppalehti (20.6.2005) tuo esille, että Nybergin laskelmien mukaan 24 prosentin tasavero kaksinkertaistaisi yritysverokertymän nykyisestä. Tämä onnistuisi, koska veropohja laajennettaisiin kaikkiin yrityksiin, jolloin yritysten ei enää tarvitsisi keskittyä tuloksen hävittämiseen, jotta verot minimoituisivat. Keskituloisten verotuksen korottaminen tuntuu monilta osin perusteettomalta. Tällä hetkellä keskituloinen palkansaaja maksaa jo varsin korkeita veroja eikä suurimmalla osalla ole mahdollisuuksia kiertää veroja laillisesti niin kuin suurituloisimmalla väestönosalla. Taloussanomat (31.8.2006) ottaa esille tosiasian, että veronkevennyksiä voidaan toteuttaa tehokkaasti myös hiomalla nykyisen verojärjestelmän yksityiskohtia. Toisaalta uuden järjestelmän hyväksyntä kansalla vaatii käytännössä sen, ettei sillä ole negatiivista vaikutusta ihmisten hyvinvointiin. Muutenkin uudistuksissa pitää ottaa huomioon, miten se vaikuttaa koko yhteiskuntaan eikä vain pieneen osaan sitä. Verokertymän riittävyys vaikuttaa myös paljon se, mihin suuntaan yhteiskuntamme tulevaisuudessa kehittyy. Tiettyjen hyvinvointipalveluiden kysyntä tulee tulevaisuudessa lisääntymään, jolloin niiden turvaaminen vaatii myös verotuloja. Sen myötä uudet järjestelmät tulee luoda tavalla, jolla pystytään turvaamaan palvelut myös tulevaisuudessa.

”Yritysten verotus ei kuitenkaan kiristyisi, koska veropohja olisi nykyistä laajempi ja siten maksajia enemmän.” Turun Sanomat 21.6.2005

Käytännössä Turun Sanomat on ainoa lehti, joka on ottanut kunnolla kantaa siihen millä tavalla puuttuvat verokertymät tultaisiin keräämään. Helsingin Sanomat tuo myös esille tapoja mutta huomattavasti suppeammin tarkasteltuna verrattuna TS:ään. Turun Sanomat toi muutenkin muita lehtiä enemmän positiivisia asioita tasaverosta esille. Taloussanomat käsittelee aihetta paljon maiden kannalta, joissa tasavero on jo käytössä.

4.1.2.4 Elintaso nousi

Yleisesti ajatellaan, että tasavero loisi automaattisesti lisää työpaikkoja ja sen oletetaan tuovan kasvua kansantalouteen, koska se on Itä-Euroopassakin onnistunut. Turun Sanomissa (27.2.2005) nousee esille se seikka, että tasavero nostaisi työhaluja, koska palkasta

jää entistä enemmän käteen. Olettamus perustuu kuitenkin ainoastaan siihen, että tasaverotusasiassa laskisi kaikkien verotusta. Yltiöoptimismi varjostaa muutenkin tasaverokeskustelua, mikä on luonnollisesti ymmärrettävää mutta samalla se peittää alleen tosiasioita, joista olisi tärkeä saada aikaan enemmän keskustelua. Kannattajien puheiden taakse kätkeytyy näkemys valtiosta, jossa kaikesta palvelusta maksetaan ylimääräistä. Näin ollen yhteiskunta muuttuisi suuntaan, jossa kaikille pienille töillekin on ammatillaisensa. Esimerkiksi siivoojien käyttö kotitalouksissa lisääntyisi ja kauppoihin tuotaisiin ostoksien pakkajat nykyisen itsepalvelun sijaan. Samalla työnteko kannattaisi, koska valtion tulonsiirtoja olisi leikattu rankalla kädellä. Tasaveron kannattajien näkökulmassa tuntuu olevan vahva usko siihen, että tulevaisuudessa Itä-Eurooppa ohittaa elintasossa lännen. Se tuntuu kuitenkin vielä varsin absurdilta ajatukselta, että korkein elintaso olisi Itä-Euroopassa. Tasaveron myötä osa ihmisistä on todella rikkaita mutta vastapainoksi on myös paljon kurjuutta.

Tasaveron taustalla on omalta osaltaan halu parantaa suurituloisten käteen jäävää tuloa, siinä tapauksessa etteivät he saa pääomatuloja. Tasaveron tulisi olla pääomatuloveron kanssa samansuuruinen, koska muuten nykyinen trendi, jossa tulot nostetaan pääomatuloina, jatkuu jos vain mahdollista. On myös luotu kuva, että progressiivinen verotus ei mahdollista kunnollista talouskasvua, jonka takia tasavero nähdään ainoana mahdollisena ratkaisuna. Samalla annetaan kuva, että pienituloisista oltaisiin kovinkin kiinnostuneita, vaikka uusi järjestelmä on suunniteltu täysin suurituloisten etujen mukaan. Kohonneet verot pakottavat pienituloisia lisäämään työntekoa ja mahdollisesti hankkimaan toisen työn, jolloin siitä voi alkaa syntyä muita ongelmia. Seurauksena on yhteiskunnan eriarvoistuminen, jossa hyvinvointi keskittyy vain osalle kansaa.

Korkeasta verotuksesta luodaan kauhukuvaa, että se heikentää merkittävästi Suomen kilpailukykyä. Suomi on kuitenkin korkeasta verotuksesta huolimatta onnistunut luomaan toimivan yhteiskunnan, joten siinä mielessä korkean verotuksen haitoista pelottelu on hie-man harhaanjohtavaa. Tehostaminen on sana, joka toistuu usein, kun suunnitellaan uudistuksia. Tasaveron voi nähdä olevan erittäin tehokas toimija yhteiskunnassa. Sen seurauksena olisi todennäköistä, että valtion hallintoa tul-taisiin supistamaan nykyisestä. Tasaveron avulla olisi helppo supistaa valtion hallintoa ja verohallinto tulisi ensimmäisenä supistusten kohteeksi. Todennäköisesti myös muita valtion virastoja tul-taisiin supistamaan riippuen siitä, kuinka paljon sosiaaliturvaa tul-taisiin leikkaamaan. Työnteon kannattavuuden lisääminen vaatii joltain osin nykyisten tukijärjestelmien purkamista, koska sillä saadaan työn

tekeminen kannattavaksi. Sosiaalisten tulonsiirtojen vähentäminen muuttaa kuitenkin yhteiskuntaamme huomattavasti nykyisestä. Niiden vähentäminen poistaa suojaverkon, joka auttaa jaloille pääsemisessä. Yhteiskunnan nähdään tulevaisuudessa kehittyvän enemmän siihen suuntaan, jossa syntyperä määrää jo joltain osin elämän kohtalon. Tältä osin Suomi siirtyisi askeleen taaksepäin, jossa suvun vauraus merkitsee mihin ajautuu. Se vähentäisi oikeudenmukaisuutta eikä järjestelmä muiltakaan osin olisi niin kannustava kuin nykyinen tilanteemme.

”Kevyempi marginaaliverotus kannustaa ansaitsemaan.” Taloussanomien 31.8.2006

Tasaveron myötä Suomeen saattaisi syntyä paljon uusia yrityksiä, jotka sijoittuisivat palvelusektorille. Se tekisi omalla tavallaan yhteiskunnasta kaksikerroksisen. Toinen kerros olisi hyvätuloiset, joilla olisi mahdollisuus kuluttamiseen ja toiseen kategoriaan jäisivät ne, jotka tarjoavat erilaisia palveluja suurituloisille. Omalta osaltaan puheiden taustalla on pyrkimys saada Suomea houkuttelevammaksi uusille yrityksille. Verotus ei kuitenkaan suoranaisesti vaikuta siihen tuleeko yritys tänne, koska maailmalla on suuri määrä valtioita, jossa työvoima on erittäin halpaa. Suomi toimii ennemminkin huippuosaajien maana, jossa koulutuksen tulee myös tulevaisuudessa olla kaikille maksutonta. Koulutus on kuitenkin avain, jolla näin pieni maa saa käyttöön kaikki osaajat. Tasavero ei sinänsä ole millään tavalla ongelmallinen, jos nykyisen kaltainen kouluverkosto pidetään olemassa. Verotulot voivat kuitenkin kohdentua erilailla tulevaisuudessa ja tällöin saattaa koulujakin olla liipaisimella.

Lehdet tuovat artikkeleissaan aikalailta samalla tavalla esille sen, mihin suuntaan tasaverolla halutaan vaikuttaa. Kannattajat kyseenalaistavat jatkuvasti sitä, onko progressiivisella verotuksella mahdollisuutta olla toimiva tulevaisuudessa. Samalla on nähtävissä vahva usko siihen, että pelkästään tasavero on ollut Itä-Euroopan kasvun luoja. Ikään kuin jätetään huomioimatta se, minkälaisesta tilanteesta kyseiset maat ovat aloittaneet. Hyvinvointivaltion kannalta on ongelmallista, että tasavero saattaisi poistaa sosiaalisia tulonsiirtoja, jotka ovat monelle elintärkeitä. Niiden poistaminen korvattaisiin verottoman tulonosalla mutta se ei kuitenkaan korvaisi asiaa täysimääräisenä. Tasavero on kuitenkin herättänyt puhetta siitä mihin suuntaan se Suomen veisi. Tasaveron voi nähdä osaltaan romuttavan hyvinvointivaltion siinä mielessä, miten käsitämme sen nyt. Se vähentäisi valtion vaikutusta ihmisten elämään ja veisi yhteiskuntaa lähemmäksi malleja, jollaisia on Itä-Euroopassa käytössä.

Kannattajat näkevät tulevaisuuden niin, että taloudellinen valta siirtyy kokoajan enemmän ja enemmän Itä-Eurooppaan. Taloussanomissa tulee esille, että tulevaisuudessa Ruotsin seuraamisen sijaan seurataan tarkasti mitä Viro tekee. Tämä kertoo selvää kieltä siitä, että Viron rohkea talouspolitiikka on herättänyt suurta mielenkiintoa Suomessa. Elinkeinoelämän vaikuttajat näkevät Viron vahvistavan talouttaan vielä roimasti ja tulevan jopa lähelle Suomea.

Artikkeleista tulee kuva, että tasaveron funktiona nähdään vain kilpailu muita maita vastaan. Samalla kuitenkin unohtuu täysin hyvinvointivaltio ja sen kansalaiset. Osa kansasta haluaisi päästä eroon holhoavasta yhteiskunnasta ja tasaveron varjolla siitä olisi mahdollisuus tehdä loppu. Tasaveron nähdään olevan tulossa myös länteen, jossa se kuitenkin on vielä varsin kaukainen haave. Artikkelit käyttävät kuitenkin sen suuntaista kieltä, että tasavero olisi lähempänä kuin mitä se tosiasiasa on. Tasaveromaista ei tuoda esille minkäänlaista kritiikkiä eikä sitä millään tavalla kyseenalaisteta. Samalla luodaan myös mielikuva, että Virossa kaikki taloudelliset uudistukset ovat olleet viime vuosina onnistuneita.

4.1.3 Osaajat Suomeen ja työnteko haluttavaksi

4.1.3.1 Osaava työvoima Suomeen

Yksi tärkeimmistä kiihokkeista verokeskusteluun on ollut se, miten työnteko saadaan kannattavaksi sekä millä tavoin Suomeen saataisiin houkuteltua osaavaa ulkomaista työvoimaa. Lehdet ovat nostaneet esille Suomen korkean verotuksen, joka monessa tapauksessa saattaa johtaa siihen, että mahdollinen palkankorotus syö jonkin elintärkeän tuen pois. TS (21.6.2005) ottaa esille sen, että korkean marginaaliveron vuoksi palkankorotusvaateet ovat suuria. Korkea verotus on myös osasyynä siihen, että monet yritykset ovat siirtäneet tuotantonsa halvemman verotuksen maihin. Tosin tähän vaikuttaa verotuksen lisäksi myös monet muut asiat, kuten esim. työnantajamaksut. Helsingin Sanomat (20.6.2005) lainaa asiassa Kari S. Tikkaa, joka on ottanut esille yritysten vaihtoehdon tehdä työ Tallinnassa eli Etelä-Helsingissä tai Helsingissä eli Pohjois-Tallinnassa. Muutoin HS ei käytännössä kommentoinut työhön kannustuksen vaikutusta. Se oli sinällään yllätys, koska Suomessa on jo pitkään pyritty etsimään keinoja, joilla saataisiin ratkeamaan ongelmat työntekijöiden kan-

nattamattomuudesta. Toisaalta lehden pääkirjoitukset ovat selkeästi noudattaneet linjaa, jossa tasaveron puolesta on puhuttu hyvin vähän. Sen sijaan Turun Sanomat tuo lähes jokaisessa kirjoituksessaan esille positiivisella tavalla, kuinka tasavero voisi olla ratkaisu työnteon lisäämiseen, jolloin lisääntynyt työvoima kompensoisi verokertymässä verotuksen keventymistä. Lisäksi TS (27.2.2005) tuo esille, että kun mahdollinen verohelpotus jättää lisää rahaa käteen palkasta, niin on todennäköistä, että se kannustaa ihmisiä ainakin laittamaan osan kulutukseen ja näin ollen veroja saadaan kerättyä saman verran kuin ennen.

”Syntyy paineita miettiä, kannattaako työ tehdä ja teettää Tallinnassa eli Etelä-Helsingissä vai Pohjois-Tallinnassa eli Helsingissä.” Helsingin Sanomat 20.6.2005

Yksi tärkeimmistä kiihokkeista verokeskusteluun on ollut se, miten Suomessa työnteko saadaan kannattavaksi sekä millä tavoin Suomeen saataisiin houkutelua osaavaa ulkomaista työvoimaa. Taloussanomien (1.10.2004) ottaa kirjoittelussaan esille seikan, että tasaveron voittajina olisi monessa mielessä yritykset, koska sen avulla Suomeen saataisiin houkutelua osaavaa työvoimaa, jonka ei tämänhetkisellä verotuksella ole kannattavaa tulla työskentelemään tänne. Suomella ei ole työntekijöitä houkutellessaan valtteinä lämmintä ilmastoa ja yleistä tunnettavuutta maailmalla. Suurin osa maapallon väestöstä on kuitenkin kotoisin alueilta, joissa pakkanen ja lumi ovat täysin vieraita asioita. Kaiken lisäksi Suomi on maailmalla varsin tuntematon maa, jolloin mieluummin valitaan kohdemaaksi tunnetumpi maa. Näin ollen verotuksen keventäminen tasaverolla olisi selkeä viesti, että osajat ovat tervetulleita Suomeen töihin. Tasavero tekisi myös verotuksesta yksinkertaisen ulkomalaiselle, jolloin jokaisessa tilanteessa olisi selvää minkä verran veroja on maksettava. Tällä hetkellä henkilölle, joka ei tunne suomalaista verotuskäytäntöä voi tulla yllätyksenä verojen suuruus ja etenkin kuinka lisäansioita verotetaan. Tämä voisi olla ongelma sellaisissa yrityksissä, joissa Suomeen tulijoita ei opasteta perinpohjaisesti ja voisi arvata, että nämä osajat tulevat usein Aasian köyhistä maista, joissa matemaattinen ja tietotekninen tietämys on korkeaa luokkaa.

TS (21.6.2005) painottaa, että korkea verotus ei suinkaan ole suurin syy siihen, että yritys muuttaa ulkomaille mutta se voi olla välillisesti osana ratkaisua. Näin ollen palkankorotusvaatimukset ovat myös kovia, koska korkea rajavero tekee sen, ettei pienellä palkankorotuksella palkansaaja hyödy juuri mitään. Pitää tietenkin muistaa, ettei yritys voi valita toi-

mipaikkaansa vain verotuksen mukaan vaan toimipaikan valintaan liittyy olennaisena osana muun muassa olla lähellä markkinoita ja, että on mahdollisuus saada tarpeeksi osaavaa työvoimaa yritykseen töihin. Tietenkään korkea verotus ei ole yrityksen silmissä etu, jos saman tuotannon kykenee tekemään edullisemman verotuksen maassa. Suomen korkealatuinen koulutus takaa sen, että henkilöstö on Suomessa hyvin koulutettua. Vaikka Suomessa ei ole ns. huippuyliopistoja, niin Suomen koulutusjärjestelmä on korkeatasoinen, ja se takaa tarvittaviin töihin suhteellisen hyvän henkilöstön.

Taloussanomien (27.2.2004) mukaan ottaa esille seikan, jolla tasaveron kannattajat usein puolustavat tasaveron erinomaisuutta. Työntekijöille olisi houkuttelevaa muuttaa työn perässä uusiin EU-maihin, joissa tasaveron on vallitsevana järjestelmänä. Ne kaikki verottavat palkkatuloja huomattavasti edullisemmin kuin Suomi. Tosiseikka on myös se, että työntekijöille on kannattavampaa tehdä töitä ulkomailla kuin, että yritys muuttaa tuotantonsa kevyemmin verottaviin maihin. Sinällään on totta, että verotuksen kannalta on kannattavampaa työskennellä tasaveromaissa mutta Suomesta on kuitenkin vielä varsin vähäisissä määrin muuttettu näihin uusiin maihin. Suomesta muutetaan kuitenkin useimmiten työn perässä Länsi-Euroopan maihin. Suomen palkkataso korkean verotuksen kera jättää suuremman summan käteen kuin pienipalkkaisempi tasaveromaa.

Toisaalta jos nykyisten tasaveromaiden kehitys jatkuu suotuisana voi joskus tulevaisuudessa tulla tilanne, jossa muuttaminen näihin maihin olisi kannattavaa. Ulkomaisia osaajia houkutellessa tasaveron poistaisi nykyiset räätälöidyt verohelpotukset, joilla rekrytointia tuetaan. On kuitenkin ikuisuuskyseminen, onnistuisiko tasaveron houkuttamaan Suomeen lisää ulkomaalaista työvoimaa. Varmasti jonkun verran uusia työntekijöitä saapuisi mutta on vaikea arvioida tarjoaisiko tasaveron todellisen piristysruiskeen tälle kehitykselle. Globalisaation myötä myös Suomi lähenee muun maailman kanssa tasatahtia ja lähivuosikymmenten aikana tullaan todennäköisesti näkemään mihin suuntaan yleiseurooppalainen verotus kehittyy. Jos itäisessä Euroopassa oleva tasaveron jatkaa myönteistä talouskehitystä, niin aivan varmasti myös jokin Länsi-Euroopan maa ottaa sen käyttöön, jolloin tasaveron leviäminen laajemmalle näyttää todennäköisemmältä. Suomi on varmasti mukana myös, kun tarkastellaan mihin tulevaisuus verojärjestelmissä vie. Globalisaatio on lähentänyt maailmaa talousasioissa, jolloin uudet trendit liikkuvat nopeasti maasta maahan.

”Veroprofessorin mukaan tasavero parantaisi Suomen mahdollisuuksia houkutella maahan osaajia.” Turun Sanomat 12.11.2005

Pääkirjoituksissa tulee esille myös se, että veroja keventämällä olisi mahdollista edistää taloudellista kasvua. Se on kuitenkin yksi tapa, jolla voidaan pitää hyvinvointiyhteiskunta olemassa. Ilman taloudellista kasvua riskinä on, että erilaiset palvelut kohdistetaan vain niille, jotka sitä tarvitsevat tai ne lakkautetaan kokonaan. Ilman työllisyysasteen nostoa on hyvin vaikea toteuttaa mitään verokevennyksiä, jos halutaan pitää kiinni nykyisen mallisesta hyvinvointivalttiosta. Turun Sanomat (27.2.2005) muutenkin tuo erittäin selkeästi esille, kuinka tasaverotus saattaisi parantaa työllisyyttä ja ennen kaikkea luoda siihen kannustavampi ilmapiiri.

”Kun kansalaiselle jää ansioistaan suurempi osa omaan käyttöön, se lisää työnteon haluja ja työpaikkojakin. Turun Sanomat 27.2.2005

4.1.3.2 Kannustus työntekoon

Suomessa on aika ajoin esiintynyt keskustelua siitä, kuinka työntekoa tulisi kannustaa ja asia nousee myös esille tasaverokeskusteluissa. Tasaveron kannattajat ovat tuoneet keskusteluun sen tosiseikan, että aika ajoin Suomessa esiintyy tilanteita, joissa työntekijän ei taloudellisessa mielessä kannata työskennellä. Nyberg (2006) on perustanut oman mallinsa siihen, että sen myötä palkansaajien tulot kasvaisivat ja näin ollen se kannustaisi myös työntekoon. Verotuksen yksinkertaisuus voisi tehdä kannattavaksi lisätä työnteon määrää mutta toisaalta pelkkä parantunut palkka ei yksistään kannusta työntekoon. Yleisesti ottaen palkankorotuksen vaikutus työnteon kannustamiseen ei ole kuin muutamia kuukausia. Täytyy kuitenkin muistaa, että se kannustaisi nimenomaan sellaisessa tilanteessa olevia ihmisiä, joiden tällä hetkellä ei välttämättä ole taloudellisesti kannattavaa mennä työelämään. Toisaalta kannustus tulisi sitä kautta, että leikattaisiin tulonsiirtoja, jolloin palkka ei välttämättä olisi sen parempi kuin mitä se olisi ollut aikaisemmin. Näin ollen kannustus toimisi negatiivisella tavalla, jolloin työmotivaatio ei olisi samaa luokkaa kun siinä tapauksessa, että henkilö menisi omasta tahdostaan töihin. HS (23.8.2005) ottaa esille seikan, että pitääkö valtion olla aina se tulontasaaja, joka vie hyvinvointia niiltä jotka ovat hoitaneet asiansa

hyvin niille, joilla ei mene niin hyvin. Sinällään se on ikuisuuskytymys ja mielipiteet vaihtelevat sitä mukaa mitä asioita arvostetaan

“Kevyempi marginaaliverotus kannustaa ansaitsemaan.” Taloussanomat 31.8.2006

Tasavero voisi toteutuessaan lisätä työllisyyttä. Silloin verotuksen tasoa voitaisiin laskea, koska työssäkävyyä väkeäkin olisi enemmän. Nykyisellään työikäisestä väestöstä on töissä vain hieman yli puolet. Tässä tapauksessa laskettaisiin sen varaan, että tasavero lisäisi työllisyyttä nimenomaan sen takia, että tuloista jäisi suurempi osa palkansaajan käyttöön. Tässä täytyy kuitenkin muistaa se, että tasaveron tuloja nostavasta vaikutuksesta on paljon erilaista tietoa. Järjestelmiä on kuitenkin kritisoitu siitä, etteivät ne oleellisesti nostaisi pientäi keskituloisten ansioita. Riskinä siis kuitenkin saattaa olla myös se, että monen palkansaajan verotus kiristyy nykyisestä jolloin ansiot olisivat huonommat kuin ennen. Jos verouudistus onnistuisi nostamaan kaikkien tai suurimman osan palkansaajien tuloja, olisi sillä varmasti jonkunlainen positiivinen vaikutus työntekoon. Toisaalta täytyy kuitenkin muistaa se, millä tavalla tasavero mahdollisesti muuttaisi kokonaisvaltaisesti yhteiskuntajärjestelmää. Hyvinvointipalvelujen mahdollinen supistaminen voisi tuoda sivuvaikutuksena sen, että vaikka käteen jäävä tulo olisi suurempi, niin tulonsiirtojen vähentyessä tulot olisivat kuitenkin entistä heikommat. Työn kannattavuus olisi toki parempi etenkin lisätöiden osalta, jos kaikkea tuloa verotettaisiin saman prosentin mukaan. Poliittisessa johdossa on esiintynyt Kauppalehden (16.3.2005) mukaan mielipiteitä, joissa kaavaillaan muun muassa palvelumaksujen korottamista, joka osaltaan söisi parantuneita tuloja.

Kauppalehti (14.2.2007) esittelee Jorma Ylä-Liedenpohjan mielenkiintoisen ehdotuksen porrastetusta tasaverosta. Siinä verotuksen ytimen muodostaisi kunnallisverosta, sairausvakuutusmaksusta ja valtion perustuloturvasta muodostuva 28 prosentin suuruinen tasavero. Lisäansion veroprosentti olisi sama suurelle osalle veronmaksajia. Järjestelmän turvin verokiila laskisi huomattavasti ja käytettävissä olevat tulot kasvaisivat, eikä verokertymä juuri laskisi. Ylä-Liedenpohjan verotus olisi ns. kateusvero tai solidaarisuusvero. Siinä suurin osa palkansaajista maksaisi 28 prosentin tasaveroa. Yli 40 000€ tienaat maksaisivat 38 prosentin veron ja yli 85 000€ tuloihin pääsevät maksaisivat vielä 10 prosentin lisäveron. Järjestelmä olisi varsin mielenkiintoinen ja se olisi monelta osin askel kohti varsinaista tasaveroa. Toisaalta herää myös kysymyksiä, kuinka se hyväksyttäisiin kansan keskuudessa ja mikä olisi poliitikkojen halu lähteä sitä edistämään. Kyseisellä järjestelmällä olisi kui-

tenkin nykyistä suurempi kannustus työn tekoon ja etenkin lisäansioiden hankkimiseen. Eläketuloja verotus kuitenkin kohtelisi tiukemmin kuin samansuuruisia palkkatuloja. Toisaalta se ei muuttaisi käytäntöä nykyisestä, jolloin ero ei siinä mielessä olisi radikaali. Ylä-Liedenpohjan veromalli olisi pienituloisille epäedullisinta samoin kuin myös eläkeläisille. Järjestelmä olisi oiva keino parantaa työnteon mielekkyyttä, koska lisäansioiden ansaitseminen tehtäisiin houkuttelevaksi. Myös eläkeläisten tilanne paranisi, koska verotus laskisi huomattavasti.

”Lisäansion veroprosentti olisi sama suurelle osalle veronmaksajia. Verokiila laskisi huomattavasti ja käytettävissä olevat tulot kasvaisivat, eikä verokertymä juuri laskisi.” Kauppalehti 14.2.2007

4.1.3.3 Tasavero houkuttelisi ansaitsemaan

Turun Sanomat (21.4.2006) ottaa voimakkaasti kantaa siihen väitteeseen, ettei tasavero nostaisi kenenkään verotusta. TS nimittää sitä enemmän uskontotieteeksi kuin taloustieteeksi. Se omalta osaltaan kertoo siitä, että ihmisten on hyvin vaikea uskoa väitettä, että jokaisen palkansaajan verotus kevenisi. Verotuksen keventyminen tarkoittaa kuitenkin sitä, että jostain muusta asiasta tulisi tulevaisuudessa maksaa enemmän kuin nyt. Periaatteessa kehitys veisi pois päin perinteisestä pohjoismaisesta hyvinvointivaltiosta. Uudistuksessa poistuisi nykyisiä tulonsiirtoja, jolloin niitä saattaisi joutua ostamaan kalliina palveluina. Se taas lisäisi kansalaisten menoja, jolloin tulot kaikkien menojen jälkeen olisivat entistä pienemmät. Tosiasiassa uudistus palvelisi vain suurituloisia, joiden nettotulot paranisivat huomattavasti. Kehitys veisi väistämättä Suomea valtioksi, jossa yhteiskuntaluokkien väliset erot olisivat suuret.

”Suomessa asiasta ei näytetä uskallettavan keskustella, koska kukaan ei osaa eikä uskalla arvioida, minkälaisen efektin se kansantaloudelle toisi.” Taloussanomat 2.11.2006

Tasaveron nähdään automaattisesti olevan kannattava järjestelmä Suomeen, koska sen uskotaan parantavan kansantaloutta, koska nykyisissäkin tasaveromaissa on käynyt niin. Kommenteissa unohtuu tarkastella sitä, minkälaisissa talouksissa tasavero tällä hetkellä on käytössä. Niitä ei voi mitenkään verrata Suomeen, koska ne ovat huomattavasti vähemmän kehittyneitä hyvinvoinnin saralla. Tasaveron kannattajien näkemykset ajavat voimakkaasti

yhteiskuntaa, jossa jokainen hoitaa oman toimeentulonsa ilman, että valtio on siinä mukana. Tulevaisuus nähdään jatkuvan talouskasvun aikana, jolloin siihen voidaan uhrata periaatteet, jotka ovat perinteisesti pitäneet valtion oikeudenmukaisena. Yhteiskunta nähdään sellaisena, jonka suurin tehtävä on antaa kansalaisille mahdollisuus ansaita rahaa niin paljon kuin mahdollista. Solidaarisuuden voi nähdä lausunnoissa menettävän merkitystään, sillä jokainen olkoon oman onnensa seppä.

Tasaverokeskustelu tuo myös esille sen, että tasaveron kannattajat uskovat Itä-Euroopan talouskasvun perustuvan pelkästään verotukseen. Näissä maissa kuitenkin sosiaalinen turva on huomattavasti heikompaa kuin vanhoissa EU-maissa. Ilmapiiri näissä maissa on kovempi ja jokainen vastaa periaatteessa yksin hyvinvoinnistaan. Samoin voidaan myös todeta, että hyvinvointi vaatii menestystä hyvin palkatuissa töissä. Keskustelussa paistaa läpi myös se, että verotusta tulisi jatkuvasti alentaa mutta samalla unohtetaan se, että suomalainen hyvinvointivaltio perustuu korkeaan verotukseen. Verotulojen radikaali pieneneminen johtaisi väistämättä siihen, että vähäosaiset kärsisivät tulonsiirtojen poistuessa tai vähentyessä. Yhteiskunta koetaan niin, että sen pitäisi mahdollisimman vähän vaikuttaa ihmisen elämään. Verot koetaan ikään kuin pelkkänä haittana, josta ei ole mitään iloa. Tätä mieltä ollaan varmasti enemmän suurituloisimmissa ryhmissä, joiden ei tarvitse turvautua sellaisiin tulonsiirtoihin kuin pienituloisten. Samalla kuitenkin unohtuu, että monet hyvinvointivaltion palvelut koskettavat kaikki kansalaisia.

Suurelta osin veronkevennyksillä ei ajatella muuta kuin siitä koituvia taloudellisia etuja ja unohtetaan se tosiseikka mitä verokertymällä voidaan tehdä. Tulevaisuudessa on myös mahdollista nähdä kehityksen kulkevan kohti individualismia, jossa jokainen pyrkii maksimoimaan oman hyvinvointinsa muiden kustannuksella.

4.1.4 Itä-Euroopan kokemuksia tasaverosta

Turun Sanomat toi pääkirjoituksissaan esille myös muita tasaverosta saatavia etuja, jotka eivät mahtuneet minkään edellä käsitellyn teeman alle. Osmo Soininvaara on ollut vuosien varrella aktiivinen keskustelun herättäjä uusista järjestelmistä, jossa hyvinvointivaltion olemassaolo ei ole uhattuna. Soininvaara tuo esille sen, että verohallintoa voitaisiin tasave-

ron myötä karsia suhteellisen paljon, joka toisi valtiolle säästöä. Turun Sanomat (10.4.2004) kuitenkin samalla kertoo sen, että verohallinnon kulut ovat kuitenkin vain alle prosentti verojen tuotosta, joten näin ollen se on hyvin kustannustehokas eikä säästöstä ole sanottavaa hyötyä.

”Verohallinnon kulut ovat alle yksi prosentti verojen tuotosta, mitä voidaan pitää hyvänä tehokkuuslukuna.” TS 10.4.2004

Tasaveronkeskustelua on paljolti herättänyt myös tasaverolla oleva suosio itäisessä Euroopassa. Tasaveron suosio Itä-Euroopassa juontaa juurensa siihen, että näissä entisissä kommunistisissa maissa ei ole ollut luontevaa maksaa veroja, kun valtio toimi palkanmaksajana. Se on luonut maihin vahvan verojen vastaisen kulttuurin. Näin ollen on ollut luontevampaa valita yksinkertainen tasaverojärjestelmä, jossa veroprosentti on todennäköisesti matalampi kuin jos vallalla olisi progressiivinen järjestelmä. Esimerkiksi Venäjän vaihdettua tasaverojärjestelmään ovat maan verotuotot kasvaneet entisistä, koska vallitseva matala 13 % verotus kannustaa maksamaan veroja. Tässä tilanteessa veron kierrosta saatava hyöty ei enää ole tarpeeksi suuri olemassa olevaan riskiin nähtynä. TS (12.11.2005) tuo esille Tikan mietteet, että on tärkeää luoda verojärjestelmä, joka parhaiten tukee taloudellista kasvua. Näin on mahdollisuus säilyttää nykyisen kaltainen hyvinvointiyhteiskunta.

Tasavero poistaisi suuren määrän nykyisiä verotuksen parissa työskenteleviä ihmisiä. Se ei pelkästään koskisi verovirastoissa ja – hallinnossa työskenteleviä ihmisiä vaan samalla karsittaisiin suuri määrä verotuksen parissa työskenteleviä ihmisiä yksityisistä yrityksistä. Oikeastaan voidaan ajatella, että tasaveron vaikutukset yltäisivät myös korkeakoulumaailmaan. Yliopistojen verotukseen suuntautuvat koulutukset muuttuisivat täysin turhiksi tai niiden suuntautumista tulisi muuttaa radikaalisti. Näin ollen se tekisi käytännössä tarpeettomaksi yhden kokonaisen ammattikunnan.

Hallinnon tehostaminen ei tietenkään ole verouudistuksen tavoite, se olisi vain sivutuote, joka tulisi uudistuksen mukana. Tavoitteena olisi parantaa työllisyyttä verotuksen sosiaalisten tulonsiirtojen muutoksilla. On myös muistettava se, että viime aikoina pinnalle noussut keskustelu on aikaisemmin käyty periaatteessa eri nimikkeiden alla. Perustoimeentulo, kansalaispalkka ja negatiivinen tulovero ovat olleen aikaisemmin esillä ja niiden perusperiaate on kuitenkin samansuuntainen kuin tasaverolla. Niiden toimiminen käytännössä vaati-

si vastaavia muutoksia kuin mitä tasaveron tarvitsee onnistuakseen. Sinällään voidaan ajatella, että samantyylliset ehdotukset tulevat tasaisin väliajoin julkiseen keskusteluun tärkeimpänä ajatuksenaan keskustelun herättäminen ja myös se, että nykyinen järjestelmä ei ole ainoa olemassa oleva systeemi.

TS (21.4.2006) ottaa esille EVA:n Sixten Korkmanin korostuksen, ettei EVA ole tasaverossa valinnut puolta, jonka joukoissa se olisi. EVA korostaa, että heidän suurin tavoite asiassa on käynnistää vain keskustelu. Voidaan kuitenkin ymmärtää, että jo keskustelun käynnistäminen on eräänlainen kannanotto asian puolesta. On myös varsin helppo arvata, että tasaveron tuomat muutokset olisivat tervetulleita EVA:lle. Tasaverolla avulla voisi moni kansalainen rikastua nykyistä enemmän, mitä EVA ei lainkaan panisi pahakseen. Vastapainona kuitenkin täytyy muistaa, että todennäköisesti verotus ei kohtelisi kaikkia näin suopeasti ja löytyisi myös uudistuksen häviäjiä. Sinällään kuitenkin täytyy muistaa, että EVA pyrkii ajamaan asiaa siltä kantilta, että Suomi on tulevaisuudessakin globaalisti kilpailukykyinen talous. On myös muistettava, että pelkkä keskustelun avaus tuo esille vaihtoehtoja ja esittelee ne myös suurelle yleisölle. Joskin tapa jolla ne esitellään vääristää hieman totuutta, koska usein annetaan ymmärtää, että uudistus toisi pelkkiä voittajia. Osa yhteiskuntatutkijoista on esittänyt kritiikkiä siitä, että uudistus olisi vahingollinen osalle palkansaajaryhmistä, joiden verotus kiristyisi selvästi entisestä. Kaiken kaikkiaan asian voi nähdä, ettei EVA:n intresseihin olisi lainkaan huono asia, jos tasaveron tulisi. Se ainakin näennäisesti parantaisi Suomen mahdollisuuksia kilpailla kansainvälisillä markkinoilla ja samaan aikaan se voisi houkutella lisää sijoittajia Suomeen.

EVA näkee tasaveron turvana myös tulevaisuuden talouskasvulle. Talouskasvulla voidaan pyrkiä turvaamaan hyvinvointivaltion palvelut myös tulevaisuudessa, jos siihen on halua. Toisaalta EVA:n lausunnoista voi vetää johtopäätöksiä, joilla he haluavat viedä Suomea pois hyvinvointivaltio ajattelutavasta. Taloussanomien (6.10.2004) tuo esille sen tosiseikan, että äänekkäimpinä keskustelijoina tasaverokeskustelussa ovat olleet sen puolestapuhujat. EVA:n ohella myös ETLA:n Pentti Vartia on voimakkaasti tuonut tasaveron tunnetuksi suomalaisessa verokeskustelussa. Keskustelun avaus jo osoittaa sen, että tasaveron olisi tervetullut asia etenkin hyvätuloisille, koska voidaan kuitenkin nähdä, että edellä mainitut järjestöt ajavat enemmän rikkaiden asioita. Toisaalta heidän sanomisistaan voidaan vetää myös se tosiseikka, ettei nykyisen kaltainen verotus ole ikuinen. Siinä mielessä on hyvä etsiä uusia ratkaisuja verotukseen, jotka voisivat edesauttaa kansalaisten hyvinvointia myös

tulevaisuudessa. Olisi vahingollista, jos ei tutkittaisi miten verotusta voitaisiin kehittää ja tehostaa.

TS (16.2.2007) ottaa esille, että verotusasioissa Suomi seuraa miten eurooppalainen malli kehittyy tulevaisuudessa. Suomi on kuitenkin varsin pieni maa, jonka on seurattava mihin suuntaan verotuksen suuntaukset etenevät. Verotusasioissa on kuitenkin hyvä olla selvillä mihin suuntaan uudistukset vievät yhteiskuntaa, etenkin kun vanhojen EU-maiden yhteiskuntarakente on enemmän Suomen kaltainen kuin uusien EU-maiden. Lisää uudistuksista olisi hyvä saada käytännön tietoa ennen kuin se otetaan käyttöön. Taloussanomien (4.3.2006) mainitsee myös, että nykyinen tilanne ajaa joitakin yrittäjiä muuttamaan kirjansa esimerkiksi Viroon, jolloin heidän verotuksensa kevenee huomattavasti. Kokonaisuuden kannalta se ei ole kovin suuri ongelma, koska kirjojen muuttaminen ulkomaille on vielä varsin pienimuotoista toimintaa. Kaiken lisäksi se onnistuu vain pieneltä osalta yrittäjiä. Toki täytyy muistaa, että on aina jonkinlainen tappio, jos kansalainen vaihtaa kirjansa verotuksen takia toiseen maahan. Loppujen lopuksi siihen on vaikea puuttua pelkästään verotuksen muutoksella, koska riski on ikuinen, jos naapurissa on kevyemmän verotuksen maa.

Taloussanomissa (20.5.2006) tuodaan esille mielenkiintoinen ennustus tulevaisuuteen. Sen mukaan tasaveron tulo vallitsevaksi verotusmuodoksi on väijäämätöntä. Se ei sikäli ole vielä niin suuri uutinen mutta samassa artikkelissa mainitaan, että noin vuosikymmenen kuluttua Itä-Euroopan maat ohittavat Länsi-Euroopan maiden elintason. Ennusteena se on huomattavan rohkea, jos vertaa Länsi- ja Itä-Euroopan nykyistä elintason eroa. Omalta osaltaan lausunnossa voi olla myös takana pelottelu, jolla pyritään saamaan tasaverolle kannatusta. Totta on kuitenkin se, että Itä-Euroopan talouskasvu on ollut huomattavaa viime vuosina. Samalla on kuitenkin muistettava se, että kun maat liittyivät Euroopan Unioniin, niin sitä myöten heiltä myös poistui tapoja vaikuttaa omiin tekemisiinsä. Itä-Eurooppa tulee varmasti kaventamaan elintasoeroa vanhoihin EU-maihin verrattuna mutta ongelmana saattaa olla kuinka laajalle he saavat hyvinvointinsa levitettyä. Tällä hetkellä hyvinvointi ei kohdennu koko kansalle Itä-Euroopassa. Toisaalta myös Länsi-Euroopassa kansalaisten tuloerot kasvavat kokoajan muttei kuitenkaan samaa vauhtia kuin uusissa EU-maissa. Tällä hetkellä näyttää myös siltä, etteivät tuloerot ole ainakaan kaventumassa nykyisen kaltaisella politiikalla. Toisaalta pelkkää tasaveroa ei voida syyttää siitä, että pienituloisen kansan hyvinvointi ei parane. Tasaverostakin voitaisiin luoda järjestelmä, joka ottaisi huo-

mioon koko kansan hyvinvoinnin mutta se vaatisi paikallisilta poliittisilta päättäjiltä tahtoa tarttua siihen.

Taloussanomien (15.3.2007) nostaa ainoana lehtenä esille mielenkiintoisen ajatuksen, että Suomen tulisi tulevaisuudessa suunnata verouudistuksissa katseensa kohti Viroa Ruotsin sijaan. Perinteisesti Suomi on ottanut vaikutteita järjestelmiinsä Ruotsista. Hyvinvointivaltion ja sen modernisoinnin esikuvana on ollut Ruotsin malli. Samalla voidaan myös sanoa Suomen olleen pitkään Virolle malli, jota virolaiset ovat jonkin verran kopioineet. Kuitenkin tasaverokeskustelussa täytyy muistaa se, ettei yksikään Länsi-Euroopan maa ole vielä ottanut sitä käyttöön tai tehnyt edes päätöksiä tasaveron käyttöönotosta. Näin ollen suoranainen matkiminen Virosta olisi suuri riski, jonka seurauksia on hyvin vaikea ennakoita. Alvin Rabushka on esittänyt lausunnon, jossa jonkun eurooppalaisen maan tulisi ottaa tasavero käyttöön, jotta se voisi saada jalansijaa esimerkiksi Yhdysvalloissa. Tällä hetkellä on kuitenkin vaikea löytää vanhoista EU-maista sellaista valtiota, joka haluaisi ottaa riskin olla edelläkävijä tässä asiassa. Näin ollen Suomenkin olisi hyvä seurata muiden progressiivisen verotuksen maiden edesottamuksia uudistusten suhteen.

*“Kymmenen vuotta sitten ajatus tasaveron käyttämisestä Suomessa oli vielä mahdoton.”
Taloussanomien 20.5.2006*

Viron talouskasvu on tällä hetkellä vahvaa, ja maan tilannetta tulisi seurata pidemmällä aikavälillä ja katsoa miten globaalit heilahtelut markkinataloudessa vaikuttavat maan talouteen. Viron verojärjestelmässä on kuitenkin osioita, joita voisi olla järkevää harkita myös Suomen verotukseen. Niitä ei tarvitse välttämättä ottaa suoraan käyttöön vaan muokata niitä Suomen verojärjestelmään sopiviksi. Vaikka Suomi tulee todennäköisesti pitäytymään progressiivisessä verotuksessa vielä pitkään, niin on kuitenkin hyvä tehdä jo ennalta suunnitelmia tulevaisuuden varalle. Kauppalehti (22.4.2005) painottaa sitä, että Suomen haaste globalisoituvassa maailmassa on pysyä mukana kilpailun kärjessä. Tällä hetkellä monet asiantuntijat ovat arvioineet, että tasavero on mahdollinen verotusmuoto tulevaisuudessa. Suomen tämän hetkinen poliittinen johto on kuitenkin hieman vaivautunut keskustelemaan siitä, koska tasavero mielletään vahvasti hyvätuloisten veromalliksi.

Tasaveron menestymisen arviointi Itä-Euroopassa on vaikeaa, koska ei ole yksiselitteistä kuvaa siitä mikä on tasaveron ansiota ja mikä ei. Poliittisen johdon varovaisuuden ymmär-

tää hyvin, koska tasavero herättää monissa vielä negatiivisia mielipiteitä. Liian voimakkaat kannanotot tasaveron puolesta voivat saada ihmiset varovaisiksi äänestystilanteissa. Sen sijaan suomalainen yritysjohto on Kauppalehden (28.9.2005) mukaan hyvinkin innostunut tasaveron tarjoamista mahdollisuuksista. Heidän esilletulo asiassa on sinänsä merkityksellinen, että se on ensimmäinen debatti, johon ottaa osaa myös muita kuin tutkijoita. Talous-sanomat (15.3.2007) kuitenkin painottaa sitä, että Viron mallin seuraaminen ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, että Suomessa luovuttaisiin hyvinvointivaltion mallista. Se kuitenkin täytyy muistaa, ettei Suomella olisi rahkeita siirtyä Viron tasaveromalliin, jossa veroprosentti on siirtymässä jo alle 20 prosentin. Se toisi yhtälön, jossa hyvinvointivaltion palveluiden järjestäminen ei onnistuisi. Artikkeleissa kuitenkin painotetaan sitä, että uudistuksia mietittäessä niitä on kuitenkin hyvä seurata sopivalla viiveellä. Se takaa sen, että mahdollisia seurauksia pystytään arvioimaan paremmin. Samalla myös varmistetaan se, että uusien linjauksien toimivuudesta on käytännön kokemusta.

4.2 Tasaveron vastustajien argumentointi

Tasaveron vastustajien kannat perustuvat suurimmalta osin argumentteihin, joissa pelätään tasaveron murskaavan sodan jälkeen rakennetun hyvinvointiyhteiskunnan. Vastustajat pelkäävät myös sitä, että tasaveron myötä kansalaisten väliset tuloerot repsahtaisivat suuriksi. Tällä hetkellä Suomessa onkin käytössä yksi maailman tasaisimpia tulonjakoja. Suomi on muiden Pohjoismaiden ohella rakentanut hyvin kattavan hyvinvointiyhteiskunnan, joka toimii yhteiskuntaa hyvin vakauttavana instituutiona. On pelätty myös, että tasavero ei kuitenkaan ole sitä mitä on luvattu ja etenkin sitä, että pieni- ja keskituloiset joutuvat uuden järjestelmän suurimmiksi kärsijöiksi.

Tasaveron vastustajiksi julkisuudessa ovat nousseet enimmäkseen yhteiskunnalliset tutkijat, poliitikot ja Veronmaksajien Keskusliiton edustajat. Kehitys Itä-Euroopassa näyttää kuitenkin siltä, että tasavero on tullut jäädäkseen. Tällä hetkellä tilanne tasaveron suhteen näyttää siltä, että odotetaan, että joku länsimaa ottaa sen käyttöön verotuksessaan. Tasaveron käyttöönotto toisi samalla tietoa siitä, kuinka se sopisi suomalaiseen verojärjestelmään ja se voisi myös selvittää arvioita siitä, kuinka uudistus vaikuttaisi palkkatulojen jakau-

maan. Näillä näkymin Suomi ei ole lähivuosina muuttamassa progressiivista verotustaan tasaveroksi.

4.2.1 Tuloerot kasvaisivat tasaveron myötä

Tasaveron vastustajat nostavat suurimmaksi uhaksi sen, että mahdollisen tasaveron myötä kansalaisten väliset tuloerot kasvaisivat huomattavasti nykyisestä tasosta. Helsingin Sanomat (20.6.2005) nostaa esille mielenkiintoisen argumentin, jossa tuloerojen kasvua ei pidettäisi Suomessa hyväksyttävänä. Asiassa tulee hyvin esille suomalainen naapurikateus, jossa ei mielellään hyväksytä sitä, että naapuri tienaa enemmän. Helsingin Sanomat on muutenkin huomattavasti aktiivisempi vastustavissa kommentteissa, jos vertaa siihen miten lehti esitteli tasaveron kannattajien argumentteja. Martti Nyberg (2005) esitteli Prima-lehdessä julkaistussa tutkimuksessaan, että uudessa veromallissa kaikki tuloluokat rikastuisivat tasapuolisesti. Helsingin Sanomat (20.6.2005) kritisoi pääkirjoituksessaan Nybergin mallin väitettä, koska sen myötä rikkaiden rikastuminen olisi huomattavasti suurempaa kuin pienituloisten hyvinvoinnin paraneminen. Nyberg on puolustellut kantaansa sillä, että uuden järjestelmän myötä pystytään kuitenkin säilyttämään yhteiskunnan palvelurakenne ja turvaverkosto. Vasta-argumenttina on käytetty myös sitä, että ihmisten rikastuminen ei ole keneltäkään pois vaan oikealla tavalla sijoitettuna vaurastuminen luo uutta kysyntää ja sitä kautta myös uutta työtä.

“Luopuminen progressiosta johtaisi sellaiseen tuloerojen kasvuun, jota ei pidettäisi hyväksyttävänä.” Helsingin Sanomat 17.7.2003

HS (23.4.2006) pitää myös ongelmallisena sitä, että tasaveron myötä luovuttaisiin myös korkovähennyksistä, joka etupäässä sortaisi sellaisia nuoria lapsiperheitä, joilla on suuret asunovelat maksettavana. Se loisi epäedullisen aseman kansalaisten välille. Eläkeläiset, jotka ovat jo velkansa maksaneet, olisivat etuoikeutetussa asemassa verrattuna nuoriin perheisiin, joilla on velka vasta otettuna. Mielenkiintoista on myös ehdotus, jossa luovuttaisiin pääomatuloveroista tasaveroon siirtymisen jälkeen. Helsingin Sanomat (23.4.2006) kyseenalaistaa uudistuksen käytännöllisyyden, koska se kasvattaisi palkansaajien ja todella rikkaiden välistä kuilua. Uudistus johtaisi todennäköisesti myös siihen, että henkilöt jotka

voivat nostaa tulonsa pääomatuloina eivät uudistuksen jälkeen käytännössä maksaisi tuloistaan ollenkaan veroa. Uudistus vaatisi myös uuden lain, jonka mukaan pääomatuloja ei voisi enää nostaa. Kyseinen uudistus olisi myös sikäli mielenkiintoinen, että se ei muuttaisi mitään verrattuna vanhaan systeemiin. Ainoana hyötynä olisi palkansaajan kannalta pienentynyt veroprosentti mutta verotuksen oikeudenmukaisuuteen uudistus vaikuttaisi negatiivisesti. Tilanne olisi sama kuin nykyään, jolloin tavallinen palkansaaja ja pääomatuloina tulonsa nostava ovat epäreilussa asetelmassa keskenään.

Yhtenä suurimpana ongelmista tasaveron toteutuessa olisi se, että palkansaajien tuloerot lähtisivät jyrkkään kasvuun. Kaikkien tutkittavien lehtien mukaan tuloerojen lisääntyminen olisi ongelmallista siinä suhteessa, että suomalaisessa hyvinvointivaltiossa on perinteisesti totuttu siihen, että valtio tasaa toimillaan tulonjakoa. Tasavero ei sinällään yksistään kasvatata tuloeroja, vaan monen palkansaajan verotuksen katsotaan sen myötä kiristyvän, sillä tasaveroprosentin tulisi olla Suomessa varsin korkea, jotta nykyisenkaltaista hyvinvointiyhteiskuntaa voidaan ylläpitää. HS (17.7.2003) pureutuu siihen, että tasavero nostaisi erityisesti pienituloisten ja eläkeläisten verotusta. Erilaisia arvioita tasaveron vaikutuksista on olemassa hyvin paljon riippuen siitä kuka asiaa arvioi. Asiassa tulee kuitenkin esille perinteinen pohjoismainen hyvinvointivaltioajattelu, jossa katsotaan, että tasainen tulonjako on yhteiskunnan toimivuuden kannalta paras. Kuitenkin voidaan ajatella, että jos hyvinvointivaltion turvaverkot pidetään kansalaisten turvana, ei joidenkin lisääntyneille tuloille ole mitään estettä mutta se tulisi toteuttaa tavalla, jossa pieni- ja keskituloiset eivät joutuisi uudistuksen maksumiehiksi. Tällä tavoin tasavero saisi väestön keskuudessa taakseen laajemman kannatuksen, jolloin siihen olisi myös helpompi ottaa kantaa.

Tasaveroehdotuksissa on aika ajoin esitetty pääomatulojen verotuksen poistamista kokonaan. Silloin syntyisi valtava oikeudenmukaisuusvaje, koska se aiheuttaisi sen, että osa kansasta ei maksaisi ollenkaan veroja tuloistaan. Se myös räjäyttäisi tuloerot ennennäkemättömän suuriksi ja loisi kestämättömän tilanteen, koska kaikki pyrkisivät saamaan tuloonsa pääomatuloina, jos se vain on mahdollista. Pidemmällä tähtäimellä se lamauttaisi ja tuhoaisi nykyiset hyvinvointipalvelut. Tuntuu hyvin oudolta, että hyväksyttävissä olisi verosysteemi, joka heikentäisi yhteiskunnan toimintakykyä.

“Keskituloiset unohtuvat tasaverokeskustelussa helposti.” Taloussanomien 8.10.2005

Taloussanomien (12.8.2003) nostaa tasaveron ongelmaksi sen, että se on hyvin selvästi suunnattu suurituloisille. Pieni- ja keskituloisten verotuksen kiristäminen aiheuttaa epämieluisan kierteen, joka vaikuttaa koko yhteiskunnan toimintaan. Tuloerojen radikaali kasvu lisää riskiä, että yhteiskuntarauha järkkyy. Samalla se myös luo tilanteen, jossa kansalaiset jakaantuvat syntymästä alkaen eri yhteiskuntaluokkiin. Se sotii sitä periaatetta vastaan, että Suomessa ei ole ollut perhetaustalla samanlaista merkitystä, kuin esimerkiksi Isossa-Britanniassa tai USA:ssa. TS (12.11.2005) ottaa kantaa siihen, että mahdollinen tasavero olisi osalle kansalaisista tavoittelemisen arvoinen asia mutta kääntöpuolena on se osa kansasta, joiden jo nyt pienet tulot pienenisivät entisestään. Varsinkin pienituloisten sortaminen luo kestämättömän tilanteen, jossa mahdollisesti joudutaan perustoimeentulon takaamiseksi työskentelemään useassa työpaikassa.

Tasaveron myötä on puhuttu myös, että osa tulonsiirroista poistettaisiin. Se olisi hyvin hankala tilanne pienituloisille, joiden olisi hankala saada uudistuksen jälkeen entisenlaisia tuloja kerättyä. Se myös loisi pitkällä tähtäimellä yhteiskunnallisia ongelmia, jonka seurauksena muun muassa rikollisuus todennäköisesti kasvaisi. Toisaalta täytyy muistaa, että tasaveron myötä koko verotus muuttuisi todennäköisesti hieman erilaiseksi. Verotuksen painopiste muuttuisi enemmän kulutuksen verottamisen suuntaan, jolloin sillä pyrittäisiin keräämään verokertymä, joka tasaveron myötä hävitettäisiin. HS (13.5.2006) pitää tasaveroa ongelmallisena, koska sen myötä yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus ei ole kaikille samanlainen. Se on sinällään monimutkainen kysymys, koska periaatteessa olisi tasapuolista, että kaikki maksaisivat tuloistaan yhtä suuren osan veroja. Oikeudenmukaisuuskysymykset ovat kuitenkin hankalia, koska on olemassa niin monta mielipidettä kuin vastaajia-kin. Perinteisesti länsimaisessa ajattelutavassa on totuttu siihen, että hyväosaiset maksavat enemmän veroja kuin ne, joilla on pienet tulot. Tällä periaatteella rajahyöty lisätulosta on suurempi pienituloiselle kuin suurituloiselle. Näin ollen voidaan todeta, ettei tasavero perinteisesti ajateltuna ole niin oikeudenmukainen kuin se ensi kuulemalta kuulostaa. Pohdinta oikeudenmukaisuudesta on ikuista mutta trendi on viime vuosina ollut sen suuntainen, että tasavero nähdään oikeudenmukaisempana kuin vielä 15 - 20 vuotta sitten. Yleisesti ottaen voidaan nähdä, että ihmisten ajattelutapa on siirtynyt individualistisemmaksi, jolloin isoa yhteisöä ei nähdä samanlaisena turvana kuin aikaisemmin.

”En vastustaisi tasaveroa siksi, että verotukseni kevenisi vähemmän kuin jonkun suurempituloisen vaan siksi, että minun verotukseni kiristyisi.” Taloussanomien 6.6.2006

Kaikesta huolimatta meidän on helppo nähdä, että ansiotuloverotus on mennyt pienin askelein kohti tasaveroa. TS (16.2.2007) ennustaa, että vuoteen 2020 verotuksemme on liikkunut muutaman askeleen kohti tasaveroa. Ennusteeseen on helppo yhtyä, koska paineet verotuksen yksinkertaistamiseen ovat olemassa. Rajaveroprosentteja karsimalla saadaan nopeita ja suhteellisen selviä muutoksia verotuksen yksinkertaistamiseen mutta täytyy muistaa, ettei verotuksen yksinkertaistaminen vielä muuta verotusta tasaveroksi. Progressiivisen verotuksen yksinkertaistaminen pitää verotuksen kuitenkin oikeudenmukaisena ja samalla vastaa osaltaan tasaveron kannattajien toiveisiin. Yksinkertaistaminen voisi toimia eräänlaisena kompromissina tasaveron ja progressiivisen veron välissä ja voisi nostaa tai keventää osan verotusta, mutta hyötynä siinä olisi se, ettei se esimerkiksi nostaisi kenenkään veroprosenttia niin rajusti kuin tasavero. Yksinkertaistaminen todennäköisesti kasvattaisi kansalaisten tuloeroja mutta positiivisena asiana olisi se, etteivät ne kasvaisi niin radikaalisti kuin tasavero niitä kasvattaisi.

Taloussanomien (12.8.2003) ottaa kantaa siihen ongelmaan, että suurituloisten veronkevennysten takia joudutaan nostamaan etenkin keskituloisten mutta myös pienituloisten verotusta. Ongelma on siinä, että keskituloisten palkansaajien ryhmä on iso, eikä se helpolla tavalla sellaisen uudistuksen taakse, jossa he ovat häviöinä. Keskituloisten ryhmä on siinä mielessä kuitenkin otollinen, että suuria uudistuksia tehdessä on nopeinta ja helpointa etsiä ryhmä, jossa on paljon ihmisiä ja joilta on mahdollisuus ottaa jotain pois. Keskituloiset on tässä mielessä otollinen ryhmä. Heidän verotusta voidaan kiristää, eikä se vielä aja heitä samanlaiseen ahdinkoon, kuin jos tuloja otettaisiin pois pienituloisimmilta. Lisäksi pienituloisten kantama verokertymä on sen verran pieni, ettei sen korottamisella pystytä tuloja kovinkaan paljon nostamaan. Samalla Taloussanomien (1.10.2004) nostaa esille seikan, että tasavero on todennäköisesti vahvasti tulossa lähivuosikymmenten aikana maahan.

Omalta osaltaan on ollut mielenkiintoista, että tasaveroehdotusten tekijöiden ehdotuksissa ei perinteisesti yhdenkään veronmaksajan verot nouse. Taloussanomien (8.10.2005) ottaa esille Veronmaksajain Keskusliiton tekemän selvityksen, jonka mukaan keskituloisten verotus kiristyisi, mikäli halutaan säilyttää nykyisenkaltainen verokertymä. Verokeskusteluissa tulisi muistaa myös, miten huolehditaan nykyisenkaltaisesta veropohjasta, jolla pystytään takaamaan tarvittavien palveluiden olemassaolo. Suuren väestönsosan ostovoiman

heikentäminen voi aloittaa lumivyöryilmiön, joka pidemmällä tähtäimellä vaikuttaa koko valtiontalouteen.

Taloussanomien (8.10.2005) tuo esille Veronmaksajain Keskusliiton kannan, jossa painotetaan sitä, ettei pelkkä veromalli ratkaise kaikkia ongelmia. Veronmaksajain Keskusliiton kanta tasaveroon on kiintoisa, koska se on riippumaton kansalaisjärjestö, jonka eräänä tehtävän on auttaa kansalaisia verotukseen liittyvissä asioissa. Aina voidaan tietenkin kyseenalaistaa se mihin järjestö pyrkii. Veronmaksajien jäsenistössä on paljon keskituloisia, joihin tasaveron uudistus kohdistaisi negatiiviset puolensa. Veronmaksajain Keskusliitto yrittää totta kai ajaa oman jäsenistönsä etuja, jolloin tasaveron voimakas kannattaminen saattaisi sattua omaan nilkkaan. Lisäksi täytyy muistaa, että tasaveron tuleminen poistaisi myös jossain mielessä Veronmaksajain Keskusliiton tarpeellisuuden, koska verotuksen yksinkertaisuus veisi siltä suurimman merkityksen pois. Näin ollen heidänkin lausunnoissaan tulee esille omat hyödyt. On kuitenkin hyvä muistaa se, ettei järjestelmiä vaihtamalla poisteta olemassa olevia ongelmia. Myös vanhaa järjestelmää uudistamalla voidaan pureutua vallitseviin ongelmiin, mikä on hyvin perinteinen malli Suomessa. Muutenkin on hyvin vaikea perustella uutta järjestelmää niille, jotka huomaavat, että sen seurauksena oma verotus nousee huomattavasti. Silloin pelkkä pelottelu työpaikkojen menettämällä ja verokilpailulla ei vakuuta.

Tuloerojen kasvu on ollut tosiasia jo pidemmän aikaa. Tälläkin hetkellä Taloussanomien (6.6.2006) mukaan 50 suurituloisimmasta vain yksi on palkansaaja. Näin voidaan huomata, ettei tasaveron sinällään olisi ratkaisu suurituloisimpien veroalennuksiin, koska he periaatteessa ovat jo tasaverotuksen piirissä, sillä suurin osa heidän tuloistaan on pääomatuloja. Tietenkin suurituloistenkin joukossa on myös niitä, jotka eivät voi nostaa tulojaan pääomatuloina mutta mielenkiintoista olisi silti tietää, kuinka monen palkansaajan verot loppujenlopuksi kevenisivät. Tilastot kertovat kuitenkin karua kieltään siitä, kuinka eriarvoisia kansalaiset ovat verotuksen edessä. Yhtä suurten tulojen verotuksessa voi olla useamman kymmenen prosentin erot riippuen siitä, voiko työntekijä nostaa tulonsa pääomatuloina. Se, voiko siihen puuttua tai onko siihen edes poliittista halua puuttua, on eriasia. Lainsäädäntö olisi ainoa keino päästä käsiksi pääomatulojen nostoihin mutta sitä on kuitenkin äärettömän monimutkaista estää lailla. Samalla se myös loisi riskin, että pääomatulot kierrätettäisiin ulkomaille, jolloin verottaja jäisi täysin nuolemaan näppejään.

“Palkansaaajien keskinäisen kateuden ruokkiminen oli nerokas ajatus. Olisihan tasaveron vaikutuksia voinut esitellä kattavammin tarkastelemalla suuripalkkaisten asemasta todellista suurituloista. Suomen 50 suurituloisimman joukossa vuonna 2004 oli vain yksi palkansaaaja.” Taloussanomat 6.6.2006

Kauppalehti (8.10.2005) ottaa keskusteluun sen, että tasaveroa pidetään keinona kilpailla kansainvälisessä kilpailussa. Suomesta poismuuttaneita tarkasteltaessa voidaan havaita se, että pääsääntöisesti Suomesta muutetaan muihin korkean verotuksen maihin. Näin ollen tasaveron saaminen verokilpailuun vedoten ei oikein saa tuulta purjeiden alle. Niin kauan kuin vanhoissa EU-maissa on progressiivinen verotus, ei tasaveron kilpailulliseen etuun vertailu ole mielekäästä. Tasaveron puolustajien mielipiteissä tuntuu välillä unohtuvan se tosiseikka, että Suomi on yhteiskuntarakenteeltaan täysin erilainen kuin ne maat, joissa tasavero on tällä hetkellä käytössä. Niinpä verotuksen keventäminen jollain muulla kuin tasaverolla on tällä hetkellä ajankohtaisempi asia. Yhtenä mahdollisuutena olisi keventää marginaaliveroja kaikissa tuloluokissa. Se takaisi sen, ettei yksikään tuloryhmä joutuisi veronkevennyksien maksajiksi. Näin ollen se saisi vahvemman hyväksynnän kansan keskuudessa, koska se selkeästi nostaisi palkansaaajien tuloja. Siinä on myös parempi mahdollisuus kohdentaa veronkevennyksiä tietyille ryhmille, jos sellaiselle on tarvetta. On myös helpompi saada kansalaisten hyväksyntä erisuuruisille veronkevennyksille eri ryhmille, jos kaikkien verot kevenevät uudistuksessa. Näin huomio ei keskity niin suoraan siihen, kuinka suuria verohelpotukset loppujen lopuksi ovat.

Kaiken kaikkiaan yksi suurimmista peloista tasaveron suhteen on se, että sen ennakoitaisiin lisäävän kansalaisten välisiä tuloeroja. Tuloerojen kasvu saattaisi muuttaa suomalaista yhteiskuntaa hyvinkin eri suuntaan, mitä se on tällä hetkellä. Pahimmassa tapauksessa tuloerojen kasvu järkyttäisi yhteiskuntarauhaa, jonka seurauksen korjaukset saattaisivat viedä pitkän ajan ja vaikuttaa jopa kokonaisen sukupolven käyttäytymiseen. Kansalaisten välisiä tuloeroja tarkasteltaessa voidaan huomata, että tuloerot ovat lähteneet viime vuosina kasvuun ja ovat samalla tasolla kuin 1960-luvulla. Samalla tuloerot lisääisivät kansalaisten välistä eriarvoisuutta, joka usein purkautuu erilaisina turhautumisina yhteiskuntaa kohtaan. Riskinä on myös, että tuloerojen kasvun seurauksena valtion menot kasvavat entisestään, kun yritetään puuttua vallitseviin epäkohtiin. Mahdollisissa veromuutoksissa olisi kyettävä kokonaisvaltaisesti ajattelemaan koko kansan etuja, jottei pienituloiset jää ongelmiin tulonsiirtojen poistuessa. Pienituloisten toimeentuloa voitaisiin parantaa erilaisin kohdennetuin

toimin, jolloin avunsaajia olisivat ne, jotka niitä tosiasiaassa tarvitsevat. Toisaalta siinä on myös olemassa erilaisia psykologisia ongelmia. Ne on kyettävä järjestämään niin, etteivät tulonsiirtojen saajat leimaudu häviäjiksi kansan keskuudessa. Leimautuminen voisi omalta osaltaan lisätä kansalaisten välistä eriarvoisuutta ja luoda näkymättömän seinän, joka jakaa kansan onnistujiin ja epäonnistujiin.

Turun Sanomat (21.3.2004) pitää ongelmallisena sitä, että tasaveron jälkeen pienituloisten tilanne huonontuisi entisestään. Heidän mahdollisuutensa päästä entisen kaltaisiin tuloihin, johon kuuluvat erilaiset tulonsiirrot heikkenisi huomattavasti. Ongelman koskiessa niitä joilla on heikot tulot valmiiksi, voi tasavero johtaa sellaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin, joita Suomessa ei vielä ole. Turun Sanomat (12.11.2005) pureutuu myös ongelmaan, jossa tasaverotukseen siirtymisen suurin maksaja olisi keskituloiset palkansaajat. Suurimmiksi maksajiksi on yleisessä keskustelussa noussut juuri keskituloiset ja laskennat ovat myös osoittaneet sen, että myös pienituloisten hyvinvointi huononisi. Käytännössä siis tasaverotuksen suurin ja ainoa hyötyjä olisi suurituloiset palkansaajat. Tämä poikkeaa huomattavasti siitä mitä tasaverotuksen suunnittelijat ovat luvanneet. Heidän puheidensa mukaan tasaveron myötä kaikkien palkansaajien tulot nousisivat. Toisaalta siihen vaikuttaa se, että kaikki tasaveron myönteiset ehdotukset ovat tulleet elinkeinoelämän suunnalta. On siis varsin selvää, että tasavero ajaisi loistavasti heidän haluamiaan etuja.

Tuloerojen kasvu koetaan hankalaksi ja sen ounastellaan aiheuttavan yhteiskunnallisia ongelmia. Pieni- ja keskituloiset tulisivat kärsimään kohtuuttomasti siitä, että tulot tippuisivat nykyisestään. Samalla nähdään myös pieni pelko siitä, mihin suuntaan ihmisten ostovoima liikkuisi. Taloussanomien tuo esille sen, että tulevaisuudessa on turha haaveilla tasaverosta, jos marginaaliveroastetta ei sitä ennen alenneta. Marginaaliveroasteen ei kuitenkaan uskota alenevan lähitulevaisuudessa niin paljoa, että tasaveroon kyettäisiin siirtymään. Yhteiskunnan nähdään pysyvän varsin samansuuntaisena ja verojen uskotaan hieman keventyvän.

Verotuksen uusiminen nähdään tapahtuvan samanlaisena kuin muissakin vanhoissa EU-maissa, jossa verotusta kevennetään ilman, että tasaveroa kaavaillaan tosissaan verotusmuodoksi. Verotuksen vaihtaminen tasaveroon nähdään asiana, jossa EU:n tulisi olla mukana eikä sitä nähdä tapahtuvan ilman, että EU siunaa asian. Tulevaisuudessa nähdään tärkeimpänä tehtävänä turvata yleinen hyvinvointi kaikille ja sen uskotaan helpoiten tapahtuvan ylläpitämällä nykyisenkaltaisen järjestelmän. Tällä hetkellä tasaveron vastustajat näke-

vät, että tulevaisuudessakin progressiivisella verotuksella on jalansijansa. Länsi-Euroopan nähdään pitäytyvän nykyisissä verojärjestelmissään ja samalla myös nähdään, että osa tasaveromaista tulee tulevaisuudessa luopumaan siitä. Kaiken kaikkiaan tulevaisuus nähdään hyvin samankaltaisena kuin tämännäpäiväinen veropolitiikka. Kokoajan pyritään seuraamaan, miten verotus kehittyy Euroopassa ja olemaan siinä mahdollisesti mukana, jos tarve vaatii. Veropolitiikka nähdään enemmän sellaisena, joka seuraa miten muualla toimitaan ja tarpeen mukaan omaksutaan asioita niistä. Suomessa nähdään, että tasavero tulisi ottaa käyttöön Länsi-Euroopassa ennen kuin Suomessa siirryttäisiin siihen.

4.2.2 Uhka hyvinvoinnille

Suomi on pitkän ajan kuluessa rakentanut itselleen hyvin toimivan hyvinvointiyhteiskunnan, joka takaa kaikille kansalaisille turvaa ja oikeudenmukaisuutta. Tasaveron vastustajat uskovat, että tasaveron myötä myös suomalainen yhteiskunta kokisi suuria muutoksia, koska todennäköistä olisi, että valtion verotulot putoaisivat entisestä. Aihe herätti myös voimakasta keskustelua sanomalehtien pääkirjoituksissa. Helsingin Sanomat (20.6.2005) kyseenalaistaa Nybergin raportin, jossa väitetään, että puuttuva verokertymä voitaisiin kerätä yrityksiltä verojen muodossa. Nybergin raporttia epäillään siitä, onko se liian optimistinen sen suhteen, että yritykset suostuvat mukisematta maksumiehiksi. Muutenkin HS epäilee raportin olevan liian optimistinen. HS (23.7.2005) on tuonut esille myös unkarilaisen taloustieteen professorin János M. Kovácsin arvion siitä, että Suomen ei kannata ehdoin tahdoin tuhota hyvin toimivaa verojärjestelmää. Hän pitää Itä-Eurooppaa uusliberaalisen ajatusmaailman kehitysalueena, jossa on helppo kokeilla uusia suuntauksia. Näiden maiden yhteiskuntarakenne ei ole yhtä pitkälle hioutunut kuin lännessä, jolloin uusien asioiden myyminen on helpompaa. Itä-Euroopan maat ovat myös taloudellisesti köyhempiä, mikä takaa hyvän pohjan kokeiluille, jossa luvataan taloudellista parannusta. HS:n mukaan vahvana levittäjänä on ollut kommunismin mureneminen ja maailmanpankin uusliberaalisen ajatusmaailma.

“Kovács kuitenkin painottaa, ettei Itävallan ja Suomen missään nimessä kannata siirtyä tasaveromalliin.” Helsingin Sanomat 23.7.2005

Turun Sanomat (23.4.2006) painottaa omissa pääkirjoituksissaan tasaveron olevan uhka hyvinvointivaltiolle. He nostavat esille silloisen valtiovarainministeri Heinäluoman lausunnot, jossa hän sanoo veropopulismiin olevan ohi Suomessa. Verokevennykset ovat perinteisesti olleet tärkeänä osana puolueiden vaalilupauksissa. Jatkuvalla verojen keventämisellä edetään väistämättä siihen, että yhteiskunnan palveluja joudutaan myös heikentämään. Palveluiden heikentämisen varjopuolena on se, että esim. pienituloisten hyvinvointi kärsii suhteellisesti enemmän kuin hyvätuloisten. Lehdet ovat pääkirjoituksissaan tuoneet esille, ettei poliittista tahtoa tasaverolle tällä hetkellä Suomesta löydy. Lehdissä tulee ilmi, että oikeastaan millään poliittisella piirillä ei ole haluja lähteä romuttamaan progressiivista verotusta. Syitä tähän on monia mutta progressiivinen verotus on toiminut Suomessa hyvin eikä sitä näin ollen ole tarvetta kuopata. Osasyynä voi olla myös se, ettei puolueilta löydy halua ottaa riskiä, jossa heillä on vaarana menettää kannatusta.

Tasaveroa pidetään yleisesti tällä hetkellä vielä uusien, ei niin pitkälle kehittyneiden yhteiskuntien verojärjestelmänä. Sen on katsottu sopivan yhteiskuntiin, joiden on ollut pakko luoda nopeasti yksinkertainen verojärjestelmä, jolla pystyttäisiin keräämään valtiolle tuloja. TS:n (24.3.2004) mukaan tasaveroprosentin pitäisi Suomessa olla lähes 40, kun taas erilaisissa tasaveroehdotuksissa on yleensä päädytty alle 30 prosentin tasaveroon. Kontrasti näiden prosenttien välillä on suuri ja se epäilemättä vaikuttaisi siihen, miten tasaveroon suhtauduttaisiin kansan keskuudessa. Jo alle 30 prosentin tasavero saisi liikkeelle vastustusta mutta lähes 40 prosentin vero olisi suurimmalle osasta kansasta liikaa. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että ehdotetuissa tasaveromalleissa on täysin unohdettu mainita järjestelmän häviäjät, joita joka tapauksessa tulee kuitenkin olemaan. Sinällään on aivan ymmärrettävää, että unohdetaan mainita häviäjät, koska kaiken tarkoituksena on kuitenkin hakea hyväksyntää omalle ehdotukselle. Hyväksyntä on huomattavasti helpompaa saada esittämällä vain positiivisia mielikuvia uudistuksesta ja samalla on erinomainen tilaisuus saada palansaajia ajatuksen taakse. Suomalaiset ovat varsin hyvin tottuneet siihen, että valtio tarjoaa tiettyjä tulonsiirtoja. Niiden leikkaukset tai poistamiset saavat suurta vastustusta kansan keskuudessa. Samalla leikkaukset myös herättävät epäluuloa valtiota kohtaan, mihin suuntaan yhteiskunnan kehitys on kulkemassa. Pelkona vaanii myös se, että tulevaisuudessa kansalaiset joutuvat entistä enemmän maksamaan esim. terveydenhuollosta ja osa jää jopa ilman sitä. HS:n (26.11.2006) mukaan tasaveron kannattajat ovat esittäneet, että se olisi muuttotappiokunnille hyvä asia. Sitä väitettyä on usein pidetty outona, eikä sen todenperäi-

syyteen näytetä uskovan. Yleensäkin julkisen sektorin pienentyminen näyttää todennäköiseltä tasaveron myötä, koska pienentyneet verovarot pakottavat tiukempaan menokuriin.

Turun Sanomat (27.2.2005) korostaa sitä, että Euroopassa olisi tärkeää luoda jonkinlainen veroharmonia jäsenmaiden kesken. Verokilpailun räjähtäessä käsiin ongelmaksi saattaa tulla se, että jäsenmaat upottavat toisensa. Verokilpailu muodostaisi loputtoman kierteen, jossa yritykset ja kansalaiset valitsisivat jossain määrin asuinpaikkansa verotuksen mukaan. Kaiken kaikkiaan siinä ei olisi muita kuin häviäjiä, koska nekin maat joihin muuttovirta olisi positiivinen, olisivat parantaneet omaa kannattavuuttaan veroalennuksilla. Toisaalta veroalennukset voivat lisätä myös verotuloja siinä tapauksessa, että muuttovirta olisi tarpeeksi suuri. Ongelmana kuitenkin on se, että jatkuvan kilpailun vallitessa maan houkuttelevuus saattaa vaihdella, jolloin veronalennukset saattavat olla haitallisia valtion toiminnalle. Kauppalehti (28.9.2005) toteaa kuitenkin, että henkilöverotuksen puolella verokilpailu on ollut varsin vähäistä. Näin ollen tuntuu, että verokilpailun merkitystä on tasaverokeskustelussa ylikorostettu, etenkin myös sen takia, että tasaveroa on puolusteltu aivovuodon uhalla mutta yleisesti ottaen muuttovirta ulkomaille ei ole kohdentunut tasaveromaihin vaan se on ollut hyvin vähäistä. Näin muuttovirran käyttäminen perusteluna tasaverolle on hyvin ontuva. Huomattavasti suurempi vaikutus on yritysverotuksen kansainvälisellä kilpailulla.

“Suomi painii yritysverotuksessa eurooppalaisessa keskisarjassa ja suurituloiset maksavat suurimmasta osastaan tulojaan veroja hyvin maltillisesti.” Taloussanomat 2.7.2005

Viime vuosina Suomesta on siirtynyt lukuisa määrä yrityksiä kevyemmän verotuksen maihin. Kauppalehti (19.9.2006) arvelee kuitenkin, ettei tasavero ole ratkaisu siihen, että yritykset saataisiin pidettyä Suomessa. Suomen yritysverotus on tällä hetkellä hyvinkin kilpailukykyinen verrattuna muihin maihin ja tasaveron ulottaminen yritysveroon saattaisi jopa nostaa sitä ja olla sillä tavalla vahingollista. Se olisi huono signaali yrityksille, joka voisi johtaa jonkin asteiseen yritysten joukkopakoon Suomesta. Seurauksena verotuotot todennäköisesti tippuisivat ja yleinen hyvinvointi heikkenisi. Jonkin verran tasaverokeskusteluissa unohtuu myös se, että Suomi ei muiden vanhojen EU-maiden joukossa välttämättä saa tasaverolla niitä etuja, joita tasaveron nykyiset käyttäjät saavat. Pahimmassa tapauksessa yritysverotuksen nosto johtaisi esimerkiksi siihen, että sen kiertämisestä tulisi yleistä.

“Tasaveroa voidaan perustella verokilpailulla ja aivovuodon uhalla. Perustelu kuitenkin ontuu, sillä verokilpailua ei ole merkittävässä määrin havaittu ansiotuloverotuksen puolella.” Kauppalehti 28.9.2005

Yleisesti ottaen Suomen olisi tulevaisuuden verokilpailussa hyvä muokata nykyistä verojärjestelmää kevyemmäksi. Esimerkiksi keskipalkkaisia ja suurituloisia verotetaan Suomessa kireämmin kuin Länsi-Euroopassa. Länsi-Eurooppaan verrattuna Suomi ei kuitenkaan ole aivan joka tuloryhmässä korkean verotuksen maa. Pienituloisten verotus on kevyempää Suomessa mutta suurempituloisten verotusta olisi hyvä saada lähemmäksi Länsi-Eurooppaan tasoa. Lopullinen veroprosentti määräytyisi sen mukaan, minkälaiset tulonsiirrot haluttaisiin säilyttää. Taloussanomien (2.7.2005) mukaan ottaa esille sen tosiseikan, että tasavero voisi olla hyvinkin suuri uhka yhteiskunnan hyvinvoinnille. Ongelmana on myös sen oikeudenmukaisuus, koska on hyvin hankala perustella kansalaisille sitä, että oma verotus esimerkiksi tuplaantuu yhdessä yössä. Loppujen lopuksi suuri vaikutus pienituloisille olisi se, minkälainen vapaan tulonosa verotukseen sisällytettäisiin ja kuinka supistukset osuisivat valtion tulonsiirtoihin.

”Ongelmallisinta olisi järjestää tasaverotus kohtuulliseksi keskitulon saajille, jotka veron tuoton kannalta muodostavat hyvin tärkeän ryhmän.” Turun Sanomat 16.2.2007

Tasaveron vastustajat näkevät tulevaisuudessa ennemminkin järjestelmän, joka on eräänlainen välimuoto tasaverosta ja progressiivisesta verosta. Vastustajien argumentoinnissa voi nähdä piirteitä siitä, että nykyisen verojärjestelmän nähdään keventyvän mutta progressiivinen verotusmuoto säilyy kuitenkin jonkinlaisena. Tasaveron äkkinäisen käyttöönoton uskotaan luovan ongelmia, koska suuren kansanosan verotus nousisi liian nopeasti. Vastustajat näkevät Suomelle tärkeäksi sen, että pidetään hyvinvointipalvelut ennallaan. Sen uskotaan olevan pitkällä tähtäimellä kaikkien etu.

”Eero Heinäluoma on tyrmännyt tasaveron uhkana hyvinvointivaltiolle.” Turun Sanomat 12.11.2005

Osaajien kouluttaminen nähdään tulevaisuudessakin tärkeänä. Siihen tärkein avain on, että koulutustaso kyetään pitämään korkealuokkaisena. Kansalle saadaan laaja koulutus helpoi-

ten ylläpitämällä nykyisenlainen koulutusjärjestelmä, joka vaatii valtiolta varsin suuria tuloja. Vastustajat haluavat tulevaisuudessakin nykyisen kaltaisella järjestelmällä turvata tärkeimmät hyvinvointivaltion palvelut. Pieni- ja keskituloisten taloudellisen edun turvaaminen nähdään tärkeänä, jolloin myös verotuksen oikeudenmukaisuus säilyy. Artikkeleissa tulee esiin tunnelma, että tasavero on poliittisesti arka aihe vielä pitkään. Sen ei uskota etenevän seuraavilla vaalikausilla suuntaan taikka toiseen, sillä etenkin keski-tuloisten tulevaisuus halutaan nähdä sellaisena, ettei liian suuri verorasitus kohdistu heihin. Tulevaisuuden yhteiskunnassa halutaan pitää voimassa nykyisenkaltaiset oikeudenmukaisuuskäsitteet. Yhteiskunnan nähdään toimivan tehokkaammin, jos verot laskevat tasaisesti kaikilta tulo-ryhmiltä. Yhteiskunnan nähdään tulevaisuudessakin toimillaan tasaavan tuloja ja lisäävän näin yleistä hyvinvointia. Yhteiskunnan ei haluta tulevaisuudessakaan olevan sellainen, jossa kateus pääsee valloilleen. Sitä tasavero eittämättä saattaisi ruokkia hyvin ja aiheuttaa skismaa eri luokkien välille.

Tulevaisuus tuo myös tullessaan sen tosiasian, onko tasaverosta vallitsevaksi veromuodoksi myös vanhoihin EU-maihin. Kehitys kuitenkin vie Suomessakin siihen, että ansiotuloverotusta on tulevaisuudessa lievennettävä. Tasavero nähdään kuitenkin epäilyttävänä vaihtoehtona siihen, että se olisi verotuksen muoto. Sen ei uskota ylläpitävän hyvinvointi valtiota. Progressiivinen verotus nähdään myös varmempana, koska tällä hetkellä se ei kannusta kuluttamaan samalla tavalla kuin tasavero Virossa. Vastustajat näkevät, että tulevaisuudessa Viron tulee toimia kasvavaa velkaantumista vastaan. Tällä hetkellä vienti ei pysy millään tuonnin perässä, jolloin on ilmennyt vaihtotaseen kanssa ongelmia. He uskovatkin, että pelkällä lainaamisella ja kuluttamisella ei pystytä luomaan toimivaa yhteiskuntaa.

”Viro on laiminlyönyt terveystalouden kehittämisen, ja väestö sairastaa. Sosiaalisella pahoinvoinnilla on muitakin ilmentymiä.” Kauppalehti 22.8.2006

4.2.3 Tasavero ei sovellu suomalaiseen yhteiskuntaan

Tasaveron vastustajat ovat usein omissa argumenteissaan tuoneet esille sen tosiseikan, että tällä hetkellä tasaveroa käyttävät maat ovat rakenteeltaan hyvin erilaisia kuin Suomi. Niiden julkinen sektori on huomattavasti pienempi kuin Suomella, jolla julkinen sektori turvaa

kansalaisten hyvinvointia. Vaikka Itä-Euroopassa on talouskasvu viime vuosina ollut nopeaa, niiden julkinen talous tulee silti pitkällä Suomen perässä. Samalla Suomen ja tasaveromaiden historian vertailtu osoittaa, että tasaveromaiden talous on lähes järjestäen avautunut vasta 1990-luvun alussa. Tasavero on ollut myös ratkaisu järjestelmäksi, joka on nopea luoda ja saada toimimaan. Historiallisesti tarkasteltuna voidaan huomata myös se, että kommunismin aikana ei ole totuttu samalla tavalla maksamaan veroja kuin länsimaissa. Näin kohtuullisen matala verotus on ratkaisu siihen, että halutaan kerätä edes jonkinlainen verokertymä. Valtioon luottaminen on vanhoissa EU-maissa huomattavasti korkeammalla kuin uusissa. Esimerkiksi Turun Sanomat tuo esille, että Virossa julkiset menot ovat olleet paineissa kasvaa, jolloin myös verokorotukset tulevat mahdollisiksi.

“Veromalleista keskusteltaessa unohtuu helposti tärkeä kulttuurinen ero.” Helsingin Sanomat 23.7.2005

Uudistusten aikataulu on perinteisesti suomalaisessa yhteiskunnassa ollut pitkä. Näin ollen puheet suoraan tasaveron siirtymisestä on siinä mielessä vailla totuus pohjaa. Todennäköisempi vaihtoehto olisi pikku hiljaa yksinkertaistaa nykyistä verotusta ja lopulta muuttaa progressiivinen tasaveroksi. Samalla voi myös sanoa, että tasaveron kannattajilla on unohtunut pohjoismaisen hyvinvointivaltion kulttuurillinen lähtökohta, jossa kansalaisten hyvinvoinnista huolehtiminen on tärkeysjärjestyksessä korkealla. Samalla on kuitenkin sanottava tasaveron vastustajille, ettei tasavero ole kuitenkaan mahdoton ajatus ja verotuksen painopiste on kokoajan muuttunut tasaveron suuntaan. Kokonaisverotusta tutkiessa huomataan, että progressiivinen verotusmuoto on enää pientä verrattuna tasaveroon. Verotuksen trendi veisi myös jollain aikavälillä ansiotuloverotuksen tasaveron piiriin. Itä-Euroopan kokemukset eivät saa kaikkia asiantuntijoita tasaveron kannalle. Heidän mukaansa sieltä saadut kokemukset eivät ole sovellettavissa yhtä yksinkertaisesti esimerkiksi Suomeen. Samalla ongelmallista on se, että tasaveroa käyttävät maat ovat joko pieniä talouksia tai muuten vielä kehityksensä alkutaipaleella.

“Tasavero ei ole maailmalla harvinaista, mutta meikäläisessä vastuunkannon järjestelmässä se olisi mahdoton ajatus.” Turun Sanomat 10.11.2003

TS (10.11.2003) ottaa esille sen, että suomalaisen yhteiskunnan vastuunkannolle tasavero olisi iso mullistus. On sinällään totta, ettei suomalaiseen yhteiskuntaan kuulu kansalaisten

heitteillejättö mutta on kuitenkin muistettava, että tasaverosta on mahdollista luoda myös järjestelmä, jossa on olemassa tulonsiirrot. Yleisesti ottaen ajatus tasaverosta pitää sisällään mielikuvan, jossa vain rikkaat saavat hyötyä. Toisaalta se on ymmärrettävää, koska esitetyt tasaveromallit ovat pitkälti keskittyneet siihen, kuinka rikkaiden verotusta voitaisiin keventää. Se jättää pieni- ja keskituloisten hyvinvoinnin pienemmän tarkastelun alle. TS (16.2.2007) ottaa esille sen tosiseikan, että olisi hyvä seurata vielä, mihin suuntaan Viron talouskehitys ja yhteiskuntarakenteen kulkeutuu. Näin tulisi ehdottomasti tehdä, sillä pitkäaikaisten vaikutusten havaitseminen on tärkeää, jolloin on myös mahdollista suunnitella uudistukset perinpohjaisemmin. Samalla myös oletukset perustuvat vahvemmin faktoihin, jolloin voidaan karsia yllättävien lieveilmiöiden esiintymistä. Toisaalta täytyy muistaa, että verojärjestelmä on Virossa julkisten menojen kasvusta huolimatta kehittymässä entistä kevyemmäksi. Loppujen lopuksi suoranainen vertailu maiden välillä on vaikeaa, koska maiden julkiset sektorit poikkeavat niin suuresti toisistaan.

Yleiseurooppalaista verotusta tarkasteltaessa huomataan, että EU-15 maissa on kaikissa käytössä progressiivinen verotus. Tosin verotus on useimmissa lievempää kuin Suomessa mutta Suomi on kuitenkin viime aikoina keventänyt verotustaan lähemmäksi eurooppalaista verotusta. Tosin suurissa tuloissa suomalainen palkansaaja maksaa keskimäärin 10 prosenttiyksikköä enemmän veroa kuin keskimäärin EU-15 maissa. Muuten voidaan todeta, että lännessä tarkkaillaan tasaveroa tarkasti ja tutkitaan minkälainen vaikutus sillä olisi talouteen, koska se on olemassa oleva vaihtoehto progressiiviselle verotukselle. Verotuksen puolesta Eurooppa on jakautunut selkeästi kahteen leiriin. Vanhat perinteiset maat ovat progressiivisen verotuksen kannattajia, kun taas Itä-Euroopassa on tapahtunut koko yhteiskunnan ylittämä uudistus, jossa myös veropolitiikka on aloitettu puhtaalta pöydältä. Keskusteluun siitä voisiko malli toimia myös suomalaisessa yhteiskunnassa on niin paljon vastauksia kuin on kysymyksiä. Mikään mahdollisuus se ei kuitenkaan olisi mutta todennäköisesti yhteiskunnan rakenteita tulisi sen seurauksena jonkin verran muuttaa. Taloussanomien (8.10.2005) muistuttaa myös siitä, että Itä-Euroopassa se on ollut helpoin ja nopein tapa luoda toimiva verojärjestelmä.

“Viro on laiminlyönyt terveystalouden kehittämisen, ja väestö sairastaa. Sosiaalisella pahoinvoinnilla on muitakin ilmentymiä.” Kauppalehti 22.8.2006

Vanhoissa länsimaissa on julkisella sektorilla rakenteita, joiden tuhoaminen saattaisi olla yhteiskuntaa ajatellen vahingollista. Turvarakenteiden romuttaminen olisi yhteiskunnalle monella tapaa vahingollista ja erilaisten lieveilmiöiden kautta myös se saattaisi kuluttaa enemmän. Pahimmassa tapauksessa voidaan ajatella, että rikollisuus lisääntyisi, mikä lisääisi huomattavasti vankeinhoidon kustannuksia. Taloussanomissa (20.9.2006) ei edes pidetä kovin suurena uhkana sitä, että palkansaajat muuttaisivat työnperässä Itä-Eurooppaan. Syytä siihen on monia mutta ensimmäisenä esille voisi tuoda sen, että veroa edeltävät palkat ovat huomattavasti korkeampia lännessä kuin idässä. Lisäksi korruptio on Itä-Euroopassa aivan eri tasolla kuin Suomessa, mikä myös omalta osaltaan syö hyötyjä heikommiksi, vaikka niiden määrää on loppujen lopuksi hyvin vaikea arvioida. Samalla korruptio luo myös epäluottamusta valtioita kohtaan, koska lopullista hyötyä on vaikea arvioida. Lännessä olot ovat näin ollen varmemmin vakaammat ja on myös helpompi arvioida kulut.

Kauppalehti (8.10.2005) tuo artikkeleissaan esille seikan, mikä monesti unohtuu vertailtaessa progressiivista verotusta ja tasaveroa. Progressiivisen verotuksen maat ovat pitkän ajan kuluessa luoneet varsin toimivan järjestelmän, joka romuttuisi tasaveroon siirryttäessä hetkessä. Samalla unohdetaan se tosiseikka, etteivät ongelmat ratkea pelkästään järjestelmää vaihtamalla. Vuosikymmeniä muovautunut suomalainen verojärjestelmä on tehty täkäläiseen yhteiskuntaan sopivaksi, jolloin siitä on saatu toimiva ja kilpailukykyinen järjestelmä. Järjestelmä on myös vahvasti tasaveron tyylinen lukuun ottamatta ansiotuloverotusta. Suomessa ongelma ei ole tasaveron puute vaan muihin maihin verrattuna korkea marginaaliveroaste. Tasavero ei yksistään ole vastaus veronkevennyksiin vaan kuvastaa ennemminkin sitä minkälaiseksi haluamme yhteiskuntamme muuttuvan. Yhteiskunnassa, jossa halutaan pitää iso julkinen sektori, on hankala toteuttaa tasavero, koska siinä tapauksessa veroprosentti nousee liian korkeaksi suurimmalle osalle palkansaajista. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että tasavero on enemmänkin luotu maahan, jossa julkinen sektori on varsin pieni. KL (8.10.2005) tuo esille myös sen tosiseikan, että Pohjoismaat menestyvät taloudellisesti varsin hyvin huolimatta siitä, että verotus on täällä ankaraa. Se kertoo siitä, ettei korkea verotus ole este menestymiselle. Samalla täytyy muistaa, että esimerkiksi yritysverotus on Suomessa kohtuullista verrattaessa muihin Euroopan maihin. Korkealla verotuksella on myös mahdollista ulottaa tasokas koulutus laajemmalle, jolloin saadaan lahjakkuudet koulutettua tehokkaammin.

Helsingin Sanomat (23.7.2005) kirjoittaa, kuinka ulkomaalainen veroasiantuntija kyseenalaistaa Suomen halun siirtyä tasaveroon. Sen voi nähdä positiivisena asiana tasaveron vastustajille, koska ulkomaalaisen asiantuntijan kunnioitus suomalaista järjestelmää kohtaan on kiistaton. Hän myös kyseenalaistaa sen, miksi näin toimiva järjestelmä haluttaisiin ajaa alas. Se kertoo omaa kieltään siitä, etteivät nykyisissä tasaveromaissa asiat ole välttämättä kaikkien mielestä kovin hyvin. Tasaveron vastustajat haluavat selkeästi säilyttää nykyiset yhteiskunnan tukirakenteet myös jatkossa eikä yhteiskunnasta haluta tehdä liian kovaa, jossa osa kansasta ei tulisi pärjäämään. Hyvinvoinnin nähdään heikkenevän tasaveron myötä, koska verotuksen uskotaan kevenevän liikaa. Veronkevennykset ovat sinällään ihan paikallaan mutta liian suurina ne riskeeraavat julkisen sektorin toiminnan. Tulevaisuudessa nähdään ennemmin tilanne, että EU:n sisälle luotaisiin veroharmonia. Näin sillä pystyttäisiin estämään maiden keskinäinen verokilpailu, jossa loppujen lopuksi ei ole voittajia. Tasaveron nähdään nimenomaan uhkana hyvinvoinnille ja veronkevennykset nähdään parempana vaihtoehtona kuin suora siirtyminen tasaveroon.

Poliitikkojen lausunnoissa tulee ilmi, että verotuksella on paljon haasteita tulevaisuudessa. Yksi sellainen on, kuinka veroluokkia voitaisiin vähentää nykyisestä. Sen nähdään olevan toimivampi ja samalla myös turvallisempi malli kuin suoraan siirtyminen tasaveroon. Tosin se voi olla ensimmäinen askel kohti tasaveron tulevaisuudessa. Siinä tapauksessa asteittainen siirtyminen on hyvä, koska sen avulla voidaan kontrolloida järjestelmää tehokkaammin. Veronkevennysten kohdistuessa kaikille nähdään myös, että koko Suomen talous toimii silloin tehokkaammin. Tasaveron uskotaan olevan myös ongelmallinen, jos sitä verrataan nykyiseen yritysverotukseen. Yritysvero nousisi tasaveron myötä, jolloin se saattaisi aiheuttaa ongelmia kilpailutilanteeseen. Verokilpailu enemmänkin yleensä kohdistuu yritysverotukseen ja sen mukaan tehdään tuotantopäätöksiä. Yleensäkin tasaverolla nähdään olevan suurin vaikutus talouselämään, jonka ammattilaiset ovat liputtaneet uuden järjestelmän puolesta. Talouselämän saadessa mahdollisesti tulevaisuudessa enemmän valtaa voi tasaveron olla todennäköisempi vaihtoehto. Tähän asti vastustusta on kuitenkin esiintynyt nimenomaan poliitikkojen ja yhteiskunnallisen alan tutkijoiden keskuudessa. Tasaveron ongelmana nähdään, että se nostaisi osan palkansaajien verotusta liikaa, mikäli haluttaisiin säilyttää nykyisenkaltainen yhteiskunta.

Tasaveron vastustajat näkevät, että tulevaisuudessa EU luo jonkinlaista veroharmoniaa jäsenmaidensa välille. Näin se takaisi, että progressiivinen verotus voisi olla myös kilpailu-

kykyinen ja se myös tulisi säilymään niissä maissa, joissa se on käytössä. KL (28.9.2005) ottaa esille, ettei verokilpailua ole nykyiselläkään esiintynyt ansiotuloverotuksen puolella. Samalla myös tulee esille se, etteivät välttämättä lähitulevaisuudessakaan Itä-Euroopan tasaveromaat ole sen houkuttelevampia kuin nyt. Niiden yhteiskuntarakenteen tulisi kehittyä huomattavasti nykyisestä, jotta ne vetäisivät lännestä työntekijöitä. Kuilu idän ja lännen välillä on vielä palkoissa niin suuri, ettei sekään houkuta työntekijöitä itään. Tasaveron vastustajien argumenteissa voi nähdä sen, että monet ihmiset pitävät Itä-Euroopan maita edelleen maineeltaan kommunistisina. Samoin ne koetaan turvattomiksi ja, että korruptio rehottaa niissä. Lieveilmiöiden poistumiseen ei oikeastaan uskota, mutta niiden lievenemistä pidetään kuitenkin mahdollisena.

Tasaveron vastustajat uskovat, että tulevaisuudessakin tasavero tulee toimimaan hyvin vain yhteiskunnissa, jotka ovat pieniä ja kehityksensä alkutaipaleella. Näin ollen Suomen ei nähdä missään oloissa tarvitsevan tasaveroa, sillä yhteiskunta muuttuisi liikaa. Samalla myös uskotaan, että nykyisissä tasaveromaissa tulee paineita parantaa julkista sektoria, joka vaatii lisää verotuloja. Ongelmaksi saattaa myös muodostua se, että kunnilla ja valtiolla palkat laskisivat, jolloin ne eivät olisi houkuttelevia työnantajia. Tulevaisuudessa uskotaan kuitenkin yhteiskunnan olevan edelleen sellainen, jossa kannetaan vastuu ihmisten hyvinvoinnista. Tämän kaltaiseen ajatusmaailmaan tasavero ei sovi erityisen hyvin. Tasavero tulee kuitenkin olemaan keskustelussa myös tulevaisuudessa, koska niin moni maa on valinnut sen omakseen. Tasavero pakottaa Suomenkin pitämään silmällä sitä, mihin suuntaan tasavero tulevaisuudessa tulee kehittymään, eikä sen kehitystä näin ollen voida unohtaa.

4.2.4 Progressiivisen verotuksen keventäminen tulevaisuuden haaste

Tasaveroa on Suomessa vastustettu sillä argumentilla, ettei sen tyylinen verotus kuulu suomalaiseen kulttuuriin. Yleisesti ottaen voidaan huomata, että kiivain vastustus tasaveroon on puoluekentän vasemmalla laidalla. HS (18.6.2006) ottaa esille mielenkiintoisen lausunnon, jonka Ruotsin entinen pääministeri Göran Persson on esittänyt. Perssonin mukaan uusien EU-maiden ei tulisi ottaa tasaveroa käyttöön, koska ne saavat vanhoilta Unionin mailta merkittävää avustusta. Lausunto on varsin mielenkiintoinen ja voimakas kannotto tasaveron vastuksen puolelta. Tosin voidaan huomata, ettei sillä ole ollut juurikaan

merkitystä. On myös hyvin epätodennäköistä, että EU tekisi lain, joka kieltäisi jäsenmaita käyttämästä haluamaansa veromuotoa. Toisaalta Perssonin lausunnossa oli myös ajatusta siitä, etteivät EU:n sisällä jäsenmaat lähde keskenään kovaan verokilpailuun. Tosi asia on kuitenkin se, että Itä-Euroopassa tasavero on saanut suuren jalansijan ja tämän hetkisen kehityksen mukaan se tulee jatkumaan. Lausunto herättää myös epäilyksiä politiikasta, jossa halutaan uskotella kansalle, että entisenlainen järjestelmä tulee olemaan voimissaan vielä pitkään. Tasavero on kuitenkin vielä progressiivisen verotuksen maissa jonkinasteinen kirosana ja yleistäen voidaan sanoa, että länsimaissa pelätään tasaveron nostavan verotusta tai vähentävän yleisesti ottaen elämänlaatua.

“Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA virittelee taas kerran keskustelua Suomen verotuksesta ja nosti esiin siirtymisen progressiivisesta tuloverosta tasaveroon. Ehdotus ammuttiin totuttuun tapaan suoralta kädeltä upoksiin.” Taloussanomat 25.4.2006

Keskustelu tasaverosta ja progressiivisesta verotuksesta on ajoittain varsin ristiriitaista. Välillä vaaditaan pääomatulojen verotuksen poistamista, jolloin ongelmat eivät nykyiseen verrattuna poistuisi mihinkään. Sen myötä osa kansasta ei käytännössä maksaisi ollenkaan veroja tuloistaan. Toisaalta elinkeinoelämänkin puolella uskotaan, että tasavero nostaisi kansalaisten verotusta. Taloussanomat (8.10.2005) kertoo, että Keskuskauppakamarin varatoimitusjohtaja Pauli K. Mattila arvioi, että järkevämpää olisi keventää ansiotuloverotuksen progressiota kuin siirtyä tasaveroon. Veroprogression keventäminen tuntuu huomattavasti toimivammalta ratkaisulta. Se ei ole niin radikaali ratkaisu kuin tasavero ja sen vaikutukset on myös helpompi ottaa ennalta huomioon. Keventämisen myötä ei myöskään tarvitse muuttaa hyvinvointivaltion palveluita niin radikaalisti. Mattilan lausunnossa tulee myös esille, että tasavero todennäköisesti enemminkin nostaisi verotusta kuin laskisi sitä. Näin siinä tapauksessa, että yhteiskunnan tukirakenteet haluttaisiin säilyttää myös tulevaisuudessa. Erityisen huolissaan Mattila on siitä, että yhteisöverotusta jouduttaisiin tasaveron myötä nostamaan. Sen nostaminen saattaisi olla hyvinkin haitallista suomalaiselle yhteiskunnalle, mikä lisäisi riskiä siihen, että yritykset siirtäisivät tuotantoaan ulkomaille. Tällä hetkellä yhteisöverotus on kuitenkin hyvin kilpailukykyinen Euroopassa.

Oman osansa keskusteluun tuo Veronmaksajain Keskusliiton Teemu Lehtinen, joka suuntaisi veronkevennykset mieluummin ansiotuloverotukseen kuin kulutuksen verottamiseen. Ansiotuloverotuksen keventämisellä saadaan veronkevennykset paremmin kohdistettua haluttuun suuntaan. Kulutusverottamisen kevennyksellä on olemassa

haluttuun suuntaan. Kulutusverottamisen kevennyksellä on olemassa enemmän riskejä, mikä saattaa johtaa siihen, etteivät tavarat halpene oikeassa suhteessa ja myyjällä voi olla houkutusena saada enemmän tuloa tuotteesta kuin ennen.

”Verotuksen kevennysvara on Lehtisen mielestä käytettävä mieluummin ansiotuloverotuksen kuin esim. kulutusverotukseen. Hän toteaa tyytyväisenä, että noin kymmenen vuoden ajan verotusta on kevennetty Veronmaksajain Keskusliiton mallin mukaisesti.” Taloussanomien 8.10.2005

Tasaveron kannattajat ovat olleet julkisuudessa voimakkaammin esillä. Heihin voidaan sanoa kuuluvan elinkeinoelämän vaikuttajia, jotka ovat suurelle yleisölle tuttuja. Taloussanomien (6.6.2006) kertoo, että tasaveron vastustajiin on liittynyt varsin vaikutusvaltaisia henkilöitä. Julkisesti tasaveron vastustajina on esiintynyt Eero Heinäluoma, Mauri Pekkarinen, Raimo Ilaskivi ja Matti Tuomala. Näkyvien poliitikkojen ja tutkijoiden mukanaolo antaa myös kansalle negatiivista signaalia tasaverosta. Saattaa tulla myös tunne, että tasaveron vastustajat ajattelevat enemmän koko kansan parasta kun sen puolestapuhujat. Keskustelussa tulee myös esille se, että tasaveron puolestapuhujia on Suomessa kuitenkin varsin vähän. Käytännössä suurin osa kannanotoista on samoilta ihmisiltä ja heidän edustamansa mielipiteet on ristiriidassa perinteisen hyvinvointivaltioajattelun kanssa. Niinkin radikaali uudistus tarvitsisi kansan suosiota nauttivan henkilön, joka ikään kuin antaisi uudistukselle kasvot. Poliitikot ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta varoneet ottamasta kantaa näinkin arkaan aiheeseen. Poliitikoilla on muistissa negatiivisia vaikutuksia tasaverosta. Esim. Saksassa muutaman vuoden takaisissa vaaleissa tasaveron ajaminen merkitsi suurta tappiota. Myös Suomessa muistetaan Marjo Matikainen-Kallströmin puheet tasaverosta, jotka omalta osaltaan kenties heikensivät hänen pääsyään puolueensa puheenjohtajaksi. Kauppalehti nostaa esille, että tasaveron kannattajilta unohtuu usein kertoa, miten tasaveron tosiasiassa muuttaisi kansalaisten elämää. On totta, että tasaveron kannattajat puhuvat asiasta liian yleismaailmalliseen sävyyn ja samalla myös jätetään kertomatta sen tuomista ongelmista, luoden samalla tiettyä epävarmuutta ja pelkoa tasaveroa kohtaan.

5 TULOSEN TARKASTELU

Tutkimuksen tavoitteena oli etsiä syitä, miksi tasaveroa kannatetaan ja vastustetaan. Lisäksi tarkoituksena oli pohtia, minkälaiseen yhteiskuntaan tasaveron nähdään sijoittuvan. Suomeen esitetyt tasaveromallit voidaan jakaa kolmeen eri tyyppiin (Taulukko 1). Tasaveron on mahdollista ulottaa koko verotukseen tai vain pieneen osaan siitä. Puhtaimmillaan tasavero tarkoittaa sitä, että jokaisesta ansaitusta eurosta maksetaan yhtä suuri osa veroa, eikä tässä tapauksessa verotukseen kuulu verottoman tulon osaa. Verottoman tulon osan sisältävä veromalli ei ole oikeastaan tasavero, vaikka se sisältäisi vain yhden veroprosentin. Tällaisia verotusratkaisuja nimitetään keskusteluissa yleisesti kuitenkin tasaveroiksi. Tasaverokeskustelu rajoittuu oikeastaan vain edellä mainittuun vapaan tulonosan sisältävään tasaveromalliin, eikä keskusteluissa juurikaan puhuta kokonaisesta tasaveromallista.

Taulukko 1. Erilaisten tasaverotyyppien ominaisuuksia

Tasaverotyypit	Tasaverotyyppien ominaisuuksia		
	Verotuksen laajuus	Vähennyksien mahdollisuudet	Veromallin perusteluita
Yksittäinen tasavero	Yhtä tuloa verotetaan tasaverolla Esim. Pääomatulovero, ALV, kunnallisvero	Nykyverotuksen kaltaiset vähennykset	Oikeudenmukainen, tasaa tuloeroja Korkea progressio
Kokonainen tasavero	Kaikkia tuloja verotetaan tasaverolla	Ei vapaan tulonosaa, jos kyseessä täysin puhdas tasavero	Kannustaa työntekoon Suosii suurituloisia Progressiivistä verotusta kevyempi
Välimuotoinen tasavero	Joitain tuloja verotetaan tasaverolla Esim. EVA:n malli Suomeen ehdotetuissa malleissa aina vapaan tulonosa	x €:n suuruinen vapaan tulonosa, esim. 10 000 €/EVA	Kannustaa työntekoon Suosii suurituloisia Progressiivista verotusta kevyempi Keskituloiset kärsivät

Tasaveron kannattajien puheenvuoroista nousi esiin kolme isoa päälinjaa. Tasaveron nähtiin selkeyttävän verotusta mm. siksi, että se kohtelisi omistajia ja palkansaajia tasapuolisesti, koska se poistaisi verotuksen porsaanreiät ja kohtelisi siten kansalaisia yhdenvertaisesti verotuksen näkökulmasta. Kannattajien mielestä tasaveron myötä verotus yksinkertaistuisi ja tulisi oikeudenmukaisemmaksi. Yksinkertaistumisen etuna olisi veroluokkien supistuminen ja positiivisena vaikutuksena mahdollisimman vähäinen talouden vääristyminen. Tasaveron myötä jokainen olisi verotuksen edessä samanarvoinen mutta kannattajat jättävät huomiotta sen tosiseikan, että keskituloisten palkansaajien verotus todennäköisesti

nousisi, luoden näin tasaverosta positiivisemmän kuvan. Tasaverotuksen etuna nähdään myös, että tulojen nostaminen pääomatuloina ei olisi enää verotuksen kannalta edullisempaa verrattuna tavallisen palkansaajan ansiotuloihin. Tasaveron vastustajien mukaan tasavero kasvattaisi kansalaisten välisiä tuloeroja. Heidän mukaansa tasavero suosisi suurituloisia ja vastustajat tuovatkin voimakkaasti esille, että uudistus syrjisi kaikkein eniten keskituloisia palkansaajia, joiden verotus nousisi huomattavasti nykyisestä.

Tasaveron hyvinvointia koskevat vaikutukset ovat ristiriidassa tasaveron kannattajien ja vastustajien argumenteissa. Kannattajien mukaan tasaverolla olisi mahdollista turvata hyvinvointi ja kerätä nykyisenkaltainen verokertymä hieman toisella tavalla painotettuna. Näin ollen uuden järjestelmän ei nähdä murskaavan hyvinvointivaltion peruspilareita vaan ennemminkin säilyttävän ne ennallaan. Vapaan tulonosan sisältävä tasavero vähentäisi ansiotuloverotuksen tuottoa mutta lisäisi vastavuoroisesti yritysveron tuottoa. Verotus siirtyisi näin enemmän kulutuksen verottamisen suuntaan. Vastustajat puolestaan näkevät, että kyseinen tasavero poistaisi osan nykyisistä tulonsiirroista, minkä seurauksena pieni- ja keskituloisten hyvinvointi heikkenisi. Vastustajat kritisoivat sitä, että keskustelussa on unohdettu mainita uudistuksen häviäjät, joita tulee joka tapauksessa olemaan.

Kannattajat nostivat lisäksi esiin, että tasaveron myötä työnteko tulisi kannattavammaksi ja houkuttelisi Suomeen osaavaa työvoimaa myös ulkomailta. Tämä koskee yli 6 kk:n pituisia työsuhteita, sillä ns. keikkatyöläisten veroprosentti on 35. Tasavero selkeyttäisi Suomen verojärjestelmää ulkomaalaisen silmissä ja lieventäisi samalla Suomen mainetta korkean verotuksen maana. Tasavero kannustaisi työntekijöitä työntekoon, koska sen seurauksena esimerkiksi lisätulojen korkea verotus poistuisi. Vastustajat sen sijaan pelkäävät, että tasavero pakottaisi pienituloiset tekemään useampaa työtä samanaikaisesti, jolloin lisätyöt eivät olisi enää vaihtoehto vaan välttämättömyys. Tasavero mahdollisesti poistaisi tilanteita, joissa työn tekeminen ei ole taloudellisen tilanteen takia kannattavaa. Tällaisia tapauksia ovat muun muassa työnteosta kieltäytyminen tukien menettämisen pelossa. Tasaveron kannattajat näkevät Itä-Euroopan talouskasvun tasaveron ansioksi. Vastustajat muistuttavat, että Itä-Euroopassa tasavero aloitettiin puhtaalta pöydältä eikä taakkana ollut mitään entisiä rakenteita.

Tasaveron kannattajien mielipiteistä voidaan pyrkiä löytämään asioita, joita he toivovat yhteiskunnalta tulevaisuudessa. Tasaveron kannattaminen tai vastustaminen luo tiettyjä

toiveita, minkälainen suomalaisen yhteiskunnan tulisi olla. Pelkkä verojärjestelmän muutos ei sinällään vaikuta välttämättä valtion toimintaan, koska se voidaan rakentaa lähes minkälaiseksi vaan. Mielikuviin vaikuttaa kuitenkin suuresti se, minkälaiseksi tasaveron kannattajat näkevät järjestelmän muotoutuvan. Ehdotetuissa malleissa on paljon yksityiskohtia, joita tasaveron myötä tultaisiin toteuttamaan. Monessa mallissa voidaan nähdä, kuinka julkisen sektorin palveluja supistettaisiin. Näin ollen se luo helposti mielikuvan, kenelle uusi järjestelmä olisi räätälöity.

Tasaveron kannatus henkilöityy Suomessa muutamiin henkilöihin. Samalla myös heidän taustansa antaa kuvan päämääristä, joihin he toimillaan pyrkivät. Lähes poikkeuksetta äännekkäimmät asian kannattajat ovat elinkeinoelämän huippuviroissa ja heidän ajamiin toimiin voidaan yhdistää markkinatalouden toiminnan korostaminen. Heidän lausunnoista voidaan suoraan lukea, ettei tasavero heidän mukaansa vaikuttaisi kenenkään elämään negatiivisesti. Tähän kannattajat käyttävät perusteena Itä-Euroopan voimakasta talouskasvua, mutta huomio keskittyy oikeastaan vain suuriin kaupunkeihin, joissa ihmisillä menee maaseutuun verrattuna paremmin. Tässä yhteydessä voitaisiin olettaa, etteivät kannattajat kuitenkaan välttämättä usko, että tasavero toimisi Suomessa vaan Itä-Euroopan talouskasvua käytetään mahdollisesti ennemminkin argumenttina epäilijöiden vakuuttelussa. Kannattajat näkevät korkean progression kautta linjan tuomittavana. Vastustajat uskovat, että sosiaaliturva heikkenisi tasaveron myötä mutta heidän mukaansa heikkeneminen ei olisi ongelma suurituloisille, jotka pystyisivät ostamaan tarvitsemansa palvelut yksityiseltä sektorilta. Tämä lisää vastustajien mukaan tasaveron epäoikeudenmukaisuutta, vaikka kannattajat vastustajien mielestä oikeudenmukaistavatkin hyvinvointivaltion muuttumisen sillä, että jokainen maksaa vain niistä palveluista mitä käyttää.

Kannattajien ja vastustajien tekemät laskelmat eroavat suuresti toisistaan. Esimerkiksi Veronmaksajain Keskusliiton laskelmien mukaan ehdotetuilla veroprosenteilla ei saataisi kerättyä nykyisenlaista verokertymää. Sanomalehdillä on keskeinen rooli yhteiskunnallisessa keskustelussa. Tasaverokeskustelussa lehdet ovat voineet määritellä sitä, kenen laskelmat ovat yleisesti katsottuna uskottavia. Lehdillä on lisäksi mahdollisuus sanavalinnoillaan vaikuttaa siihen, minkälaisen vastaanoton uudet asiat kansalaisten keskuudessa saavat. Sanomalehdillä on usein mahdollisuus luoda asioista ihmisille ensikäsitys, jolloin niillä on myös suuri mahdollisuus vaikuttaa yleisiin mielipiteisiin ja asenteisiin.

Tasaveron vastustajat näkevät, että tasavero lisäisi kansalaisten välisiä tuloeroja. Sen nähdään olevan ongelma, jonka uskotaan olevan vaikea sulattaa. Vastustajat näkevät, että tasavero muuttaisi yhteiskuntaamme radikaalisti ja mahdollisesti tuhoisi nykyiset yhteiskunnan tukirakenteet. Äkillinen muutos yhteiskuntarakenteissa voisi luoda sekasortoisen tilanteen, joka pahimmassa tapauksessa kestäisi vuosia. Tukijärjestelyjen tulisi kuitenkin toimia vähintäänkin kohtuullisesti ensimmäisestä päivästä lähtien. Tuloerojen kasvu lisäisi kokonaisvaltaisesti yhteiskunnan pahoinvointia, joka saattaisi purkautua erilaisina ongelmina, kuten väkivaltaisina mielenosoituksina, rikosten kasvuna tai yleensäkin kriminaalisen toiminnan lisääntymisenä. Esille nousee myös, että tuloerojen kasvu heikentää ihmisten välistä solidaarisuutta. Todennäköisesti Suomessakin tulisi käymään näin, jolloin kansa jakaantuisi selvästi kahtia tulojen mukaan. Yhteiskunnan ei nähdä pitkällä aikavälillä toimivan siten, että talous perustuu pelkästään lainaamiseen ja kuluttamiseen, jolloin talouden heilahtelut vaikuttavat voimakkaammin hyvinvointiin.

Suomalaisen verotuksen periaatteisiin on kuulunut, että samassa asemassa olevat maksavat yhtä paljon veroa ja suurempituloiset maksaa pienituloiseen nähden enemmän veroa. Tasaveron kannattajat pitävät verouudistusta edellä mainittujen periaatteiden mukaisena, sillä uudistuksen jälkeen suurituloiset maksaisivat edelleen euromääräisenä mitattuna enemmän veroa vaikka veroprosentti on kaikille sama. Kannattajat perustelevat uudistusta progressiivisuuden haitoilla mutta samaan aikaan esittävät verottoman tulonosan sisältävää tasaveromallia, joka on todellisuudessa progressiivinen. Tasaveron vastustajat uskovat tasaveron heikentävän julkista sektoria. Vastustajat suhtautuvat tuloerojen kasvuun realistisemmin ja uskovat, että progressiivisuus tulisi vähenemään ja yksityisten henkilöiden väliset tuloerot siten kasvamaan. Vastustajat ennustavat, että tasaveron myötä yhteiskunta voitaisiin entistä enemmän karrikoiden jakaa rikkaaseen ja köyhään leiriin. Esimerkiksi koulutussektorilla voitaisiin Yhdysvaltojen tapaan jakautua perhetaustan mukaan maksullisiin eliittikouluihin ja valtion ylläpitämiin kouluihin. Koulujen eriarvoisuus voisi johtaa siihen, että huippuosaajien määrä saattaisi vähentyä nykyisestä, mikä puolestaan heikentäisi Suomen kilpailukykyä ja vähentäisi innovaatioita.

Tasaveron kannattajat perustelevat uudistusta oikeudenmukaisuuden lisäksi sillä, että tasavero ei vääristäisi taloutta, koska sen myötä poistettaisiin tulonsiirtoja, jotka korvautuisivat heidän mukaansa verottomalla tulonosalla. On kuitenkin otettava huomioon, että nykyisesäkin ansiotuloverotuksessa valtion vero alkaa vasta 12 400€ jälkeen. Ehdotettu vapaantu-

lonosa ei yltäisi edes nykyiseen tasoon, mikä vie pohjaa väitteeltä, ettei nykyisenlainen hyvinvointi muuttuisi. Tasaveron vastustajat pitävät tasaveroa uutena asiana suomalaisessa verojärjestelmässä. Suomen tuloverojärjestelmä on kuitenkin viime vuosikymmeninä muuttunut yhä enemmän tasaveron kaltaiseksi. Näin ollen hyppäys tasaveroon ei kenties olisi niin suuri muutos kuin annetaan ymmärtää. Suurena pelkona on, että tasavero romuttaisi hyvinvointivaltion tukirakenteet. Verotusmuoto kuitenkin voidaan määritellä sen mukaan, minkälaiset yhteiskuntapoliittiset tavoitteet ovat.

Tasaveron kannattajien suunta näyttäisi olevan yhteiskunta, jossa valtio verottaa kansalaisiaan vähemmän. Lisäksi tavoitteena on yksityisen sektorin palveluiden käytön lisääminen. Tasaverokeskustelu on ponnahtanut julkisuuteen tasaisin väliajoin. Sen voidaan nähdä olevan osa laajempaa yhteiskuntapolitiikkaa, eikä se rajoitu pelkästään veropolitiikkaan. Tasavero nostaa esille arvoja, joiden kautta kannattajat ja vastustajat argumentoivat omia etujaan. Tasaverokeskustelu on osa nykypäivänä tapahtuvaa arvokeskustelua ja poliittisten päämäärien ja ideologioiden esiin tuomista.

Tutkimustulokset valaisevat tasaverosta käytyä keskustelua uudella tavalla. Kannattajien ja vastustajien argumentteja käsittelevää tutkimusta ei ole aiemmin tehty, joten tämän tutkimuksen tulokset selvittävät objektiivisesti tasaverosta käytyä keskustelua. Tuloksista käy ilmi argumenttien taustalla olevat todelliset syyt, joilla uudistusta joko kannatetaan tai vastustetaan. Tutkimusotosta voidaan pitää kattavana, sillä kirjoituksissa toistuu samoja argumentteja, eikä laajempi otos olisi todennäköisesti tuonut keskusteluun enää uusia näkökulmia. Tuloksissa esiintyneet argumentit toistuvat tutkitun ajanjakson läpi, mikä lisää osaltaan myös tulosten luotettavuutta. Tosin voidaan ajatella, että argumentit ovat aikakausisidonnaisia ja saattavat muuttua vallitsevien ihanteiden ja maailmanpolitiikan mukaan. Tämän tutkimuksen tulokset pätevät tutkittuun ajankohtaan, mutta niitä ei voida yleistää laajemmalle ajanjaksolle. Tämä tutkimus on tehty yhteiskunnallisesta näkökulmasta mutta aihepiiri herättää myös taloudellisia tutkimustarpeita. Ehdotetuista tasaveromalleista voitaisiin jatkossa tehdä perusteellisia laskelmia ja ennustaa niiden avulla tasaveron sopeutuvuutta yhteiskunnalliseen järjestelmäämme.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 1996. Toinen tasavalta Suomi 1946-1994. Tampere: Vastapaino.
- Andersson, J. – Furberg, M. 1974. Kieli ja vaikuttaminen. Helsinki: Otava.
- Asiasanat 2002. Verohallinto. http://www.vero.fi/default.asp?path=5,363&article=188&domain=VERO_MAIN&language=FIN&index=. Luettu: 28.3.2008.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino
- Goodman, J. C. 2005. A Kinder, Gentler Flat tax. Forbes, 42.
- Greco, A 2004. Flat Tax – The British Case. London. Adam Smith Institute 2004.
- Haataja, A. 1998. Verotuki, pohjavähennys vai perustulo? Vaihtoehdot empiirisessä tarkastelussa. Teoksessa H. Niemelä, J. Saari ja K. Salminen. Innovatiivinen sosiaalipolitiikka. 1998. Helsinki: Kansaneläkelaitos.
- Hall, R. E. & Rabushka, A. 1981. A Proposal to Simplify Our Tax System. Wall Street Journal 10.12.1981. Dow Jones & Company, Inc.
- Hall, R. E. & Rabushka, A. 2007. The Flat Tax. Stanford: Hoover Press.
- Henkilöasiakkaan Vero-opas 2008. Verohallitus 19.10.2007. <http://portal.vero.fi/public/default.aspx?culture=fi-FI&contentlan=1&nodeid=7823>. Luettu: 28.3.2008.
- Hjerppe, R. 2006. Hyvän verojärjestelmän kehittämisestä. Teoksessa R. Hjerppe, S. Kari, J. Kiander, toim. Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. 2006. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Hjerppe, R. , Kari, S. , Kiander, J. 2006. Johtopäätökset – miten verotusta tulisi uudistaa. Hyvän verojärjestelmän kehittämisestä. Teoksessa R. Hjerppe, S. Kari, J. Kiander, toim. Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. 2006. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Hjerppe, R. , Kari, S. , Rauhanen, T. , Viitamäki, H. 2006. Hyvän verojärjestelmän kehittämisestä. Teoksessa R. Hjerppe, S. Kari, J. Kiander, toim. Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. 2006. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Hjerppe, R. , Kiander, J. 2006. Julkiset menot ja taloudellinen kasvu. Teoksessa R. Hjerppe, S. Kari, J. Kiander, toim. Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. 2006. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

- Jokinen, A. & Juhila, K. 1999. Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen. Diskurssianalyysi liikkeessä. 1999. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, A & Juhila, K. & Suoninen, E. 1993. Diskursiivinen maailma. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen. Diskurssianalyysin aakkoset. 1993. Tampere: Vastapaino.
- Kanniainen, V. 2007. Yritysten synty, kasvu ja verokannusteet. Teoksessa Toim. S. Kari & J. Ylä-Liedenpohja. Verotus uusiksi? 2007. Helsinki: Taloustieto Oy.
- Kari, S. , Kosonen, T. , Ulvinen, H. 2006. Yritys- ja pääomatulojen verotuksen muutokset. Teoksessa R. Hjerppe, S. Kari, J. Kiander, toim. Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. 2006. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Kari, S. , Rauhanen, T. 2006. EU:n veroharmonisointi – missä mennään? Hyvän verojärjestelmän kehittämistä. Teoksessa R. Hjerppe, S. Kari, J. Kiander, toim. Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. 2006. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Kiander, J. 2007. Mihin suuntaan veropolitiikassa pitäisi edetä? Teoksessa Toim. S. Kari & J. Ylä-Liedenpohja. Verotus uusiksi? 2007. Helsinki: Taloustieto Oy.
- Kiander, J. & Kosonen, T. 2006. Työn verotus – muutokset ja niiden vaikutukset. Teoksessa R. Hjerppe, S. Kari, J. Kiander, toim. Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. 2006. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Kiander, J. & Lönnqvist, H. 2002: Hyvinvointivaltio ja talouskasvu. Helsinki: WSOY.
- Kilpailukykyiseen verotukseen: Tuloverotuksen kehittämistyöryhmän muistio. Valtiovarainministeriö 2002. Helsinki: Edita Oyj.
- Kohonen, A. Perintö- ja lahjaverotus. Teoksessa R. Hjerppe, S. Kari, J. Kiander, toim. Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. 2006. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Korkman, S. 2007. Verotuksen reunaehdoja. Teoksessa Toim. S. Kari & J. Ylä-Liedenpohja. Verotus uusiksi? 2007. Helsinki: Taloustieto Oy.
- Koskela, E. , Loikkanen, H. A. ja Tuomala, M. 2002. Julkinen sektori Suomessa. Teoksessa Toim. Loikkanen, H. A. , Pekkarinen, J. , Vartia, P. Kansantaloutemme – rakenteet ja muutos. Helsinki: Taloustieto Oy.
- Kröger, O. Suomen verotuksen kehityspiirteitä 1960-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa R. Hjerppe, S. Kari, J. Kiander, toim. Kasvumallin muutos ja veropolitiikan haasteet. 2006. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

- Kröger, O. Tuloverotuksen kansainvälinen kehitys viime vuosina. Teoksessa R. Hjerppe, S. Kari, J. Kiander, toim. Kasvumallinen muutos ja veropolitiikan haasteet. 2006. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Lehtinen, T. & Oksanen, J. 2003. Riittäisikö yksi veroprosentti? Ansiotulojen verotus Suomessa vuonna 2001 ja lineaarisesti progressiivinen verojärjestelmä. Verotietoa 36, 6-10.
- Matlack, C. & Ewing, J. 2005. Europe is circling the flat tax. Business week, 59-59.
- Mustonen, E. & Pirttilä, J. 2003. Tuloverotuksen teoriaa ja Suomen tuloverotuksen rakennekysymyksiä. Teoksessa R. Hjerppe (toim.) Verokilpailu ja Suomen verojärjestelmä. Helsinki: WSOY.
- Niskakangas, H. 2005. Johdatus Suomen verojärjestelmään. Helsinki: WSOYpro.
- Nyberg, M. 2006. Tasavero: yksinkertainen, oikeudenmukainen ja kasvua tukeva verojärjestelmä. Helsinki: Taloustieto Oy.
- Nyberg, M. 2007. Tasavero on kuluttamisen verottamista. Teoksessa Toim. S. Kari & J. Ylä-Liedenpohja. Verotus uusiksi? 2007. Helsinki: Taloustieto Oy.
- Osaava ja avautuva Suomi maailmantalouden murroksessa. Suomi maailmantaloudessa -selvityksen väliraportti. Valtioneuvoston kanslia 2004. Helsinki: Edita Oyj.
- Rauhanen, T. 2006. Välillisen verotuksen muutokset. Teoksessa R. Hjerppe, S. Kari, J. Kiander, toim. Kasvumallinen muutos ja veropolitiikan haasteet. 2006. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Saari, J. 2005. Hyvinvointivaltio: Suomen mallia analysoimassa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Sipilä, J. 2004. Tasavero sosiaalipolitiikan välineenä. Kansantaloudellinen aikakauskirja, 304-315
- Soininvaara, O. 1994. Hyvinvointivaltion eloonjäätämisooppi. Porvoo: WSOY.
- Suoninen, E. 1999. Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen. Diskurssianalyysi liikkeessä. 1999. Tampere: Vastapaino.
- Suoninen, E. 1999. Vuorovaikutuksen mikromaisen analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen. Diskurssianalyysi liikkeessä. 1999. Tampere: Vastapaino.
- Tikka, K. S. 2004. Hyvä tuloverojärjestelmä: progressio vai tasavero? Kansantaloudellinen aikakauskirja, 322-328
- Tuloverotus. 2007. Veronmaksajain Keskusliitto ry. <http://www.veronmaksajat.fi/fi-FI/tutkimuksetjatilastot/tuloverotus/> 3.12.2007. Luettu: 28.3.2008.

Valtiovarainministeriö. 2003. Verosanasto.Helsinki. Taloustieto Oy.

Valkonen, T. Tutkimuksen ja tuotekehityksen verotuet – kasvua vai tehottomuutta? Teoksessa Toim. S. Kari & J. Ylä-Liedenpohja. Verotus uusiksi? 2007. Helsinki: Taloustieto Oy.

Vapaavuori, A. 1996. Arvonlisäverotus ja yritysverotus. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Vartia, P. & Ylä-Anttila, P. 1996. Kansantalous 2021. Helsinki: Taloustieto Oy.

Ylä-Liedenpohja, J. Porrastettu tasavero, ansiotulojen verohyvitys ja kateusvero. Teoksessa Toim. S. Kari & J. Ylä-Liedenpohja. Verotus uusiksi? 2007. Helsinki: Taloustieto Oy.